3 2016
€2,50

BUITEN de orde

anarchistisch kwartaalblad

THEMA
Electoralisme

Gekozen om te saboteren
Het anarchoparlementarisme van de Rapaillepartij

Rocinante
Anarchosyndicalisten in Griekenland

Antifascisme, wel en wee
Op zoek naar horizontale solidariteit

: van Buiten de Orde

Als je dit leest is de zomer waarin we dit blad maken, vrijwel voorbij. Misschien – je weet het niet? – is dan zelfs de regen opgehouden en de zon doorgebroken. Maar noch van het weer, noch van de actualiteit zul je veel in dit blad terugvinden. Geen Nice, geen IS, geen terreuralarm en zelfs geen Pokemon Go. Niet omdat we het onbelangrijk vinden. Wel omdat er andere zaken zijn die onze aandacht opslokten. En sommigen daarvan hebben we degelijk actualiteitswaarde.

Dat geldt bijvoorbeeld voor het thema van dit nummer: electoralisme. Er staan verkiezingen voor de deur in zowel Nederland als de VS. Tevens zien we de laatste jaren hoe mensen enthousiast worden van linkse electorale initiatieven. Genoeg reden om de vragen die dit opwerpt – verdienen zulke initiatieven steun, om maar eens wat te noemen – door middel van een aantal artikelen tegen het licht te houden.

Actueel is, behalve de verslaglegging over economische ontwikkelingen en de diverse kronieken, ook een stuk over de mislukte staatsgreep in Turkije. Het is van de hand van kameraden ter plekke, hetgeen het extra waardevol maakt. We besteden tevens aandacht aan de spoorstakingen die onlangs in België om zich heen grepen. Op een hele andere manier actueel zijn de stukken die samenhangen met de bijeenkomst van de Internationale Anarchistische Federatie deze zomer in Frankfurt.

Daarnaast is er weer een veelheid van achtergrondstukken. Over goede en minder goede keuzes die we binnen de antiracistische strijd kunnen maken. Over een sociaal centrum in Slovenië, over een anarchosyndicalistisch in initiatief in Griekenland. Over een nieuwe brochure over hoe we ons kunnen 'organiseren om te winnen'. Polemiek ontbreekt evenmin, en vindt haar plek in een reactie op een kritiek op, jawel, het anarchisme.

Dit redactioneel is geen inhoudsopgave, die vindt je hiernaast. Geen reden dus om elk artikel afzonderlijk te noemen. Vandaar, zoals ze in Engeland zeggen, *without further adoo*, lees ze, en veel plezier!

de redactie

colofon

Buiten de Orde
Het anarchistische kwartaalblad Buiten de Orde is een uitgave van de Vrije Bond. De redactie is in redactioneel opzicht onafhankelijk van de bond. Standpunten ingenomen in het blad vertegenwoordigen niet noodzakelijkerwijs die van het redactiecollectief. Het blad besteed aandacht aan een breed scala van onderwerpen en wil naast een blad voor de leden van de Vrije Bond een blad van de hele anarchistische beweging zijn. Overname van artikelen met bronvermelding wordt van harte toegejuicht.

Abonnementen
Leden van de Vrije Bond krijgen Buiten de Orde gratis thuis; niet-leden kunnen zich abonneren voor 15,00 euro per jaar. Voor mensen in de gevangenis is Buiten de Orde gratis. Oude nummers zijn op te vragen bij het secretariaat van de Vrije Bond.
Je kunt je abonneren door o.v.v. 'abonnement Buiten de Orde' 15,00 euro over te maken op:
Rekeningnummer IBAN: NL80INGB0005495473 | BIC/Swift: INGBNL2A t.n.v. Vrije Bond Amsterdam

Verkooppunten
Losse nummers zijn te koop voor 2,50 euro bij de betere linkse boekhandel:
Het Fort van Sjakoo (Amsterdam), Rosa (Groningen)

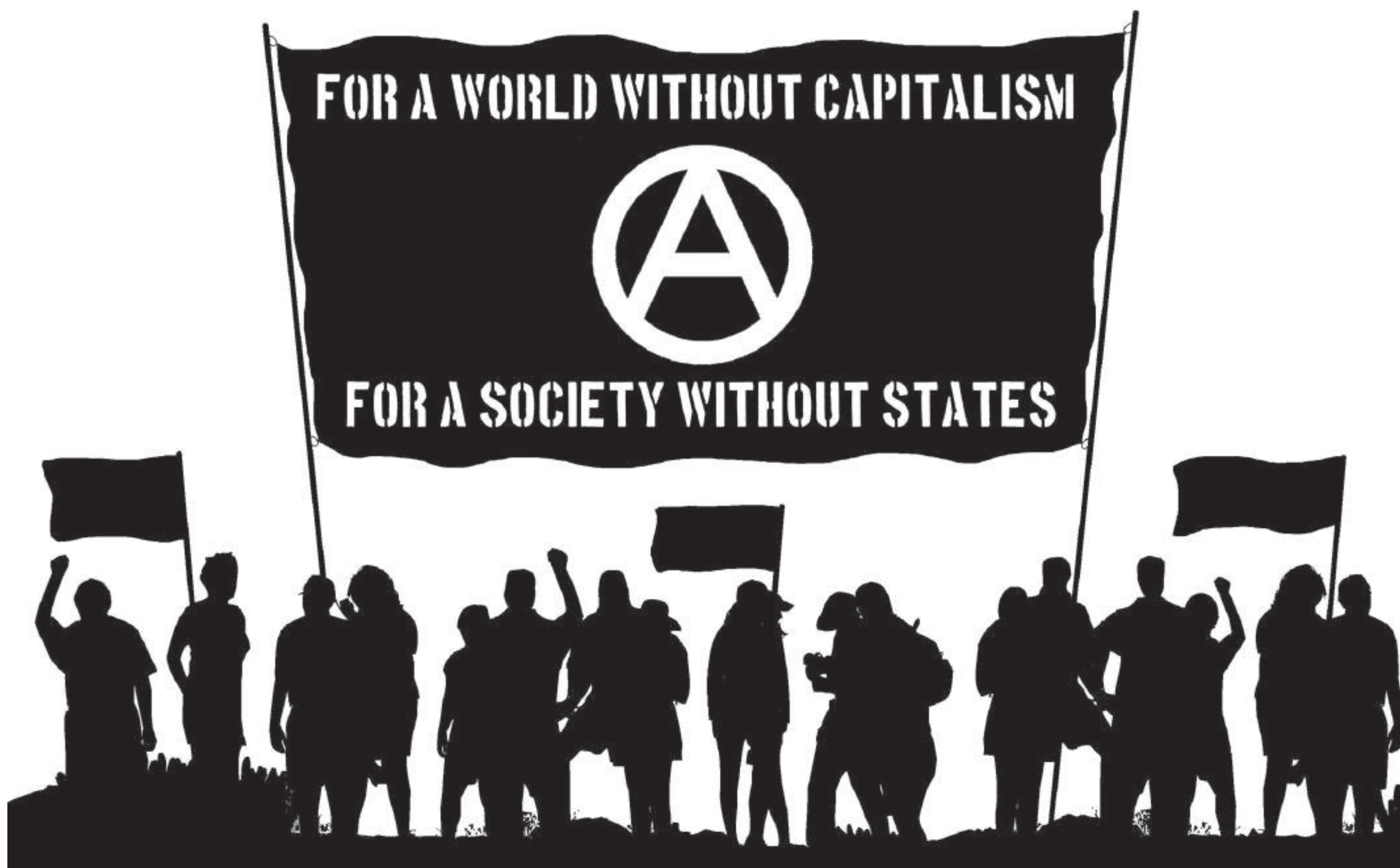
Redactie Buiten de Orde
Postbus 16521 | 1001 RA Amsterdam | Nederland
I: www.vrijebond.org/buitendeorde | E: redactie@buitendeorde.nl | T: 0858778958

Secretariaat Vrije Bond
Postbus 16521 | 1001 RA Amsterdam | Nederland
E: secretariaat@vrijebond.nl | I: www.vrijebond.org | T: 0858778958

: in

Buiten de Orde

Thema - Electoralisme

De anarchistische beweging moet wakker worden

Een fragment uit een oud internationaal congresdocument

Het onderstaande is een kritische analyse van de anarchistische beweging vlak na de oorlog. Het is een fragment uit een uitvoerig rapport over de volstrekte hegemonie van het marxisme in die tijd. Het werd als uitgewerkt document van het internationaal congres van 1948 in Parijs in Le Libertaire van 30 december 1949 opgenomen.

Het rapport begon met een uitvoerige uiteenzetting over de dictatuur van Stalin, die de vrijheid van de arbeidersklasse steeds verder onderdrukt (China is dan nog niet in handen van Mao). Daarna constateerde het dat de alom aanwezige regeringsmacht van sociaaldemocraten en de verworvenheden van de verzorgingsstaat geen werkelijke overwinning van de arbeiders betekenden. Feitelijk betekent stemmen op een sociaaldemocratische regering berusten in de macht van staat en kapitaal. Het anarchisme is nog verder van zijn doelstellingen verwijderd die de kameraden zich na de splitsing van de Eerste Internationale in 1872 hadden gesteld. Met name is de massabeweging die toen voor ogen werd gezien nauwelijks herkenbaar. Hier wordt alleen de passage overgenomen die aan de anarchistische beweging zelf is gewijd. Het commentaar geldt de periode 1872 tot 1948.

[...]

Laten we nu de feiten onder ogen zien

1. De massa's waren psychologisch niet voorbereid om snel het anarchisme te accepteren. Zij waren niet gewoon op een grote schaal zichzelf te organiseren, en hadden ook niet de sociale cultuur die hen in staat zou stellen zelf na te denken. Vaak eiste het anarchisme van hen een inspanning die ze niet in staat waren te volbrengen: de nederlaag van de Commune en van de pogingen tot opstand door onze Italiaanse kameraden in de tijd van de Internationale en onmiddellijk daarna hebben dat bewezen, zo ook de nederlaag van de Spaanse decentrale revoluties.

2. De onderdrukkingspraktijken hebben onze beweging verzwakt en onze krachten vaak uiteengedreven. Je hoeft maar te beseffen dat anarchistische propaganda in tal van landen en tal van jaren wettelijk onmogelijk is, en aan de slachting van de Commune, waarbij tal van antiautoritaire mensen (Varlin, Delassale) gesneuveld zijn om te begrijpen hoe belangrijk die factor is.

3. De twee hierboven genoemde factoren hebben er vaak toe geleid dat anarchisten terugvielen op zichzelf. Hun doel was niet 'de massa's te sturen'. Die hebben ze te vaak in de steek gelaten; zij hebben zich vastgepind op hun groepsactiviteiten en hebben zich organisch beperkt tot zichzelf. Zij spraken wel de massa's toe, maar organiseerden ze niet. Daaruit is vaak langs psychologische weg een minderheidsgerichte, intellectualistische, aristocratische stroming voortgekomen, of een activiteit op deelterreinen, opvoeding, individualisme, neomalthusianisme, enzovoorts... Wel nuttig, maar absoluut niet de hoofdzaak.

4. Er is geen organisch werk onder de massa's meer. Wij blijven de nadruk leggen op dit onderdeel van de kwestie. Vaak zijn de anarchisten naar de massa's gegaan, maar voor vluchtige contacten. In tegenstelling tot wat de bewonderenswaardige kern van

de Eerste Internationale voorstond en daadwerkelijk deed, organiseerden zij ze niet, en hielpen zij hen niet zichzelf te organiseren. Het enige land waar dit werk ondanks alle doorstane onderdrukking op een systematische manier is klaargespeeld is Spanje geweest. Wij kennen er de resultaten van.

5. Het anarchisme is dus op een algemene manier een beweging waarvan het gedachtegoed en de activiteiten bijna uitsluitend negatief zijn geweest. Inderdaad staan wij vooral als opstellers van kritiek in het beeld. Kritiek op het kapitalisme, de bourgeoisie, de Staat, de regering, de wetten, het militarisme, het parlementarisme, de politieke partijen, de coöperaties, het vakbondswezen, enzovoorts. Al hebben we bijna altijd gelijk gehad, in de ogen van de openbare mening, van de arbeiders en van talrijke personen die daar belang bij hebben, is het anarchisme alleen maar een groep ‘anti's’.

Maar het leven is een voortdurend proces van realisaties. Juist om hun scheppend vermogen beoordeelt men de mensen en wat zij in beweging brengen. Zelfs in die beperktheid is dit een indicatie voor grotere mogelijkheden in de toekomst.

Dit algemene gekritikaster heeft daarentegen een terugval teweeg gebracht, zowel intellectueel als op materieel niveau, maar het leven gedijt slechts door voortdurende creativiteit. Om te kritiseren heb je geen diepgaande cultuur of veel intelligentie nodig.

6. Voor een deel is er ook bij het anarchisme een verantwoordelijkheid voor die overwinning van de marxistische beweging. Voor ons is het belangrijk de onvolkomenheden waarmee wij behept zijn te repareren.

Wij nemen dus in overweging dat de anarchistische beweging in het kader van zijn tegen de autoriteit, tegen de staat en tegen regering gerichte beginselen de weg weer moet opgaan die is aangeduid door Bakoenin en de kameraden van de Eerste Internationale en verder moet gaan. Zij moet opnieuw handelen onder het industrieproletariaat, de boerengemeenschap die door onze ideeën kunnen worden gewonnen, de technici waarvan de invloed in de moderne maatschappij toeneemt, de professionelen en de mensen van de middenklasse, die in tal van landen zo belangrijk zijn, en die vaak meer dan het proletariaat de vrijheid in stand houden en die de gevaren van het staatsdenken beter doorzien dan het proletariaat.

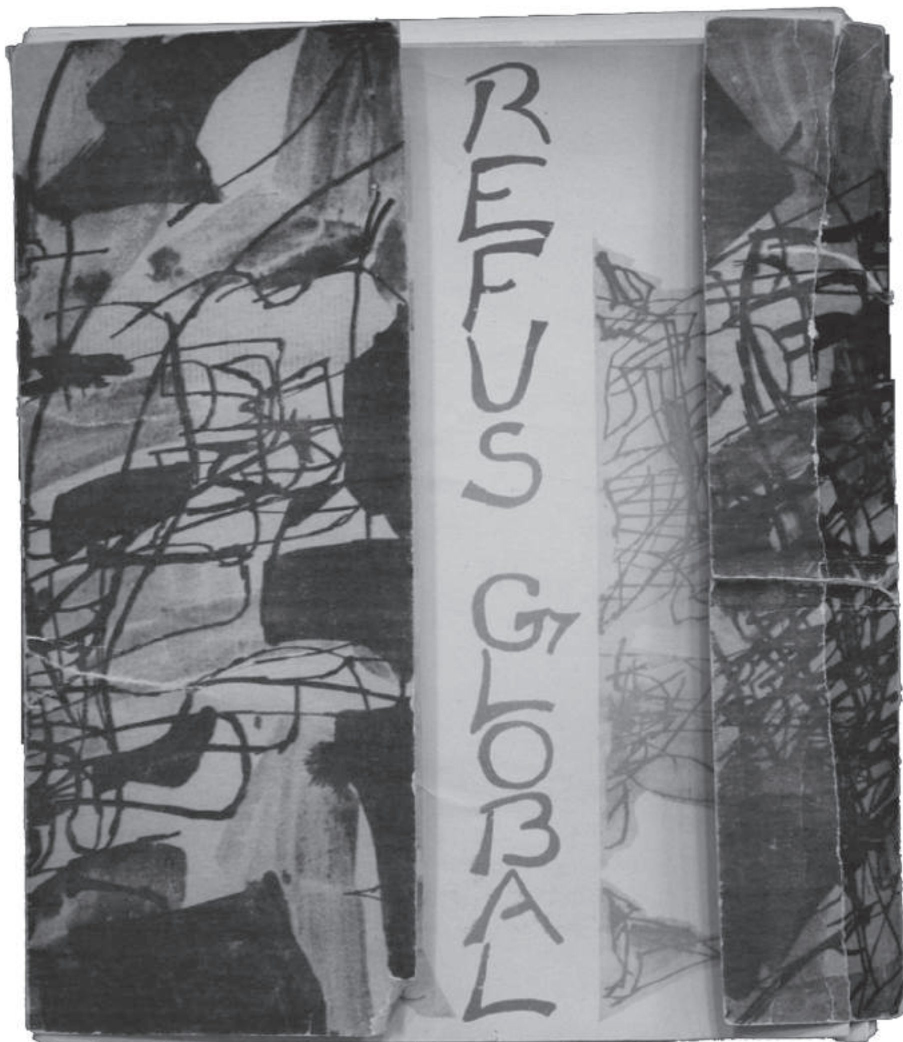
7. De excessen van de fascistische en stalinistische totalitaire stelsels roepen, zelfs in de landen die door de USSR bezet zijn, een reactie op die gunstig is voor het accepteren van onze denkbeelden. Dan moeten we nog steeds in staat zijn hun en vooral onze beweging die constructieve inhoud aan te bieden die we hen niet hebben kunnen geven. En dat niet alleen in theorie maar ook in de praktijk.

We kunnen geen uniforme tactiek opzetten. Maar we geloven dat in verschillende gradaties en met actiemiddelen als reactie op de plaatselijke en tijdelijke omstandigheden we het volgende moeten doen:

a) strijden in de vakbonden op de plaats waar de strijd nuttig is;
b) strijden in de fabriekscomités en in de fabrieksraden;
c) strijden in de coöperatieven, vooral van de boeren die het meest geschikte middel vormen om contact te maken en met en op de boeren anarchistische invloed uit te oefenen;
d) we moeten instellingen en groepen vormen van een cultureel karakter en zien te komen in die groepen waar wij nuttige invloed kunnen uitoefenen;
e) we moeten optreden in talrijke organisaties, trips en diverse activiteiten van jongeren die in elk land opduiken.

8. Tenslotte moeten we onze methoden en de geest van onze propaganda vernieuwen door ze te actualiseren door studie en inbreng die zelfs aan onze kritiek een nieuwe inhoud en geest geven die overeenkomt met de behoeften, de zorgen, de cultuur en het leven van onze tijd.

Dat betekent de terugkeer naar de constructieve geest in de praktische en intellectuele orde. Als we niet in deze geest handelen, dan zullen het marxisme of elke andere autoritaire doctrine of beweging weer terrein winnen waarop we ons opbouwende werk niet tot stand kunnen brengen.

door het Internationaal Anarchistisch Congres in Parijs
inleiding en vertaling: Jan Bervoets

Anarchisme en de revolutie

Een reactie op ‘Anarchisme gaat de revolutie niet brengen’

Na enige tijd acht ik het toch van belang een reactie te schrijven op een artikel van JW dat een tijd geleden op het internet circuleerde onder de titel ‘Anarchisme gaat de revolutie niet brengen’.[1] In het betreffende artikel staan mijns inziens zulke onterechte aannames en verdraaiingen van anarchistische ideeën dat het naar mijn mening toch een weerwoord verdient. Hoewel de schrijver in zijn artikel in eerste instantie een handreiking lijkt te doen, lijkt het artikel, door de grote reeks onterechte aanvallen soms eerder op laster dan een eerlijke discussie rondom geconstateerde problemen.

Peter Storm heeft enige tijd geleden als reactie op hetzelfde artikel een langere reeks geschreven genaamd ‘Compliment en lachspiegel – over de zoveelste ‘weerlegging’ van het anarchisme’.[2] Mijn intentie is korter van stof te zijn. JW, die naar het schijnt uit onze eigen rangen komt, houdt er de nodige vreemde ideeën op na als we het hebben over anarchistische revolutionaire strategieën. Wat de oorsprong hiervan is, daar kan ik slechts naar raden. Ze tonen echter grote overeenkomsten met de lasterlijke woorden over het anarchisme die we kennen uit de marxistisch-leninistische kritieken op het anarchisme. Het artikel lijkt daarnaast bol te staan van persoonlijke frustratie – wellicht opgedaan in de groep waarin hij ooit actief was – en projecteert die vervolgens op het anarchisme in het geheel. Kritiek die, denk ik, grotendeels onterecht is, en waar ik mijzelf als actief revolutionair anarchist, actief in de Anarchistische Groep Nijmegen (AGN), dan ook niet in kan vinden.

Toch moet ik ook bekennen dat JW enige constateringen over de anarchistische beweging in Nederland maakt die wel degelijk op hun plaats zijn. Dat deze oorsprong vinden in het anarchisme zelf, wijs ik echter sterk van de hand. Daar over dadelijk meer. Ik zal allereerst een aantal van zijn punten proberen te bundelen en analyseren.

Visie en strategie
JW stelt: ‘Anarchisme *hier* formuleert nooit een concreet einddoel of een richting, en verliest daarmee de mogelijkheid om een concrete langetermijnvisie te maken en op basis daarvan een strategie te ontwerpen.’ En: ‘Anarchistische theorie (…) komt niet met een eigen plan voor revolutie of zelfs maar het bouwen van een beweging.’

Allereerst even kort over dat anarchisten *hier* nooit een concreet einddoel of richting formuleren. Anarchisten staan concreet een klasseloze (gelijkwaardige), vrije samenleving voor, ongeacht geslacht, afkomst of seksuele voorkeur. Met de Anarchistische Groep Nijmegen bouwen wij bewust aan een sterke libertaire beweging waarbinnen deze waarden een centrale plek hebben.

> Wij proberen mensen daarbij echter niet te mobiliseren voor ons verhaal, maar zoeken op gelijkwaardige manier verbinding en verzoeken te emanciperen

Sinds enige jaren organiseren we in Nijmegen een 1-mei demonstratie, schrijven we een krant (*inBeweging*) die wij op straat uitdelen, organiseren we informatie- en discussieavonden en sluiten we ons aan bij sociale strijd van andere sectoren in de samenleving – zoals acties van vrouwen tegen seksueel geweld, acties van werkers uit de post, schoonmaak en zorg, en migranten die tegen de grenzen van fort Europa botsen. Daarbij proberen wij actief verbinding te leggen tussen wat wij vinden en doen, en de strijd van anderen; sterker nog, ik zie dit als dezelfde strijd als die van mij. We hebben om deze reden inmiddels een aardige relatie weten op te bouwen met Turkse en Koerdische gemeenschappen uit onze omgeving, en proberen deze ook uit te breiden naar andere sectoren van de maatschappij. Wij proberen mensen daarbij echter niet te mobiliseren voor ons verhaal, maar zoeken op gelijkwaardige manier verbinding en verzoeken te emanciperen.

We proberen onze ervaringen en het ‘naar buiten gaan’ ook actief binnen onze anarchistische beweging te delen. Iets dat overigens andere groepen ons voor hebben gedaan zonder welke we hier nooit waren aangeland.

Subcultuur
De subcultuur die is ontstaan uit de autonome en kraakbeweging vindt naar mijn idee haar oorsprong in het feit dat zij haar revolutionaire visie uit het oog is verloren, zich meer en meer richtend op het voor zichzelf prettig maken binnen het systeem in plaats van een algehele maatschappelijke verandering teweeg brengen. In een eerder

artikel genaamd 'Anarchisme, punkrock en klassenstrijd' schreef ik hierover dat 'kraken eerder een subculturele gewoonte was geworden dan een populaire vorm van directe actie.' Daarbij wil ik overigens expliciet stellen dat kraken op zichzelf een heel anarchistische vorm van directe actie is met een sterk element van klassenstrijd. Toch blijft het een middel en geen doel, waartoe het wel degelijk verworden was.

Tevens denk ik dat een gebrek aan revolutionair perspectief en een 'gebrek aan kritische analyse, de punkrock-versie van anarchisme tot een oppositie tot de maatschappij in z'n geheel gedreven heeft in plaats van de sociale ziektes als hiërarchie en sociaal onderdrukkende instituten als de staat, (geïnstitutionaliseerde) religie, kapitalisme' en het patriarchaat. Hierbij komt mijn kritiek uiteindelijk sterk overeen met de analyse die Murray Bookchin al veel eerder maakte met zijn tekst 'Lifestyle anarchism vs. social anarchism – an unbridgeable chasm'. Hierin neemt Bookchin stellig afstand van wat hij *lifestyle anarchism* noemt, een subcultuur die zich in de jaren negentig hardnekkig in de sociale beweging heeft genesteld.

Ik denk echter dat dit een specifiek probleem is voor het Nederlands gebied dat sterk samenhangt met de nalatenschap die we als beweging hebben ontvangen van de kraakbeweging. Deze beweging is in feite in de jaren tachtig van de vorige eeuw op diens hoogtepunt een doodlopende weg ingeslagen. Na een reeks grote publieke spektakels heeft men tegenover de maatschappij de barricades opgetrokken en zich daarmee geïsoleerd. Deze isolatie heeft er voor gezorgd dat het in 2010 mogelijk werd dat, na jaren van degeneratie en actieve reactionaire propaganda van rechtse politie en media, het kraakverbod beklonken kon worden.

Besluitvorming en organisatie

Allereerst is het consensusmodel *een* besluitvormingsmethode maar zeker niet de enige die binnen het anarchisme gehanteerd wordt. Historisch gezien hebben grote anarchistische organisaties juist vaak op basis van meerderheidsstem gefunctioneerd, al is dat model, net als elke andere besluitvormingsmethode, geen garantie dat er wordt besloten op basis van de *kracht van de inhoud.*

Het consensusmodel bevat belangrijke leerpunten als het gaat om besluitvorming en de betrokkenheid van de deelnemers in een besluitvormingsproces. Er zijn de nodige collectieven die succesvol op deze manier functioneren. Het vergt echter instemming en oefening. Het is echter zeker niet heilig – zoals zo weinig – en niet voor elke situatie geschikt. Ook anarchisten hebben de nodige kritiek geuit op het dogmatisch doorvoeren van deze vorm van organisatie: bijvoorbeeld CrimethInc. en Peter Gelderloos hebben zowel Occupy[3] als de verschillende pleinbezettingen in onder andere Barcelona en Madrid[4] onder de loep genomen.

> Universiteits- en pleinbezettingen fungeren daarom voor velen als een experiment in collectieve besluitvorming en zelfbestuur

We moeten echter ook niet vergeten dat we in een tijd leven waar mensen niet gewend zijn om hun eigen (gemeenschappelijke) leven te besturen. Universiteits- en pleinbezettingen fungeren daarom voor velen als een experiment in collectieve besluitvorming en zelfbestuur. Daar worden fouten bij gemaakt – zoals dat *iedereen* over *alles* moet besluiten, te veel en te lange vergaderingen, et cetera. De materiële werkelijkheid vraagt ons dat we hiermee experimenteren en er lering uit trekken. Het is echter, zoals ik eerder al aantoonde, misleidend te stellen dat deze bewegingen niet zelf-reflectief zijn. Daarnaast is het ook foutief aan te nemen dat sterke sociale bewegingen van het ene op het andere moment ontstaan. Ze zijn het product van soms decennia lange oefening en strijd.

Anarchisme en heldere structuren

Dan ten tweede de verwarring rondom structuurloosheid – een karikatuur van het anarchisme. Hier kunnen we heel simpel in zijn: de beste remedie voor structuurloosheid is structuur. Dit is geenszins in tegenspraak met anarchisme. Anarchisme sluit formele organisatievormen dan ook niet uit – sterker nog, ik ben er zelf voorstander van, al wil ik daarmee geen afstand doen van de informele kameraden die ook zo veel goed werk doen. JW lijkt zich zorgen te maken over de tirannie van structuurloosheid, maar dan moet ik hem toch wel waarschuwen: ijzeren partijstructuren zijn misschien *ook* een remedie tegen structuurloosheid, maar zeker niet tegen tirannie. Dat heeft de geschiedenis wel bewezen.

Als je last hebt van structuurloosheid of vrijblijvendheid, heb je wellicht wat aan duidelijker gedefinieerde taken en verantwoordelijkheden. De anarchistische traditie is niet wars van het toebedelen van taken aan bijvoorbeeld een secretariaat of werkgroep. Daarbij kunnen taken in kaart worden gebracht en de grenzen van de bevoegdheden duidelijk worden geformuleerd – zoals bijvoorbeeld een secretariaat. Waar binnen hiërarchische organisaties deze kring ook de besluitvormingsmacht heeft, zijn zij binnen de anarchistische organisatie slechts uitvoerders en hebben een gelijke stem als de rest.

Nationalisme

Nationalisme heeft de eigenschap dat het sociale groepen tot homogene entiteiten doet lijken. Dit stelt de wereld echter veel te eenvormig voor – het klassieke voorbeeld dat de klassen binnen de natie onderling verschillende belangen hebben. Nationalisme heeft de neiging deze tegengestelde belangen te ontkennen of ondergeschikt te maken aan het nationale belang. Dat geld niet alleen voor hier in Nederland, maar net zo voor de Palestijnse, Filipijnse, Koerdische nationale bevrijdingsstrijd.

Hoewel deze bevrijdingsbewegingen ook zeker bevrijdende elementen in zich dragen, kun je niet zeggen dat het 'nationalisme' binnen die strijd het bevrijdende element is – integendeel zelfs. Het Palestijns nati-

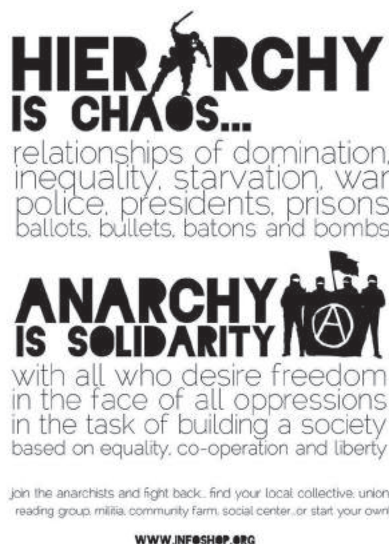
onalisme kent een uiterst reactionaire kant die uiting vindt in de vorm van bijvoorbeeld Hamas en Fatah, ditzelfde geldt voor Filipijns nationalisme, dat op het moment van schrijven een nieuwe tiran[5] op de troon heeft gehesen. Zelfs het Koerdisch nationalisme kent zijn beperkingen. Etnische lijnen kunnen de herkenning en het vertrouwen in elkaar als mens rond een idee – het socialisme – en uiteindelijk onze gemeenschappelijke strijd, in de weg staan.

Uiteindelijk heeft bijna elke nationale bevrijdingsstrijd binnen het huidige framewerk tot op heden nieuwe burgerlijke staten gesticht. Ook als zulke bewegingen zichzelf voordoen als *revolutionair* hebben deze echter hun beperkingen als zij zich richten op staatsmacht. Socialisme in één land betekent dat het land nog altijd afhankelijk is van een kapitalistische markt en in concurrentie met omliggende staten, een staatskapitalistisch bestel. Opmerkelijk genoeg haalt de auteur van 'Anarchisme gaat de revolutie niet brengen' de Spaanse Revolutie aan als een voorbeeld waar 'niets minder' dan 'onderlinge competitie en zelfzucht zou bestaan.' Juist in die periode waren de communisten toegetreden tot de burgerlijke regering van waaruit zij er alles aan deden om het socialiseringsproces van de economie – dat geleid werd door de anarchisten – te saboteren.[6] Ja, anarchisten hebben in die revolutie fouten gemaakt, één daarvan was dat zij de regering in Madrid overeind hebben gelaten. Een andere was dat ze de revolutie binnen Spanje hebben gehouden. Zo hebben anarchisten achteraf gewezen op de mogelijkheden om de onafhankelijkheidsoorlog in Marokko te steunen, waardoor Franco tussen twee fronten had kunnen komen te zitten, en ook geen aanspraak had kunnen maken op de zo gevreesde Marokkaanse stoottroepen. Juist van deze fouten moeten we leren, maar ze hebben weinig te maken met fouten in de fundamenten van het anarchisme.

De verdediging van de revolutie
Waarom zou het voor een revolutie nodig zijn om 'staatsmacht' te veroveren 'om zichzelf te verdedigen' en de 'belangen van de nieuwe heersende klasse'[7] te dienen? Er zijn tal van voorbeelden waartoe zo'n dictatuur van het proletariaat leidt – een partij die zichzelf installeert en regeert in naam van het volk. Kijk bijvoorbeeld naar de pijnlijke geschiedenis van een land als Vietnam, waarover zo vaak wordt beweerd dat het succesvol het imperialisme heeft verslagen. Als we van dichtbij kijken zien we, in bijvoorbeeld Ngo Van's ooggetuigenverslag *In the Cross Fire,*[8] dat de nieuwe 'overwinnaars' (in samenwerking met nationalisten) al snel de wapens naar binnen zullen richten op het moment dat het volk zelf het heft in eigen handen neemt en de zichzelf opdringende centrale revolutionaire partij de grip dreigt te verliezen[9] – 'De communisten, als militante voorhoede van ons volk, zijn bereid om de belangen van het vaderland vóór de belangen van klasse te stellen.' Zij riepen 'Alle macht aan de Vietminh', waar internationalistische kameraden op antwoordden 'Alle macht aan de gekozen volkscomités.'[10]

> IJzeren partijstructuren zijn misschien *ook* een remedie tegen structuurloosheid, maar zeker niet tegen tirannie

We hebben het zo vaak gezien: op de korte termijn lijkt het autoritaire communisme succesvol te zijn geweest om militaire 'overwinningen' te behalen. Ze staken om de macht te veroveren echter kameraden in de rug en brachten niets voort; wel tirannie, zowel economisch als politiek. Belangrijk is in te zien dan géén van de 'reëel communistische' staten uiteindelijk nog iets te maken heeft met het ideaal – sociale revolutie – waar zij zich op beroepen. Deze tactiek was uiteindelijk op de korte termijn desastreus voor zovele goede kameraden, en op de lange termijn bracht zij... de revolutie niet.

De verdediging van de revolutie is inderdaad een belangrijk onderwerp, en die zien we keer op keer vorm krijgen in de vorm van arbeidersmilities die zichzelf organiseren om dat wat zij (terug)veroverd hebben te beschermen. Dit is een middel dat diep in ons collectieve geheugen bewaard zit en dat zijn weg zal vinden als de tijd daar rijp voor is. Ook nu zien we bewegingen die in een moderne situatie in militiestijl terugvechten tegen reactionaire krachten[11] zoals de kameraden in Koerdistan, die modellen van zelfbestuur en feminisme hanteren waar we waarschijnlijk veel van kunnen leren. Toch zijn de bergen van Turkije, Irak en Rojava een geheel ander strijdtoneel dan de geïndustrialiseerde gebieden in Nederland en ook de context verschilt totaal – een één-op-één kopie zal irrelevant zijn.

De reden dat we hier in Nederland binnen de beweging niet veel praten over gewapende strijd is omdat dit in onze context op het moment geheel irrelevant is. Mochten we überhaupt maar denken dat we het huidige regime omver zouden kunnen werpen en vervangen voor een systeem van decentraal, geconfedereerd zelfbestuur, zullen we toch eerst een massabeweging moeten opbouwen.

Geïsoleerde opstanden kunnen het niet kunnen winnen en daarom, alleen al daarom, moeten we sterke bewegingen voorbij grenzen bouwen, zodat op het moment dat ergens een revolutie uitbreekt, we op andere plekken klaarstaan om die te ondersteunen en het vuur verder verspreiden zodat onze regeringen de handen niet vrij hebben om de revoluties elders opnieuw te ketenen.

Mythe van centralisatie
De veronderstelling dat anarchisten enkel kleine groepjes nastreven, is een zelfbedachte mythe[12] van de auteur. Evenals dat een gecentraliseerde economie het enige antwoord is voor een succesvolle alternatieve economie.[13] Het getuigt helaas hoe hardnekkig de idee van hiërarchische organisatie zich heeft geworteld – helaas ook nog steeds binnen het 'revolutionaire' denken.

Centraal geleide militarisering is voor menig revolutie de genadeklap geweest – ze doodde zowel het revolutionaire enthousiasme van de massa's én richtte de geweren van de vijand van buiten naar de, door de nieuwe centrale aanstuurders van die legers, 'vijand' van binnen. De duistere kanten van de 'militaire overwinning' waar JW over spreekt, lijkt hij praktisch gezien even buiten beschouwing te laten. Deze duistere kant is hier echter, als we het over revolutie hebben, onlosmakelijk mee verbonden. Het was keer op keer een bloedige broedermoord – ook vanuit revolutionair perspectief – die uiteindelijk niet heeft geleid tot een bevrijding van het volk. In naam van de revolutionaire discipline werd de Kronstadt-opstand[14] in bloed gesmoord, werden de anarchisten in zowel Rusland[15] als Oekraïne[16] tot 'bandieten' verklaard en uitgemoord[17] en de arbeiders onder de slogan 'Militarisering van de arbeid' de fabrieken terug ingejaagd.[18]

Ik snap het revolutionaire ongeduld van de auteur, maar uiteindelijk bevinden wij ons in een context waarbij we eigenlijk wereldwijd, bovenin de piramide aan het romme-

len zijn. Dat maakt het niet gemakkelijk en vraagt om harde arbeid.

De utopie als horizon – de anarchie in de praktijk

Het anarchisme kent een sterke traditie van de verbinding met sociale bewegingen die radicaal met vrouwenbevrijding, onderwijs en sociale voorzieningen bezig zijn – experimenten met alternatieve vormen van economische uitwisseling en zelfbestuur in zowel stad als het achterland – niet alleen op kleine schaal, in eerder genoemde grote revolutionaire momenten zijn anarchisten ook altijd actief betrokken geweest. We moeten daarbij leren van het verleden, maar vooral betrokken zijn bij sociale strijd in het heden – met een revolutionair doel voor ogen.

Als anarchisten dromen we inderdaad van een utopie. Die horizon geeft ons een visie van een wereld waar we naartoe willen. Zonder die hoop zal de revolutie afstevenen op een grimmige deal die zich tevreden stelt met een verstandhouding met het heden. Of de utopie nou communisme, anarchisme of communalisme heet, of een naam krijgt die nog niet is uitgevonden, dat doet er niet toe. Als we onszelf werkelijk willen bevrijden, zal ons alternatief werkelijk radicaal moeten zijn, in vorm en doel. Dat betekent onszelf niet vastklampen aan de methoden van de oude orde of het herhalen van mislukte revolutionaire methoden. Het vraagt creativiteit, inzet en een open geest.

Als we onszelf werkelijk willen bevrijden, zal ons alternatief werkelijk radicaal moeten zijn, in vorm en doel

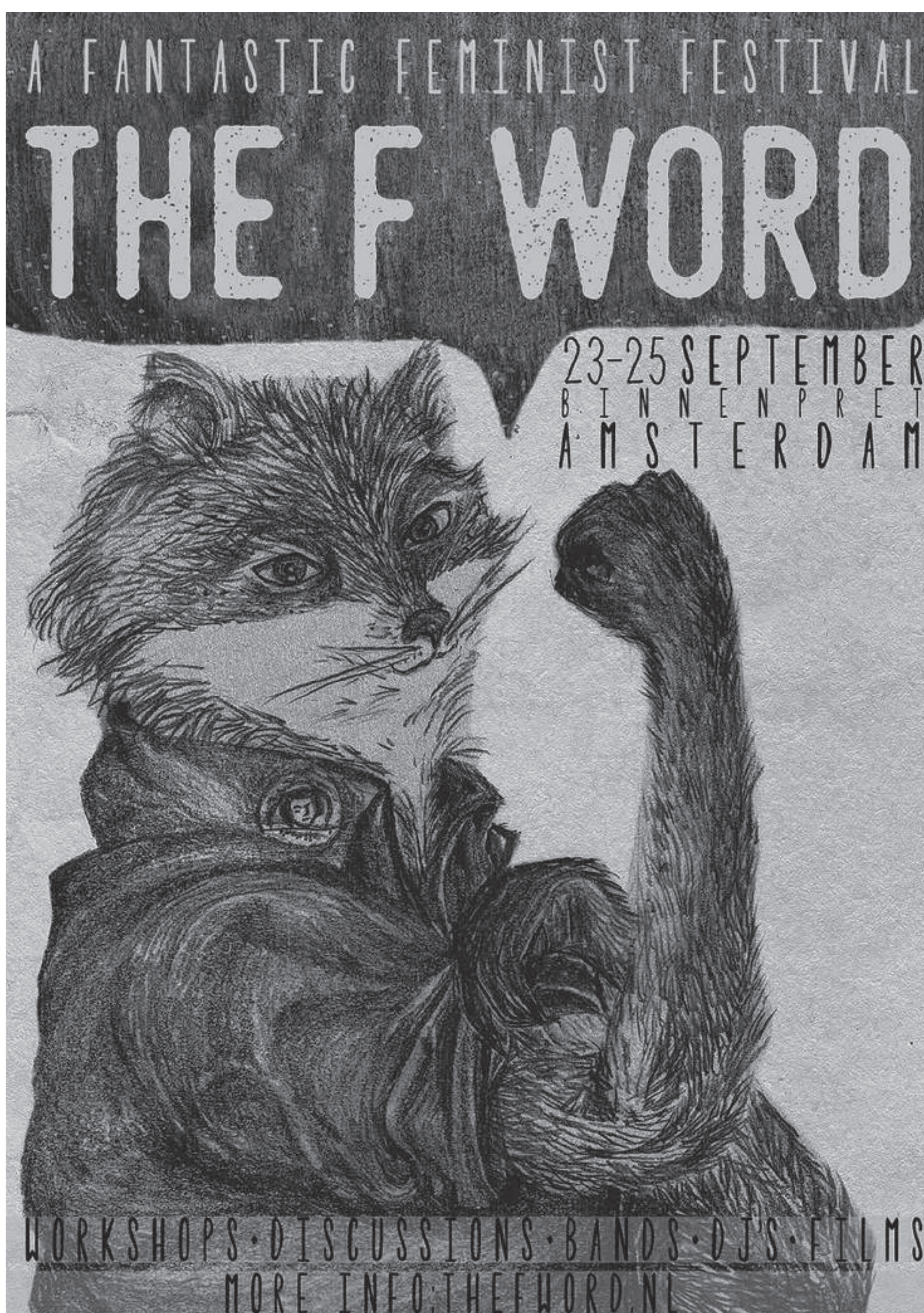
door Tommy Ryan

Meer info

Het artikel van JW waarop dit artikel een reactie is kan je terugvinden op https://altijd-kritisch.wordpress.com/2016/05/12/anarchisme-gaat-de-revolutie-niet-brengen

Noten

Vanwege de omvang van de noten kunnen deze niet worden afgedrukt bij het artikel. Ze zijn op te vragen bij de redactie.

The F Word Festival komt er weer aan!

Eind september zal de vierde editie van The F Word plaatsvinden in Amsterdam. Een weekend lang zullen er workshops, lezingen en discussies gehouden worden rondom thema's gerelateerd aan intersectioneel feminisme, antisexisme en queer- en genderpolitiek. Ook zijn er praktische workshops zoals 'make your own band' en is er een uitgebreid filmprogramma en een avondprogramma met bands en dj's. Kortom, dé plek voor iedereen die meer wil weten over feminisme en genderpolitiek!

Datum: 23- 25 september 2016
Locatie: Eerste Schinkelstraat 14-16 (Binnenpret), Amsterdam

Contact en meer info:
thefword@riseup.net
www.thefword.nl

Rocinante: anarchosyndicalisten in Griekenland

Oprichting, principes en structuur
Het anarchosyndicalistisch initiatief Rocinante is een libertaire organisatie in Griekenland. Ze is gevormd aan het eind van 2008 als een maandelijks nieuwsblad voor arbeiders. Na twee jaar, in 2010, besloot de redactie zich om te vormen in een anarchosyndicalistisch initiatief onder de naam Rocinante. Dit leidde uiteindelijk tot het oprichtingscongres van 2012.

Zoals te lezen is in de eerste alinea van de oprichtingsverklaring is het een syndicalistische organisatie, die actie onderneemt tot in het hart van het belangrijkste conflict van het kapitalisme: dat van kapitaal tegen arbeid wereldwijd, ten gunste van de belangen van de arbeid, haar bevrijding en sociale emancipatie. De principes van de organisatie liggen in het internationalisme, tegen het kapitaal en tegen de staat.

Rocinante werd opgericht middenin de wereldwijde crisis van 2008, die nog steeds voortduurt. Een periode, die gekenmerkt wordt door een aanval zonder precedent van het kapitaal en de staat tegen de arbeidersklasse, haar elementaire vrijheden en haar kwaliteit van leven. Als een organisatie die bezig was zich te vormen nam ze deel aan de sociale bewegingen en de grote stakingen in de periode 2010 tot 2012. Sinds 2012 is ze als een gevestigde organisatie in omvang en reikwijdte van activiteiten gegroeid.

Rocinante is een syndicalistische organisatie, maar ze beperkt haar activiteiten niet tot kwesties over arbeiderssalarissen. In overeenstemming met de vaste anarchosyndicalistische principes stelt Rocinante dat de onderdrukking en uitbuiting aan de basis van de kapitalistische maatschappij altijd economisch is. De meerderheid van de mensen maakt de rijkdommen, terwijl een kleine minderheid ze verzamelt, beheerst en verdeelt. De eerste groep mensen is de arbeidersklasse. Die bestaat uit niet meer dan slaven met een salaris, een klasse onder bezetting.

> Rocinante werd opgericht middenin de wereldwijde crisis van 2008

Alle andere vormen van onderdrukking binnen het kapitalisme worden voortgebracht vanuit de economische overheersing van het kapitaal tegenover de arbeid, terwijl de overheersing door de staat in het spel betrokken wordt om de economische bezetting te beschermen en te reproduceren.

Overheersers zijn de ecologische bedreiging van de planeet, het patriarchaat, het racisme en nationalisme, zaken die geschapen zijn vanuit puur economische criteria. Zelfs als ze gedeeltelijk autonoom zijn ontwikkeld, dienen ze nog steeds zekere aspecten van de economische heerschappij. Andere, bijvoorbeeld culturele en religieuze vormen van overheersing, beogen het manipuleren en incorporeren van de onderdrukten in de economische overheersing.

Het bovenstaande is de reden dat Rocinante gelooft dat de belangrijkste strijd van werkende mensen binnen het kapitalisme een economische strijd is en haar meest complete organisatievorm de economische vorm is. Het is er vooral één die begint vanuit de werkplek, waar de uitbuiting plaatsvindt. Daarom is de hoogste vorm van organisatie voor werkende mensen het syndicaat, de bond. Rocinante onderschat geenszins de noodzaak van gecoördineerde actie tegen enige andere vorm van overheersing en onderdrukking binnen het kapitalisme. Zulke acties worden beschouwd als deel van de strijd voor sociale emancipatie die slechts bereikt kan worden door de economische bevrijding.

Structuur

In aanmerking genomen dat het doel de middelen niet rechtvaardigt, maar dat de middelen het doel zouden moeten weerspiegelen, heeft Rocinante een horizontale, federale structuur waarin elk lid precies dezelfde rechten en verplichtingen heeft als ieder ander lid. In het bijzonder vormt de organisatie assemblees van arbeiders per bedrijfstak en per locatie. Elke bondsafdeling en plaatselijke sector heeft een secretaris die als coördinator optreedt, en de groep van secretarissen vormt het secretariaat, een assemblee waarin alle bonden en steden in Rocinante vertegenwoordigd zijn. Dat is het federale instrument van de organisatie, zodat de informatie bijeengebracht en gedeeld wordt met de rest van de leden. Bijeenkomsten van het secretariaat staan open voor alle leden. Het secretariaat heeft niet de bevoegdheid om beslissingen te nemen. Het is haar rol om de organisatie federaal te verenigen en beslissingen uit te voeren van het reguliere congres, dat normaal gesproken eens in de twee jaar plaatsvindt. Afgezien van de bedrijfstakbonden en de plaatselijke sectoren zijn er nog twee secties gevormd, die functioneren en met een secretaris in het secretariaat zijn vertegenwoordigd: de afdeling publicaties en theoretische research, en het internationaal comité. Hierbuiten kan elke groep leden het initiatief nemen om thematische assemblees te vormen, open voor elk lid van de organisatie. Tot nu toe bestaan er binnen Rocinante de ecologie-groep, de vrouwengroep, de antiseksisme-groep, en de groep voor solidariteit met vluchtelingen en migranten.

De bestaande assemblees per bedrijfstak zijn: Media – deze bundelt alle arbeiders in de informatie-industrie (de mainstream media), journalisten, technici en andere beroepen die bij de pers werken; Bouw – alle arbeiders die werken voor het bouwkapitaal, zoals bouwvakkers, schilders, elektriciens, ingenieurs et cetera; Onderwijs – bestaat uit twee sectoren: enerzijds de studenten, anderzijds de employees, zoals docenten, bewakingspersoneel en de leden van alle andere relevante beroepsgroepen; Gemeentewerkers – bestaat uit arbeiders die, ongeacht hun exacte beroep, in dienst zijn van gemeente of gemeentelijke administratie; Gezondheidszorg – alle personeelsleden die werken in de gezondheidsindustrie en de medicijnvoorziening; Diverse beroepen – aangezien drie het minimum aantal is van arbeiders om een afdeling te vormen, sluiten leden van Rocinante met te weinig of geen collega's in de zelfde bedrijfstak zich hierbij aan. Er zijn bijvoorbeeld mensen die werken in de horeca, voedingsindustrie, cultuur, banken, postkantoren, IT en andere werkplekken.

De belangrijkste strijd van werkende mensen binnen het kapitalisme is een economische strijd

De plaatselijke sectoren zijn Athene, Patras, Thessaloniki en Chania. Er zijn ook individuele leden in andere steden van Griekenland die nog geen plaatselijke afdelingen kunnen vormen. Andere steden met leden zijn onder andere Naxos, Komotini en Pyrgos.

In totaal heeft Rocinante ongeveer honderd leden, en het is haar doel om te blijven groeien. Ongeveer de helft van de leden is gevestigd in Athene, de rest is voornamelijk verdeeld over de eerdergenoemde steden.

Internationale betrekkingen en publicaties
Rocinante is een internationalistische organisatie en als zodanig wil ze internationalisme en de wereldwijde solidariteit en samenwerking van arbeiders bevorderen. Om acties in deze richting te helpen coördineren is een internationaal comité werkzaam, dat verantwoordelijk is de schakel te vormen tussen Rocinante en buitenlandse zusterorganisaties, om haar te vertegenwoordigen en haar beslissingen buiten de landsgrenzen te brengen. Tot dusver is Rocinante geen deel van een internationale organisatie, alhoewel het in principe wel naar zo'n organisatie toewerkt. De groep heeft besloten een verenigingsplan voor de wereldwijde anarchosyndicalistische beweging te bevorderen, in plaats van haar te verdelen.

De andere belangrijke assemblee van Rocinante is de sectie publicaties en theoretische research. Zoals de naam suggereert is dat een assemblee die leden kortsluit met belangstelling voor het opzetten van series van zelf-onderwijs (seminars of lezingen van leden voor discussies of voorbereide onderwerpen, en om kennis te delen). Deze sectie is ook verantwoordelijk voor het beheren van de website, voor de publicatie van Rocinantes maandblad en het theoretische magazine dat gepubliceerd wordt vanaf 2015 en tweemaal per jaar wordt uitgebracht. Op dit moment zijn al twee magazines uitgebracht. Publicatie van het derde wordt spoedig verwacht. Rocinante werkt eraan om voor haar publicaties en andere boeken een boekwinkel in Athene te openen.

Activiteiten
Rocinante voert acties op werkplekken, met bonden, plaatselijke arbeidersgroepen en sociale centra. De organisatie helpt alle arbeiders die het maar kan helpen wanneer ze staken, demonstreren tegen de werkgevers of betere werkomstandigheden eisen. Een recent voorbeeld is het protesteren tegen – en blokkeren van een Replay-kledingzaak waarvan de manager systematisch een werknemer die lid was van Rocinante op een seksistische, extreem autoritaire en beledigende manier behandelde. Een ander conflict dat al enige tijd gaande is, betreft de eis om een ander lid van Rocinante, onlangs ontslagen wegens deelname aan de 48-uursstaking van 6 en 7 mei, opnieuw in dienst te nemen.

Wegens de realiteit op vakbondsgebied in Griekenland – met slechts één landelijk bestaande vakbondsconfederatie – is Rocinante er niet in geslaagd haar eigen vakbonden te vormen, maar haar leden zijn actief binnen alle bondsafdelingen, 'business unions' en recentelijk ook in plaatselijke bonden, die bekend staan als 'arbeidersclubs' die in verschillende buurten gevormd worden. Door deze formaties draagt Rocinante bij aan de strijd tegen de staat en het kapitaal en probeert ze libertaire ideeën en praktijken onder de arbeiders een stem te geven.

Rocinante is aanwezig op alle belangrijke demonstraties en protesten voor arbeidsrechten en -eisen, centrale politieke gebeurtenissen, antifascistische demonstraties, voor de rechten van onderdrukte sociale groepen, tegen het het autoritarisme van de staat, en voor de rechten van vluchtelingen en migranten, voor vrijheid van beweging en kwaliteit van leven.

De laatste anderhalf jaar is het blijk geven van solidariteit met vluchtelingen en migranten één van de belangrijke activiteiten van Rocinante geweest. Op de plekken waar haar leden actief zijn, zijn meerdere activiteiten voor het inzamelen van eten, kleding en medicijnen georganiseerd. Leden van Rocinante hebben tevens deelgenomen aan reddingsmissies op de eilanden waar vluchtelingen in boten aankomen. Rocinante heeft tevens meegedaan aan kraakacties voor de huisvesting van dakloze vluchtelingen en immigranten. In deze context coördineerde Rocinante samen met andere mensen en groepen de totstandkoming van een uitgebreid solidariteitsinitiatief dat in het centrum van Athene gezamenlijke acties voerde. De meest recente actie van dit initiatief was het kraken van het leegstaande City Plaza Hotel, in de binnenstad van Athene. Het hotel is nu volledig bewoond en huisvest ongeveer 350 mensen, waarvan meer dan de helft kinderen. Sinds het bezette hotel op gang is gekomen wil Rocinante daar niet stoppen maar het initiatief hervatten, en er nog meer kracht achter zetten zodat de beweging die vluchtelingen ondersteunt verder wordt uitgebreid en haar eisen worden verwezenlijkt.

door Rocinante International Committee
vertaling: Peter Storm

Contact
inter.rocinante@riseup.net

Anarchisme inclusief

In januari dit jaar ontmoette ik Rocinante in Athene en spendeerde wat tijd – goed eten en acties – met de groep om deze beter te leren kennen. Ik was onder de indruk van haar organisatiestructuur en de netwerken waarbinnen ze opereert, de vakbonden en arbeidersstakingen. Tijdens mijn verblijf werd Rocinante via via opgeroepen om de stakende migranten-schoonmakers te ondersteunen tegen mogelijke agressie van de bazen.

In het verhaal van Rocinante werd voor mij weer duidelijk hoe geïsoleerd het anarchistisch activisme in de Nederlandse context feitelijk is, op het gevaar van exclusiviteit af. Hiervoor zijn veel legitieme verklaringen, maar dat neemt niet weg dat het actief buiten eigen parochie treden een bittere noodzaak is. De prangende vraag voor mij blijft: hoe raakt anarchistisch activisme meer – of wéér – geworteld middenin de maatschappij, waar grote verandering tenslotte vandaan moet komen, in plaats van erbuiten?

door Naeri

Kroniek migratiestrijd

Naast de acties die hieronder beschreven staan, zijn vanuit Nederland diverse groepen en individuen actief aan de grenzen van de EU om daar vluchtelingen te ondersteunen en/of deel te nemen aan acties. In Nederland staan (meestal) individuen of kleine groepjes op tegen de haat tegen vluchtelingen die ruimschoots gespuid wordt tijdens bijvoorbeeld gemeentelijke informatieavonden of raadsbijeenkomsten over de (mogelijke) komst van noodopvang of asielzoekerscentra. Op diverse plekken komen vluchtelingen ook zelf in actie voor humanere opvang en tegen bijvoorbeeld de vele overplaatsingen.

Dinsdag 12 april – hongerstaking in opvang Havenstraat in Amsterdam

Tientallen vluchtelingen in de opvang in de Havenstraat in Amsterdam gaan in hongerstaking om te protesteren tegen de lange wachttijd voor aanvang van de asielprocedure, soms langer dan een half jaar, en tegen de slechte omstandigheden in de opvang. Na ruim een week wordt de hongerstaking beëindigd wanneer de procedure voor een groot deel van hen gestart wordt en ze worden overgeplaatst naar asielzoekerscentra.

Zondag 1 mei – 1 mei-demonstratie Nijmegen

Ongeveer 350 mensen lopen mee met de antikapitalistische 1 mei-demonstratie in Nijmegen. 'Vluchtelingen' is één van de thema's van de demonstratie, waarbij nadrukkelijk de link gelegd wordt met de verwoestende werking van het kapitaal en van de westerse internationale politiek van militaire interventies en externalisering van grenzen, in het bijzonder de recente migratiedeal met Turkije.

Woensdag 4 mei – dodenherdenking met grensprikkeldraad in Amsterdam

In de Hoftuin van de Protestantse Diaconie Amsterdam aan de Nieuwe Herengracht wordt op 4 mei van 19.00 tot 21.00 uur een Nederlandse Dodenherdenking verbeeld, omgeven door hoge rollen scheermesprikkeldraad waarachter vluchtelingen in stilte staan toe te kijken. Verspreid in de rest van de tuin verwijzen tentjes en kampvuren naar de vluchtelingenkampen aan de Europese grenzen.

Zaterdag 7 mei – solidariteitsdemonstratie Schiphol

Als onderdeel van het Alerta Alerta Antifascistisch Festival in Amsterdam, en in het kader van een transnationale actiedag tegen detentiecentra, wordt een solidariteitsdemonstratie bij het Justitieel Complex op Schiphol gehouden. Zo'n veertig mensen lopen rond het complex en leggen contact met opgesloten vluchtelingen. Na afloop wordt nog een kleine demonstratie naar de bekritiseerde opvang in de Havenstraat in Amsterdam gehouden.

Donderdag 19 mei – speelgoed gestort in poort Ministerie van Justitie in Den Haag

AAGU stort een berg speelgoed in de poort van het Ministerie van Justitie, als symbool voor wat achterblijft van uit Nederland gedeporteerde vluchtelingenkinderen, en sluit deze af met een stuk hek. De actie is een protest tegen de nieuwe permanente gezinsgevangenis op Kamp Zeist, die rond die tijd in gebruik wordt genomen. De politie laat, nadat het opgehangen hek deels geopend is, de actie met rust. Na een uur wordt opgebroken, het speelgoed gaat mee om uit te delen aan vluchtelingenkinderen op gezinslocaties tijdens de demotour van Geen Kind aan de Kant.

Weekends 21-22 en 28-29 mei – demotour Geen Kind aan de Kant

Geen Kind aan de Kant organiseert een demotour langs vijf plaatsen met gezinslocaties (Gilze, Katwijk, Den Helder, Amersfoort, Emmen) en de gezinsgevangenis op Kamp Zeist. Bij de gezinslocaties wordt, onder aanvoering van de kinderen, gedemonstreerd met gezinnen die in locaties verblijven. Tientallen demonstranten eisen zo een eerlijk en onvoorwaardelijk kinderpardon en protesteren tegen arrestatie, opsluiting en uitzetting van kinderen.

Zondag 12 juni – oproep protest tegen deelname DT&V aan 'Nacht voor de Vluchteling'

De actiegroep Stop DT&V! Stop Deportaties! roept op tot protest tegen de hypocriete deelname van de Dienst Terugkeer en Vertrek (DT&V) en het racistische Haagse politiekorps aan de sponsorwandeling 'Nacht voor de Vluchteling'. Dit resulteert online in veel kritiek op beide instanties. DT&V-directeur Rhodia Maas laat later weten dat ze niet meer mee durfde te lopen na 'intimiderende berichten en signalen'.

Woensdag 15 juni – lancering petitie tegen racistisch terugkeer-stripboek IOM

In april publiceerde de Internationale Organisatie voor Migratie (IOM) het stripboek 'Ulyana's grote avontuur', bedoeld voor kinderen in AZC's en gezinslocaties en expliciet gericht op terugkeer naar het land van herkomst. Het boek staat vol racistische karikaturen en misleidende informatie. Geen Kind aan de Kant start daarom een petitie tegen verspreiding van het stripboek. Het brengt ook een counterversie, getiteld 'Ulyana's echte avontuur', uit.

Zondag 3 juli – Solidariteitsdemonstratie detentiecentrum Rotterdam Airport

Occupy Rotterdam organiseert een solidariteitsdemonstratie voor de vluchtelingen die zijn opgesloten in het detentiecentrum op Rotterdam Airport. Deze demonstraties werden eerder ook maandelijks gehouden, maar de tijdelijke verhuizing van gedetineerde vluchtelingen naar Kamp Zeist was reden voor een pauze.

door No Border Netwerk

Meer info

www.no-border.nl.
Campagne tegen gezinsgevangenis op Kamp Zeist: www.aagu.nl.
Campagne Geen Kind aan de Kant: www.geenkindaandekant.nl.
Acties bij het detentiecentrum Rotterdam: www.occupyrotterdam.org.

Veilige ruimten

Een onderwerp voor het IFA-congres in Frankfurt

Voorstel van Emma uit Engeland aan het congres van de Internationale Anarchistische Federatie (IFA) in Frankfurt voor een beleid voor veilige ruimten.

Het voorstel is in bijeenkomsten en vergaderingen van de IFA veilige ruimten (*safe spaces*) te integreren als onderdeel van haar verantwoordingsprocessen. De juiste formulering van dit beleid moet in eerste instantie worden gemaakt door iedere belangengroep of kern van gemarginaliseerde groepen binnen de aangesloten federaties en/of door individuen met bijzondere kennis van of (persoonlijke) ervaring met feministische, antiracistische, LGBTQIA*- of gehandicaptenstrijd. Diverse federaties hebben al vormen van goed werkende beleidsmodellen die we kunnen gebruiken om daarmee te beginnen. Veel daarvan gebruiken soms een andere terminologie en we moeten ons afvragen wat we moeten zeggen in een gezamenlijk IFA-beleid en vooral hoe, zodat het voor alle aangesloten federaties vertaalbaar is. Als dit beleid is opgesteld, kan het naar alle federaties rondgaan voor commentaar en verbeteringen.

Let op: dit zal niet een model zijn van boven naar beneden, dat alle federaties als een eigen model moeten aanvaarden, maar het moet bij federaties die te maken hebben met seksisme, racisme, homofobie en validisme, ideeën oproepen (en de IFA zou die moeten steunen). We moeten alle aangesloten federaties en de nieuwe federaties die zich bij de IFA aansluiten aanmoedigen speciale procedures in hun constitutie op te nemen. Het is nodig dat wij verder gaan dan alleen maar verklaren dat we 'in beginsel' tegen onderdrukkend en kwetsend gedrag zijn, dat we in staat zijn om er actief tegen op te treden en het een halt toe te roepen als het gebeurt.

> Het is nodig dat wij verder gaan dan alleen maar verklaren dat we 'in beginsel' tegen onderdrukkend en kwetsend gedrag zijn

Het beleidsplan moet:
a) het gedrag waar we tegen zijn duidelijk definiëren. Bijvoorbeeld niet alleen zomaar zeggen dat we tegen seksisme zijn, maar ook het werkelijke gedrag aangeven dat problematisch is, bijvoorbeeld seksistisch taalgebruik, dito verwachtingspatronen en verantwoordingsplicht, seksueel lastig vallen, et cetera;
b) duidelijke processen bevatten om met dit gedrag om te gaan wanneer het plaatsvindt, dus processen die bij fysiek en seksueel kwetsen op overleving gericht zijn en processen die conflicten oplossen wanneer er onenigheden moeten worden opgelost;
c) een duidelijk beleid naar buiten brengen voor mensen die te maken hebben gehad met kwetsend gedrag. Zo kunnen ze steun krijgen van mensen waarop ze kunnen bouwen en die ze kunnen vertrouwen als ze een proces willen beginnen. Dat betekent dat we binnen ons ledenbestand vaardigheden moeten opbouwen zodat we in staat zijn processen uit te voeren wanneer zij nodig zijn.

Nadere aantekeningen van de vertaler
In de communes waar een autonome beweging actief is in Ljubljana (Slovenië) worden dergelijke gedragsregels aan bezoekers uitgedeeld. Zie elders in dit blad. De gender groep van de Anarchistische Federatie van Groot-Brittannië is blij dat ze hierover workshops voor beginners kan opzetten. Het beleid van de Engelse federatie is gebaseerd op een handboek dat op hun site, afed.org.uk, kan worden opgezocht.

door de Engelse Anarchistische Federatie
vertaling en bewerking: J.B.

Noot
* LGBTQIA staat voor lesbian, gay, bisexual, transgender, queer/questioning, intersex, and asexual/agender/aromantic

Aan het congres van de Internationale van Anarchistische Federaties (IFA)

Bijna twee jaar geleden, na een initiatief van de Libertair Communistische Groep APO, begon er een anarchistische campagne voor internationale solidariteit: 'de drie bruggen'. Deze campagne werd opgezet door verschillende kameraden en werd in diverse steden in Griekenland verbreid, van Thessaloniki tot het eiland Kreta. Hoogtepunt van de campagne was de Mediterrane Anarchistische Bijeenkomst in oktober 2015 in de stad Chania. Daaraan ging de Anarchistische Bijeenkomst van de Balkan in Thessaloniki vooraf, in het kader van de Mediterrane Anarchistische Bijeenkomst, maar ook na een aantal gebeurtenissen in Athene.

In het bijzonder werd de Mediterrane Anarchistische Bijeenkomst opgeluisterd door tientallen kameraden uit veel andere Europese landen (en niet alleen daarvandaan). In de discussies die daar plaats vonden was er een overvloed aan uitwisseling van ervaringen en gezichtspunten. Helaas was het na de Mediterrane Anarchistische Bijeenkomst niet mogelijk om daaraan een vervolg te geven en een gecoördineerde anarchistische solidariteit verder door te zetten in het zuiden van Europa, met andere woorden: in de wijdere omgeving die werd aangegeven door de naam van de campagne 'de drie bruggen'.

Maar opnieuw bleef de anarchistische beweging steken in thematische bijeenkomsten (zoals boekenfestivals, manifesten voor immigranten en vluchtelingen en dergelijke) en was ze niet een staat gecoördineerd met meer dynamische argumenten op te treden tegen wat er op een dagelijkse basis gebeurt. Kwesties van solidariteit en de directe mobilisatie vielen weer terug op het niveau van staatspolitieke bindingen en niet op het hogere niveau van een eigen beweging en een niveau van sociale solidariteit.

Het gevolg is dat voor elke belangrijke gebeurtenis op iedere dag wij opnieuw niet de mogelijkheid hebben machtige verzetsmomenten in te zetten, ja zelfs meer revolutionaire omwentelingen tot stand te brengen. De gefragmenteerde acties leiden tot bewegingen met te weinig omvang in dynamiek en massaliteit, en tot inertie. De in thema's verdeelde demonstraties en het onvermogen om onze aanwezigheid uit te diepen naar solidariteit op dagelijks niveau is vandaag onze voornaamste karakteristiek.

Begrijp ons niet verkeerd! Bijeenkomsten als bijvoorbeeld de anarchistische boekenmarkt zijn niet alleen nuttig maar ook erg belangrijk voor gesprekken tussen kameraden en de groepen. Maar tegenwoordig is het naast die communicatie nodig dat we ook partners zijn. Dat is niets nieuws. Dat is een vereiste die al bestaat sinds de tijd van de Alliantie voor de Socialistische Republiek van Bakoenin* en die heden in toenemende mate dringend wordt.

De recente gebeurtenissen in Frankrijk hebben laten zien dat het tekort aan internationale anarchistische solidariteit enorm is. Daar vallen alle werelden samen: de wereld van de euro met de reclamemakende bedrijven en de onderdrukking, de wereld van het nationalisme, van de hooligans, de wereld van het godsdienstig fundamentalistische psychopathische extremisme en de wereld van sociaal verzet. Al deze werelden bevinden zich met name in de mediterrane regio en iedereen probeert daarbij zijn invloed te vergroten. In deze mengelmoes van ontwikkelingen en gebeurtenissen moet de zaak van de internationale anarchistische solidariteit zowel op organisatorisch als praktisch terrein serieus genomen worden. Er is voor iets dat minder waarde heeft geen plaats.

In de Mediterrane Anarchistische Bijeenkomst hebben we de oprichting en vorming van een Mediterraan Anarchistisch Front voorgesteld. Wij zijn tot dit voorstel gekomen omdat wij dachten dat dit vandaag kan en er vandaag een front van anarchistische strijd moet worden gevormd dat verder gaat dan de massaopstanden, zonder dat de autonomie van elke politieke organisatiestructuur wordt afgeschaft maar ook zonder dat er een bijeenkomst wordt gehouden die in essentie ad hoc en informeel is, zoals vandaag gebeurt met de meeste interne bijeenkomsten. In zo'n Mediterraan Anarchistisch Front zal elke collectieve groep die daaraan meedoet (groep, algemene vergadering, federatie, et cetera) daarvan deel uitmaken. Op deze manier zal zowel op plaatselijk als op landelijk niveau elk front functioneren als een brug van geregelde communicatie en samenwerking van verschillende organisatorische structuren, die zeker een sociaal-anarchistische richting opgaan.

De IFA, waarmee we nu enkele jaren uitstekend samenwerken en waar we met veel leden kameraadschappelijke en vriendschappelijke relaties hebben gevormd, zou bij een dergelijk initiatief dienen als het hoofdkader van een dergelijk strijdfront. Bovendien zou ons voorstel deze grote en onvervangbare waarde van de historische IFA kunnen inhouden.

Wij geloven dat de ontwikkelingen en gebeurtenissen van oktober tot vandaag ons voorstel zelfs nog belangrijker maken als uitgangspunt voor een discussie als brug voor de internationale anarchistische actie op Zuid-Europees en mediterraan niveau. Juist om deze reden, waarbij wij allereerst de IFA danken voor onze uitnodiging voor het congres, willen we opnieuw een oproep doen voor uitbreiding van onze samenwerking op een functionele en organisatorische manier die we samen zullen uitvinden. Het liberalisme, de repressie, de hekken aan de grenzen, het fundamentalistische terrorisme en het nationalisme proberen iedere uitdrukking van vrijheid te smoren. Het is in onze handen of onze eigen wereld van vrijheid zal oprijzen van de Mesopotamische gebieden en verder zal gaan dan Gibraltar. Het is in ons bereik of de sociale strijd en de strijders de solidariteit bezitten die zij verdienen om ervoor te zorgen dat zij overwinningen zullen behalen die kleine stappen zullen zijn naar de sociale bevrijding.

In kameraadschap,

de groep van libertaire communisten
APO, Athene, juni 2016
vertaling: Jan Bervoets

Noot

* Noot van de vertaler: Dit moet een verkeerde vertaling in het Engels zijn. De Alliantie van Bakoenin streefde een organisatie na binnen de Internationale die als democratisch basisalternatief diende voor de macht van het Centrale Comité van Marx. De uitgewezen anarchisten uit de Internationale vormden in 1872 in Saint-Imier een alternatief voor Marx' Internationale, en dat was beslist geen republiek.

Metelkova Ljubljana

Verbeelding aan de macht?

In het weekend van 23 en 24 april was ik in Ljubljana, de hoofdstad van Slovenië. De stad is qua inwonertal zo groot als een Nederlandse provinciestad en heeft ook die bescheiden en schilderachtige uitstraling, met een groot kasteel en een fraaie rivier. Maar aan de noordoostkant, aan de rand van het spoor, stond tot 1991 de kazerne van het Joegoslavische volksleger. In dat jaar werd dat door de Slovenen als een bezettende macht gezien en werd het door de bevolking verdreven. Sedertdien stonden de stenen barakken, waarvan de constructie met zijn zware hanenbalken onder de daken op zijn laatst moet dateren uit 1918, leeg en namen krakers ze in bezit. Zo ontstond de 'stad' Metelkova, een vrijplaats met een eigen cultuur en zelfs heuse monumenten.

Het eerste monument is een gedenksteen met het opschrift dat herdenkt dat op 21 september 1993 de bezetters van de kazerne de gebouwen in zelfbeheer hebben overgenomen. De overige twee gedenktekens in Metelkova verwijzen naar politie-invallen. Een ervan gaat over een *raid* van de politie die de krakers wilde ondervragen over een radicale groepering, waarvoor een paar stenen zijn opgericht. De andere is een reusachtige molotovcocktail. Tijdens de Sloveense anticorruptie-opstand rond de jaarwisseling van 2012-2013, die tot de val van de regering leidde, plantten geheime agenten 'mollies' op het terrein, dat natuurlijk hét propagandacentrum voor de zelforganisatie was waarop de Slovenen zich massaal beriepen. En op de buitenwand van de stad, die naar het centrum van Ljubljana is gekeerd, staat met grote letters de herinnering van een festival voor krakers, met het woord kraken op de muur geschilderd.

De bewoners zijn voor het merendeel kunstenaars. Er zijn ateliers, waarin schilders werkzaam zijn, die de gebouwen versieren en de muurschilderingen voorbereiden die overal in de stad te zien zijn. Er is een beeldhouwwerkplaats, er is een vereniging van kunstenaars uit Macedonië, er wordt overal wel ergens met een elektrische gitaar geoefend. In de zomer kunnen er zowel in een zaal als in de buitenlucht concerten plaatsvinden van eigen of uitgenodigde punkbands. Op een centraal punt aan de noordzijde bevindt zich achter een gebeeldhouwd staketsel het anarchistisch informatiecentrum, dat in het weekend dat ik daar was als vergaderplaats voor de CRIFA* diende. Deze vergaderruimte tussen de stevige houten hanenbalken is een constante ontmoetingsplaats. Het centrum vervulde dan ook een belangrijke rol in de internationale contacten waardoor Metelkova een blijvende artistieke naam heeft gekregen.

Na 1991 kwam er in het autonome Slovenië een geëngageerde kunststroming aan de macht, geboren uit de kritiek op corruptie van de Joegoslavische regering in zijn nadagen. Sedertdien blijven kunstenaars de maatschappelijke ontwikkelingen kritisch volgen, en geven zij commentaar op de heersende zeden en de politiek. Aan de andere kant van de stad, op een berg in het park Tivoli, bevindt zich een internationaal centrum voor grafische kunst, dat op dat terrein biënnales in Slovenië organiseert.

Toen ik daar was, was daar een tentoonstelling van de Catalaan Antoni Tàpies, die ik kon bezichtigen. Luid galmden de instructies aan rondgeleide aankomende grafici over vernieuwende technieken waarmee Tàpies in de jaren vijftig en zestig had geëxperimenteerd. Het instituut organiseert prijsvragen voor kunstprojecten, die een eigen visie op kunst en creativiteit propageren. Bijvoorbeeld natuurbehoud of een maatschappijvisie. Zo ontstaan er visies die de clichématige banden tussen kunstexpressie en de 'vast bestaande' werkelijkheid op een of andere manier doorbreken. Dit resulteert in een serie boekwerkjes met illustraties en commentaar op de maatschappij; je vindt ze in elke Sloveense museumwinkel en in de goede boekhandel.

In 2009 had dit instituut tijdens een biënnale een prijs toegekend aan een groep samenwerkende Amerikaanse anarchistische kunstenaars, die bezig waren aan een project 'Refuge'. Zij kwamen op voor de belangen van immigranten, dus voor vluchtelingen en andere vreemdelingen die voor hun bestaan moeten opkomen, en protesteerden daarmee tegen de steeds hogere grensmuren met Mexico. Als prijs kregen zij de opdracht om hun situatie te vergelijken met het toenmalige immigranten- en vluchtelingenbeleid in Europa. In 2011 kwamen ze in Ljubljana aan en verbleven ze in Metelkova, met als opvangadres het anarchistisch centrum. Dat was hetzelfde jaar waarin de anarchistische federatie van Slovenië besloot om zich aan te sluiten bij de Internationale van Anarchistische Federaties.

Het project Refuge werd een succes. Er ontstond een boekwerkje waarin naast de ervaringen van de kunstenaars ook de lotgevallen van Mexicanen in de Verenigde Staten en het asielbeleid in Europa ter discussie werden gesteld. Centrum van hun manifestatie was de Galerie Alcatraz, de tentoonstellingszaal van Metelkova. Vanaf dat jaar is Metelkova mesto ('de stad') het internationaal vermaarde kraakcentrum dat zelfs in reisgidsen wordt opgenomen.

Daarom heeft Metelkova een brochure gemaakt met eigen gedragsregels, waarin in zes buitenlandse talen de afspraken zijn vastgelegd over hoe bezoekers zich binnen deze zelfbeheerde organisatie dienen te gedragen: 'Metelkova is geen plaats waar iedereen kan doen wat men wil. Wij bouwen andere relaties op die zijn gebaseerd op zelforganisatie, solidariteit, respect en samenwerking. Gedraag jezelf zoals je zou willen dat anderen zich tegenover jou gedragen, elk beledigend, bedreigend en vernederend gedrag zal hier niet worden getolereerd. Niemand is meer of minder waard dan ieder ander. Racisme, homofobie, seksisme en discriminatie zijn absoluut onacceptabel. Elke vorm van geweld, (seksueel) lastig vallen, grievend gedrag of diefstal is in strijd met de grondbeginselen van Metelkova en zal niet worden getolereerd. We moedigen je aan om van Metelkova een gemeenschappelijke creatie te maken als een vriendelijke en sympathieke ruimte voor iedereen die hier bezoeker of creatief bezig is. Lawaai, drugshandel, misbruik van alcohol en drugs zijn een schending van de grondbeginselen van hoe men in Metelkova met elkaar omgaat. Ruim de boel op als je Metelkova verlaat.'

> 'Wij bouwen andere relaties op die zijn gebaseerd op zelforganisatie, solidariteit, respect en samenwerking'

Met deze brochure verdedigt Meltelkova zich tegenover baldadig toerisme. Komt het tot incidenten, dan 'zul je worden gewaarschuwd, als je je nogmaals onbehoorlijk gedraagt, dan zul je door iemand van de plaats verwijderd worden. Bij ernstige schendingen zullen we de politie waarschuwen. Gezien de inbreuk kan de verwijdering permanent zijn.'

Dit niet-anarchistische beroep op bescherming door 'de sterke arm' is natuurlijk een compromis met de bestaande maatschappij. Het openlijk propageren van eigenrichting zou namelijk direct tot politie-agressie leiden en daarmee ook de belangen schaden van kunstenaars en de hotelhouder die niet direct anarchistisch zijn. Maar aan de bovengevel van het anarchistisch centrum hangt een spandoek: 'Weg met alle inspecteurs, politiespionnen en agenten!'

De stad Metelkova grenst aan prachtig moderne staatsgebouwen: het etnografisch museum, het museum voor moderne geschiedenis en het museum voor eigentijdse kunst, met het landelijk filmarchiefdepot (Kinahothek) en het ministerie van Cultuur. Dat laatste is een van de weinige plaatsen in Ljubljana waar je mensen in colbertjas en stropdas tegenkomt.

Een voorafspiegeling van de maatschappij?

Slovenië heeft een lange traditie van boerenopstanden. Als in de vijftiende eeuw de feodale adel meer diensten gaat vorderen van zijn bevolking en het werk op het land steeds meer wordt belast, komen de boerengemeenschappen in verzet. En dit verzet gaat door in de zeventiende eeuw, zowel tegen de plaatselijke heersers, die bij de Dertigjarige Oorlog betrokken zijn, als tegen de binnenvallende Turken, die Slovenië nooit volledig onderworpen hebben gekregen. Als de Turken door de Habsburgers zijn verdreven, wordt Slovenië een deel van Oostenrijk en laat het zich koesteren in de zegen van de keizer, totdat na 1815 Metternich zijn centraal gezag laat gelden. In 1848 komt iets van een Sloveens nationalisme op, dat vlak voor de Eerste Wereldoorlog leidt tot een snel clandestien wordend bondgenootschap met Servië, dat door Oostenrijk zou worden aangevallen. Maar als in 1919 de monarchistische federatie Zuid-Slavië ontstaat, zien de Slovenen zich door Servië onderdrukt. Het 'burgerlijk' nationalisme wordt weer door opstanden overstegen als Italië in 1942 Slovenië verovert en als deel van Istrië beschouwt met als hoofdstad Triëst. Dan verenigen de boeren zich in een partizanenguerrilla. De Italianen sluiten de stad Ljubljana af met prikkeldraad en behandelen het als een getto, met hongerwinters als gevolg. Daarom eindigt in Slovenië de bevrijding in een gruwelijke slachtpartij. De partizanenlegers van Joegoslavië verenigen zich en eind april 1945 bevrijden zij niet Ljubljana, maar rukken rechtstreeks op naar Italiaans Istrië en Triëst om daar vanaf 1 mei bijltjesdag te houden. Het gevolg is dat ook de Sloveense natie met een oorlogsverleden is opgezadeld, dat in de geschiedenisboekjes op rekening van 'het Stalinistische communisme' wordt gezet. Triëst zelf, dat op 15 juni door internationale verdragen werd ontzet, is na bijna tien jaar 'neutraliteit' in 1954 bij Italië gevoegd.

Ik heb de indruk gekregen dat er voor het anarchisme in Slovenië grote kansen zijn. De deelnemers aan de CRIFA waren door

de Sloveense kameraden uitgenodigd om er langer te verblijven. Ik ben dan ook maandag na de CRIFA nog teruggekomen op het centrum. Helaas was dat ongelegen, want er was een groepsbijeenkomst, waarbij ik zo'n twintig personen, waarschijnlijk allen vrouwen, bijeen zag. Ik moest terugkomen nadat de vergadering voorbij was, maar besefte dat als dit een vrouwenbijeenkomst was van twintig personen, hoe groot en hoe sterk moet de groep dan wel niet in zijn geheel zijn? Ik denk dat het centrum met direct betrokken anarchisten, die waarschijnlijk dagelijks in de weer zijn, een vijftig tot honderd personen verenigt, een sterkte van Italiaans niveau. Na de bespreking bleven er nog vijf vrouwen over, die op hartstochtelijke manier oplossingen zochten voor de problemen die tijdens de vergadering waren besproken. Het werd mij aan de hand van de woorden die ik opving duidelijk dat deze problemen het praktische werk rond vluchtelingen betroffen, de regeling van de opvang en de verhouding met de staatsmaatregelen en dat mijn kameraden daarbij dagelijks betrokken waren. Het centrum zelf heeft een medische post, waar op gezette tijden in de week spreekuur werd gehouden door een arts. Ook dat kwam aan de orde, toen een bezoeker advies kwam vragen hoe om te gaan met 'private aangelegenheden' op dat punt en dat er waarschijnlijk dilemma's waren op het gebied van de regels die de staat Slovenië aan het opleggen was (of iets dergelijks). Hoe men de zaak tactisch aanpakte of wat men precies deed? Ik heb het Sloveense toeristenboekje waarmee ik mij in winkels probeer te redden pas een paar dagen tevoren op een markt in Ljubljana kunnen kopen, een Duitse versie, en ook dat is ontoereikend om het gesprek exact te volgen.

Maar wat ik wel bespeurde was gedrevenheid en enthousiasme en de vaste wil om de weg te volgen die men samen met de vluchtelingen wil gaan, een weg die afwijkt van de staat. De wapens zijn op dit moment de agitatie en het vertrouwen dat men de bevolking kan mobiliseren tegen het nationalisme en de vreemdelingenhaat en voor een maatschappij waarin aan iedereen een bestaan wordt verleend. Laten we hopen dat in de schilderachtige omgeving van dit ogenschijnlijk rustige Ljubljana de consensus met de overige inwoners van Ljubljana tegen de reactie inderdaad bestaat. Met de bereidheid tot opstand in situaties waarin de nood aan de man komt. Maar met mijn geringe kennis van het Sloveens kan ik dat slechts gissen.

door Jan Bervoets

Noot

* CRIFA: Comité de Relations de l'Internationale des Fédérations Anarchistes, oftewel het contactcomité van de IFA.

Metelkova staat niet alleen

Door mijn gebrek aan kennis van het Sloveens en mijn enthousiasme voor Metelkova is mij ontgaan dat een ander centrum, het gekraakte fabriekscomplex ROG (Tovarna Rog) dreigt te worden gesloopt. De gemeente wil daar zelf de cultuur in de hand nemen, zoals ze dat ook in Den Haag gewoon is te doen. De fabriek was vroeger een werkplaats voor fietsen. Na haar sluiting in 1991 stond het vijftien jaar leeg. In 2006 is het gekraakt en is er een zelfbeherende gemeenschap gevormd die de bestaande samenleving ter discussie stelt. Sedertdien is het ingericht als tentoonstellingsruimte, podiumzaal voor ballet, toneel of circus en sociaal centrum. Er is een eigen radio- en televisiestudio, men produceert er films en er is een restaurant voor toeristen, dat er beter uitziet dan dat van Metelkova. Daarnaast is er ook ruimte voor sport en daarvoor zijn velden aangelegd: voetbal, BMX-wielrijden, skeelering en boarden. Er zijn vijftien collectieven actief en vijftien individuele beheerders van een autonome ruimte die met elkaar samenwerken.

Vanaf 2006 heeft de gemeente een vergunning afgegeven voor de afbraak van vier gebouwen. Het complex is bovenstrooms gelegen aan de rivier Ljubljanica, en de afbraak is waarschijnlijk een daad van vandalisme, omdat de gemeente niet over de middelen beschikt om daarvoor vervangende ruimte op te bouwen – zoiets als de Blauwe Aanslag in Den Haag, waar na de ontruiming en de sloop meer dan tien jaar kaalslag ontstond. Met dit verschil dat de toeristen in Ljubljana dan tijdens hun rondvaarten de lege plekken zouden mogen bewonderen. Er staan elders nog meer fabrieken leeg met terreinen die voor gemeentelijke doeleinden gebruikt kunnen worden, maar de burgemeester heeft het speciaal op de communes van ROG voorzien. Hij wil daar zelf een cultuurcentrum neerzetten volgens de smaak van zijn establishment. Zoals zijn volkenkundig museum de bezoeker voorlicht over alle traditionele Roomse deugden van de Sloveense boerenstand, of over de gehoorzame burgerzeden van de parlementaire democraat, maar niet over de traditie van opstanden die tot het Sloveense verleden horen.

> Een petitie heeft meer handtekeningen opgeleverd dan de helft van het aantal inwoners van Ljubljana

Nu had de burgemeester zonder overleg met de raad de datum van de sloop van het hoofdgebouw van ROG op 16 juni bepaald. Maar tot bouw komt het voorlopig niet, want de gemeente heeft subsidie van de EU nodig en die blijft uit. Om te voorkomen dat men in het ROG-complex alsnog begint te slopen zonder dat nieuwbouw zeker is, wilde men vanaf 18 mei de stad in gaan met een reeks van manifestaties, openbare vergaderingen en andere vormen van oproep tot opstand. Een petitie heeft meer handtekeningen opgeleverd dan de helft van het aantal inwoners van Ljubljana.

Op 6 juni wilde de burgemeester de zaak forceren en kwamen er door hem ingehuurde particuliere beveiligers in het ROG-complex, met name het hoofdgebouw van de fabriek. Dat was dus niet de politie. De bewoners en onze kameraden wisten deze inval af te weren. Op 14 juni kwamen de slopers opnieuw. Ditmaal hadden de bewoners een enorme barricade opgeworpen die de slopers definitief tegenhield. Intussen heeft een rechter een moratorium vastgesteld van dertig dagen om gelegenheid tot overleg te bevorderen. De strijd gaat door.

door Jan Bervoets

Mijn oma en opa waren anarchisten

Vrouwen op de barricaden

Iemand heeft mij wel eens gevraagd of ik kon uitleggen wat het voor mij betekende dat mijn grootouders anarchisten waren. Ik heb hem toen geantwoord dat ik dat niet zo goed weet. Mijn grootouders waren namelijk ook Amsterdammers, arbeiders, kinderen van hun ouders en hun tijd met ieder een eigen karakter. En ze waren mijn oma en opa.

Mijn vriend zocht voor een onderzoek in oude CID(voormalige AIVD)-gegevens op het internet en zei tegen me: 'Je opa staat er ook bij'. Ik ging kijken en zag met een glimlach dat hij er twee keer in stond; het linkse gevaar is – zoals dat vaker gebeurd is – volgens de CID veel groter geweest dan het in werkelijkheid was.

Op basis van zijn geboortedatum en zijn wapenfeiten wist ik zeker dat hij als twee verschillende mensen werd opgevoerd. Een derde C. de Groot uit Amsterdam Zuid had veel overeenkomsten met mijn grootvader, maar bleek later, uit de agenda-aantekeningen van Frank van der Goes, een naamgenoot te zijn. Deze woonde niet ver bij mijn grootouders vandaan, maar was meer in de trotskistische hoek actief.

Ik herinnerde me dat mijn oudoom Herman van mijn grootmoeders kant dienstweigeraar was geweest en ging kijken of hij ook genoemd werd in de CID-gegevens. Ook hij was genoteerd. Vlak erboven stonden twee naamgenoten van hem. Nieuwsgierig keek ik naar de omschrijving van deze mensen die wellicht ook familie van me waren en zag opeens met schaamte dat A. natuurlijk mijn oma was geweest. Genoteerd boven haar broer en niet bij mijn grootvader, omdat ze niet getrouwd was, maar ongehuwd samenwoonde. Ze was bijvoorbeeld tweede penningmeester van het IAMV (Internationale Anti-Militaristische Vereniging – red.), activiste en extreem-links, volgens de CID. En de B. daar vlak onder was natuurlijk mijn oudtante, haar zus.

Oom Herman is overleden voor mijn geboorte, maar oma en tante Bep heb ik mijn hele jeugd gekend en ik heb me nooit gerealiseerd dat niet alleen oom Herman en opa en andere mannen actief waren in de beweging, maar alle vrouwen er omheen ook. En ik zeg met nadruk niet gerealiseerd, want toen ik het eenmaal zag staan herinnerde ik me wel dat daarover gesproken is bij ons thuis.

> Niet alleen opa en andere mannen waren actief, maar ook alle vrouwen er omheen!

Zowel mijn oma als mijn oudtante hebben tot in de jaren zeventig politieke activiteiten ontplooid en bijvoorbeeld gedemonstreerd tegen de atoombom, waarbij ze regelmatig moesten rennen voor politiegeweld in de vorm van wapenstok en traangas. Ik bedacht me ook dat mijn grootmoeder, toen zij met mijn grootvader ging samenleven, een veel groter risico nam dan mijn grootvader. Ik kende mijn grootvader als een zeer betrouwbare, rustige oude man, maar toen mijn grootmoeder en hij gingen samenleven en kinderen kregen – zonder te trouwen – was hij een opstandige jonge man en mijn oma voor de buitenwereld een 'in zonde levende, gevallen vrouw'.

Ik was een jaar of twaalf toen mijn oma vertelde hoe er een keer een maatschappelijk werkster aan de deur was geweest die de kinderen en het huis wilde controleren omdat mijn oma 'een gevallen vrouw' was. De maatschappelijk werkster had mijn oma neerbuigend behandeld en had zich bijna een weg naar binnen geforceerd omdat zij veronderstelde dat bij een ongehuwde moeder het ongedierte welig zou tieren en haar twee dochtertjes voor de prostitutie zouden worden opgeleid.

Toen ik mijn oma verontwaardigd vroeg wat ze had gezegd, begon ze te lachen en zei: 'Ik zei dat ze 's avonds maar moest terugkomen, als Cor er was. Dat hij al een keer een pastoor van de trap had gegooid omdat die beledigend tegen me was, en dat hij met haar ook geen moeite zou hebben… Ze is gauw weggegaan en ik heb haar nooit meer gezien…' En met de typische praktische logica van mijn oma besloot ze: 'Eigenlijk gek toch, als ze zich zo veel zorgen maakte over de kinderen?'

door Anita

Antifascisme, wel en wee

Op zoek naar horizontale solidariteit

De PVV rukt op, en in het kielzog van Wilders houden racistische menigten en soms regelrechte knokploegen huis. Aanvallen op vluchtelingen, intimidatie van mensen die voor vluchtelingen opkomen, bedreigingen van bestuurders die vluchtelingenopvang faciliteren, de stroom van 'incidenten' gaat maar door. Tegenover dit aanzwellend fascistische getij zien we slechts zwak en verbrokkeld verzet. Bezorgdheid is wijdverbreid, maar het zet weinig zoden aan de dijk. Antiracisten en antifascisten staan zwak. Het is zaak dat we kijken in hoeverre we daar zelf soms aan bijdragen. Ik zie punten waarop we de plank soms finaal misslaan: vleugjes van snobisme, sporen van autoritarisme en legalisme, een neiging tot economisme. Veel ervan wortelt in een soort defaitisme. Zware woorden. Ik zal proberen ze uit te leggen, en aan te geven waarom deze zaken onze strijd schade berokkenen.

Uit de hoogte doen werkt averechts

Het eerste punt is: onszelf opstellen als betweterige betere mensen. Dat noem ik snobisme. Het komt in de buurt van wat in links-academische kringen met het nogal verwarrende woord 'klassisme' wordt aangeduid. Het betreft de neerbuigende, soms regelrecht elitaire houding waarop velen van ons de aanhang van Wilders, de menigten in Steenbergen, Geldermalsen en Heesch, te vaak bejegenen. Typeringen als 'dom volk', 'tokkies', en 'Neanderthalers' weerklinken in dit verband bij herhaling. Dat is tamelijk rampzalig. Die 'domheid' – of je dat als geringe intelligentie, lage opleiding of een combinatie van beide ziet – is niet verwijtbaar. Het is geen goede reden om mensen neer te sabelen. Niet als je er een egalitair waardenpatroon op na houdt, zoals antifascisten doorgaans toch doen. Gelijkwaardigheid van mensen onderstrepen, en tegelijk hele bevolkingsgroepen afschrijven als onontwikkelde stomkoppen is niet consistent.

> Elke keer dat tegenstanders van Wilders diens aanhang wegzetten als tokkies, versterken die tegenstanders de band tussen die zogeheten tokkies en hun aanvoerder Wilders

Het is deze hypocrisie waar rechtse voorvechters van de 'tokkies' genadeloos op inspringen met hun vertoog over linkse elite en grachtengordeltypes. Als wij ons opstellen als hoog ontwikkeld en goed opgeleid en daarom beter, als we neerbuigend doen over laagopgeleiden met weinig ontwikkeling, dan is het niet raar dat veel van die laagopgeleiden iemand die de zogenaamde hoogopgeleide beterweters stevig de wacht aan zegt, luid toejuichen. Die kaart speelt Wilders met zijn verhaal over linkse elite en grachtengordel. Elke keer dat tegenstanders van Wilders diens aanhang wegzetten als tokkies, versterken die tegenstanders de band tussen die zogeheten tokkies en hun aanvoerder Wilders.

Minachting van mensen vanwege vermeende gebrekkige intelligentie en/of al te reële lage opleiding, maakt het voor Wilders makkelijker om de woede van deze mensen – die vaak indirect in hun ondergeschikte klassenpositie wortelt – af te buigen en tegen links te richten, in plaats van tegen mensen en structuren die deze mensen op hun lage positie houden. Het maakt het de knokploegen die hier en daar opduiken makkelijker om zich in te kleden als 'be-

zorgde burgers', 'gewone mensen' die te hoop lopen tegen die 'arrogante types uit de grachtengordel' met hun 'universitaire vriendjes' die 'niet (willen) weten wat er echt speelt' bij die 'gewone mensen'. Natuurlijk is die inkleding leugenachtig. Het betreft hier fascistenbendes, embryonaal of meer dan embryonaal. Maar het is niet zinnig om de inkleding de schijn van geloofwaardigheid te helpen geven met ons taalgebruik, onze woordkeus en onze houding tegenover relatief arme mensen die te vaak wel maar gelukkig vaak ook niet achter fascistische politici aanmarcheren.

Het verhaal klopt ook niet. Het weerspiegelt het idee dat er een samenhang is tussen die 'domheid' en hun politieke standpunt. Die is er niet. Vaak gaat het om mensen wiens ouders sociaaldemocraat waren, soms linkser dan de PvdA. Het gaat deels om mensen die de afgelopen twintig jaar steeds verder naar rechts zijn gegleden. Zijn die mensen 'dommer' geworden? Is hun IQ gedaald terwijl ze zich van CPN-er tot PVV-er ontwikkelden? Zijn ze hun universitaire opleiding kwijtgeraakt en alsnog laagopgeleid geworden? Hielden ze vroeger van The Doors of Bach en nu alleen nog van Franz Bauer of André Rieu? Of zijn ze ieder vertrouwen in zowel de gevestigde politiek als de gangbare stromingen van links kwijtgeraakt en daardoor vatbaar geworden voor steeds radicaler rechts? Ik denk dat laatste.

Dit slag mensen heeft geen complex wereldbeeld ingeruild voor een simplistisch wereldbeeld. Deze mensen hebben een betrekkelijk eenduidig links wereldbeeld dat klasse en klassentegenstellingen centraal stelt, ingewisseld voor een net zo eenvoudig wereldbeeld dat natie en etnische herkomst centraal stelt. Of ze hebben een verbrokkeld wereldbeeld, waarin linkse elementen vermengd waren met flarden nationalisme, gezinsconservatisme en *law and order*-denken, omgevormd in een hard rechts wereldbeeld waarin de natie en een sterke staat de hoogste loyaliteit toegekend wordt. Dat is geen kwestie van domheid. Dat is een kwestie van ontbrekende linkse en radicale geloofwaardigheid, iets waar snobisme hooguit camouflage voor vormt maar bepaald geen antwoord. Pas als we een radicale egalitaire geloofwaardigheid herwinnen, zonder ons op basis van opleiding en dergelijke verheven te voelen boven degenen die nu op Wilders stemmen en erger, maken we een kans om iets van het verloren terrein te herwinnen.

Onze vijand is niet de domheid van 'tokkies'. Onze vijand is het reactionaire wereldbeeld waarvan een groot deel van de witte bevolking inmiddels is doordrenkt en doordrongen. De hatelijkheid, de agressieve lompheid, het steeds rauwere racisme, het wortelt niet in een laag IQ. Het wortelt in dat reactionaire wereldbeeld, en wordt gevoed door een onzekerheid waartegen ze een kunstmatig en autoritair houvast zoeken waar ze zich krampachtig aan vastklampen. Rechtse mensen met geringe opleiding en status zijn niet af te doen als domoren. Ze zijn ook niet zonder meer kortzichtig. Ze weten wat ze willen. Het aan snobisme grenzende uit-de-hoogte-toontje en bijbehorend taalgebruik van grote delen van links draagt er helaas aan bij dat ze het in toenemende mate nog krijgen ook.

De staat is geen bondgenoot

Het tweede punt waarmee antiracisten de plank te vaak misslaan is autoritarisme. Tegenover het racistische en fascistische gevaar wordt er maar al te makkelijk om de harde hand van de staat geroepen, in plaats van te zoeken naar eigen kracht, eigen vermogens, individueel en vooral ook collectief. Soms ziet dat er vooral uit als uitbarstingen van frustratie en onmacht, vertaald in heftige kreten. Wilders wil vluchtelingen vastzetten? Ze zouden Wilders zelf moeten opsluiten. In Geldermalsen willen ze geen asielopvang? Geldermalsen zou gewoon weggevaagd moeten worden. Dat soort dingen, je komt ze tegen.

> Disrespect voor wet en orde is in het belang van een serieus antifascisme

Natuurlijk: de frustratie en woede hierachter zijn rechtmatig. Maar dit soort uitingen ervan zijn nogal contraproductief. Het is niet de manier om binnen die gemeenschappen waar racisme sterk is, steun te vinden voor antiracistische houdingen. Je zal maar AFA-sympathisant in Heesch zijn, daar af en toe stickers plakken met 'Vluchtelingen Welkom' en daarbij ontmoetingen met agressieve racisten riskeren, om vervolgens op Facebook te lezen dat jouw dorp preventief geruimd moet worden vanwege de grote steun die een agressieve demonstratie tegen vluchtelingenopvang daar kreeg. Je zal maar een meid van Marokkaanse afkomst zijn in Geldermalsen, met vallen en opstaan je staande weten te houden tussen soms, maar niet altijd, racistische klasgenoten, en lezen dat jouw woonplaats verdient om te worden platgebombardeerd. Ik weet het, niet letterlijk bedoeld en zo. Maar ook niet echt een bijdrage waar we wat aan hebben, en wel degelijk symptomatisch.

Het roepen om de harde hand kent ook doordachter varianten. Het betreft dan een oproep om gerichte inzet van de staatsmacht. Dat neemt vaak de vorm aan van legalisme: een beroep op de wet om de racisten aan te pakken. Maar Wilders de mond snoeren via arrestatie en processen werkt averechts. Hij krijgt er een status van rechtse volksheld-in-verzet van. Gekoppeld aan het beschreven snobisme geeft zoiets de fascisten extra krediet als rebelse verzetsbeweging. En we profileren ons aldus, niet erg geloofwaardig overigens, als law and order-fanaten op dit ene punt. Precies die law and order worden tegen antifascisten gebruikt. Precies daarom roept een beroep erop onze ándere grote vijand te hulp: de staatsmacht zelf.

Zeggen dat het racisme van de PVV fout is, en ook nog eens in strijd met de wet, is één ding. Maar zeggen dat het racisme van de PVV bestreden moet worden *omdat* het in strijd is met de wet, is riskant. Op basis van de wet kunnen immers juist ook antiracisten en antifascisten opgepakt worden als opruiers, extremisten en gevaren voor de openbare orde. Alles wat de wet in ogen van de mensen tot norm verheft, maakt het die ordehandhavers makkelijker tegenover critici. Vandaag staan die ordehandhavers in dienst van een overwegend liberaal-kapitalistisch establishment. Morgen kunnen die ordehandhavers echter ook nog aangestuurd worden door een kabinet met Wilders als premier. Dan hebben wij, met onze oproepen om de wet te handhaven, ook die ordehandhavers indirect geruggesteund – tegen onszelf.

En waar uiterst rechts déze wet trotseert, wil ze andere wetten die des te hardhandiger gehandhaafd gaan worden naarmate dit type van rechts meer te vertellen krijgt. Die handhaving zal makkelijker zijn naarmate mensen de wet als zodanig respecteren. Voor links kan de legaliteit als zodanig maar beter geen norm zijn, al kan het aardig zijn om law and order-aanhangers (waaronder fascisten) te betrappen op wetsovertreding om ze als hypocriet te kunnen wegzetten. Het bezwaar is dan echter niet de wetteloosheid van fascisten, maar hun inconsistentie, hun hypocrisie. Disrespect voor wet en orde is in het belang van een serieus antifascisme, dat immers stoelt op een egalitair waardenpatroon en als het goed is flink kritisch staat tegenover machten boven ons, inclusief de staatsmacht.

Racisme is verkeerd, de wet zegt dat racisme in een aantal gevallen niet mag. Maar het feit dat racisme soms niet mag is niet de reden dat het verkeerd is. Het juridische verbod is een formele vorm waarin de morele veroordeling soms is gegoten, niet meer dan dat. Ook zonder die formele vorm staat de morele inhoudelijke veroordeling als een huis. Vertrekken vanuit die formele vorm staat een effectieve bestrijding van dat racisme in de weg.

Economische argumenten: zinnig maar niet altijd ter zake

Een derde vorm waarin we het de opkomst van racistisch rechts onvoldoende moeilijk gemaakt hebben, ligt in wat ik hier economisme noem. Daarmee bedoel ik een eenzijdige nadruk die sociaaleconomische factoren in de verklaring en vooral de bestrijding van racisme vaak krijgen. Het concept is op zichzelf juist: racisme verdeelt ons, het verzwakt ons en het leidt de aandacht af van de oorzaak van maatschappelijke problemen. Het zet witte tegenover zwarte mensen aan de onderkant. Dat ondermijnt de solidariteit die bijvoorbeeld witte en zwarte arbeiders nodig hebben om zich samen te verdedigen tegen hun baas, de solidariteit die witte en zwarte wijkbewoners nodig hebben tegen een gemeentebestuur dat buurtvoorzieningen wegbezuinigt, enzovoorts. Als witte en zwarte mensen zich verenigen, kunnen ze sociaaleconomische verslechtering blokkeren en verbetering afdwingen. Laten ze zich tegen elkaar opstoken, dan lukt dit niet of moeizamer. Racisme is een manier om dit soort verdeeldheid te bevorderen.

Daarnaast is er het zondebok-mechanisme. Er is crisis, werkloosheid, hoge prijzen en lage inkomens, bezuinigingen. De oorzaken zijn te vinden in de besluiten van ondernemers die mensen ontslaan, van politici die bezuinigingsmaatregelen doordrukken, en in de kapitalistische structuren en mechanismes waarin die keuzes van politici en ondernemers zijn ingebed. Maar het komt de gevestigde politiek niet slecht uit als die feiten aan de aandacht ontsnappen. Als mensen de schuld van hun misère leggen, niet bij politici, ondernemers en het kapitalisme, maar bij een bevolkingsgroep die daartoe wordt aangewezen, gaan die ondernemers, politici en hun systeem immers vrijuit. Racisme bestempelt een groep mensen met een bepaalde huidskleur of herkomst als probleemgroep die de schuld van sociale ellende krijgt. Waar mensen rechtmatig boos dreigen te worden op kabinet en ondernemers, daar wordt via racisme de boosheid onrechtmatig gericht tegen bijvoorbeeld vluchtelingen, moslims, zwarten. De diepere redenen van de boosheid zijn reëel. Maar de boosheid is verkeerd gericht, zodat de verantwoordelijke machten uit de wind blijven.

Beide mechanismen – racisme als politiek van verdeel en heers, racisme als zondebokpolitiek – zijn realiteit. Ze laten zien dat racisme een functie heeft binnen de kapitalistische maatschappij. Ze betekenen ook dat wie effectief tegen het kapitalisme en haar asociale gevolgen wil strijden, het racisme tegenkomt als obstakel. Een beweging die zich langs lijnen van kleur laat verdelen, een beweging die haar aandacht laat afleiden en zich laat opstoken tegen een aangewezen 'probleemgroep' in plaats van tegen de vijand – zo'n beweging staat zwakker. Antiracisten die daarop wijzen, hebben gelijk. Tegelijk is het een gelijk met beperkte strategische waarde. Waar deze economische verklaring eenzijdig en overdreven wordt gehanteerd, schiet het zijn doel voorbij. Dat noem ik economisme. Het is een eenzijdige overdrijving van iets wat op zichzelf wel klopt.

Arbeiders hebben er inderdaad baat bij dat ze zich niet in de racistische valkuil laten meeslepen. Maar alleen degenen die al het nut van gezamenlijke strijd tegen staat en/of kapitaal erkennen, zullen voor deze redenering ontvankelijk zijn. Je kunt binnen de vakbond en (delen van) de SP met deze redenering een eind komen: racisme ondermijnt de door deze clubs zelf beleden doelstelling van solidariteit.

> Militante tactieken waarin fysieke confrontatie met fascisten een flinke rol speelt, zijn onvermijdelijk en nodig

Maar er zijn veel mensen aan de onderkant voor wie gezamenlijke strijd tegen kapitaal en staat helaas niet het referentiekader is. Tegen deze mensen zeggen dat racisme 'niet werkt' omdat het de eenheid ondermijnt en de aandacht van de echte problemen afleidt, ziet een heel vervelend feit over het hoofd. Racisme werkt voor deze mensen wél. Het helpt deze mensen om zich iets méér voelen dan hun donkere buren, het geeft ze een gevoel van erbij-horen tegenover de 'buitenstaanders'. Voor deze mensen leidt racisme niet af van de werkelijke problemen, want die allochtone buren, dat nieuwe AZC, die moskee verderop, dat zíjn in de beleving van zulke racisten de werkelijke problemen. Racisme kan via de sociaaleconomische, functionalistische duiding redelijk effectief bestreden worden in kringen waar iets van klassensolidariteit bestaat. In die kringen is aantoonbaar dat loyaliteit aan 'ras' en aan natie, precies die klassensolidariteit ondermijnt. Maar waar die klassensolidariteit vrijwel ontbreekt, werkt deze aanpak nauwelijks.

Daarom heeft het ook maar beperkt zin om lijstjes te maken van PVV-standpunten die tegen de belangen van de onderkant gericht zijn om daarmee aan te tonen dat de PVV niet in ons belang opereert. Ja, de PVV stemt mee met allerlei neoliberaal bezuinigingsbeleid. Ja, dat betekent dat de PVV-praktijk haaks staat op het imago van die partij als spreekbuis van de 'gewone mensen', wiens sociaaleconomische belangen ze immers vertrapt. Het is prima om daarop te wijzen als de PVV begint over zielige ouderen die verzorgd moeten worden en dergelijke. Maar als algemeen punt tegen het PVV-racisme werkt het niet erg. Dat heel veel mensen Wilders steunen is niet omdat ze ten onrechte denken dat hij de zorg gaat redden. Van dat idee hoeven ze dus ook niet te worden genezen.

Heel veel mensen stemmen op Wilders omdat die tekeer gaat tegen 'buitenlanders', 'massa-immigratie', 'de islam', 'de asielzoekers'. Dat horen ze graag, waar dat in beleid wordt vertaald, staan ze te juichen. Dit type mensen is geen slachtoffer van een misverstand waar ze door wat feiten over PVV-stemgedrag van kunnen worden losgemaakt. Ze krijgen van Wilders waar ze om vragen: bakken vol racisme, in woorden en in daden. Dat bestrijd je niet effectief door voornamelijk te roepen dat deze mensen met dat racisme in eigen vlees snijden. Voor deze mensen geeft het racisme klaarblijkelijk een emotionele bevrediging, een uitlaatklep van frustratie, en een stuk zekerheid in een wereld van angst en onzekerheden.

We hoeven daarvoor geen enkel meegaand 'begrip' op te brengen. Maar het is wel handig als we proberen te begrijpen hoe het zit. Die bevrediging en zekerheid is een schijnbevrediging en een schijnzekerheid, als we het bekijken uit een solide en noodzakelijke antikapitalistische en antiautoritaire analyse van de maatschappij. Maar het is strategisch onzinnig om deze mensen aan te spreken alsof die revolutionaire maatschappijanalyse en de klassensolidariteit die ermee samenhangt, hun referentiekader is. Het is verstandiger om dat referentiekader zelf ingang te helpen vinden.

Intussen kunnen we daar niet op wachten en dienen we het racisme van dit slag mensen onder ogen te zien en te bestrijden. Willen we de greep van dit diepgeworteld racisme doorbreken, dan komen we er niet met snelle verwijzingen naar zondebok en verdeel en heers. Dan zullen we dieper moeten graven naar angsten en onzekerheden van mensen, naar de psychologische behoeften die kennelijk bevredigd worden door te trappen naar een 'vreemde' bevolkingsgroep, zich te hechten aan eigen bevolkingsgroep en natie. Dat zijn kunstmatige zekerheden, jazeker. De natie is een constructie, het 'ras' een mythe, de gehechtheid aan beiden is een soort onvrijheid. Maar voor racisten 'werkt' het. Heel hard roepen 'het is een illusie!' verandert daar niet veel aan, hoe waar het ook is.

Bouwen aan solidariteit, pleiten voor wederkerigheid

Klassensolidariteit is voor deze mensen geen levende realiteit. Wat dan productief kan zijn is: stappen zetten om klassensolidariteit tot realiteit te máken, zodat het tot het referentiekader van meer mensen gaat worden. Elk moment waar twee collega's samen opkomen tegen een chef, is een bouwsteen voor zulke solidariteit. Elke ervaring die mensen opdoen in het samen opkomen voor loon, arbeidsvoorwaarden, een bedreigd buurthuis, is een stukje solidariteit. Dit soort ervaringen helpen groeien, op de betekenis ervan wijzen, bouwt krachten op die haaks staan op racistisch verdeel en heers en op zondebokpolitiek.

Goede voorbeelden neerzetten helpt. Er een gewoonte van maken om voor een door ontslag bedreigde collega op te komen. Meedoen aan acties om ervoor te zorgen dat een baas die achterstallig loon inhoudt, daar niet mee weg komt. Het nieuwe project Vloerwerk, op internet te vinden via vloerwerk.org, is een prachtig voorbeeld en wordt hopelijk een wijdverbreid handvat voor dit type van actie. Dit soort strijd is sowieso van waarde omdat het juist en rechtvaardig is dat werkende mensen minstens hun loon daadwerkelijk krijgen, niet zomaar ontslagen worden en zo meer. Dit alles is belangrijk omdat solidariteit aan de onderkant – arme mensen die opkomen voor elkaar, tegenover de rijken en machtigen die hen vertrappen – iets goeds is, en de kiem van een ander soort maatschappij in zich heeft. Dit alles – en daar gaat het hier om – is ook nodig omdat precies deze solidariteit haaks staat op het racistisch streven van verscheurdheid, bevolkingsgroep tegen bevolkingsgroep, verdeel en heers.

Waar deze solidariteit sterk is, zijn de kansen om racisten te beletten om een poot aan de grond te krijgen groter. Waar het lukt om zulke solidariteit te bouwen, dáár wordt het sociaaleconomische argument tegen racisme relevant. Maar veelal zal het niet meteen lukken, of zo onmerkbaar langzaam, dat het de strijd tegen racisme niet tastbaar helpt. Intussen rukt het racisme, ongeorganiseerd en georganiseerd, steeds verder en agressiever op. Dat vergt antwoorden die de sociaaleconomische argumentatie niet centraal stellen, omdat die in de belevingswereld van deze mensen dus (nog) niet centraal staat, hoe jammer we dat als antiautoritaire antikapitalisten ook mogen vinden.

Het eerste antwoord: mensen aanspreken op de menselijkheid die we gemeenschappelijk hebben. Racisme miskent, ontkent en vertrapt de menselijkheid van de ander. Dat is niet alleen 'improductief' en 'niet in het eigen belang'. Het is verkeerd, onderdrukkend gedrag, er is niets mis mee om dit punt helder en scherp te maken ook. De ander behandelen zoals je zelf behandeld wilt worden is een prima uitgangspunt.

Hoe kan zo'n beroep op wederkerigheid werken? 'Zo, moet er een piemel in, volgens jou? Zou je willen dat anderen dat tegen jou of je vrouw riepen? Nee? Kap er dan zelf ook mee. Dank u.' Dat werk. Ik heb eens van een goede vriend gehoord hoe hij iemand die toevallig rood haar had aan het denken wist te zetten over het racisme dat Zwarte Piet behelst. 'Zwarte kindertjes worden gepest vanwege Zwarte Piet. Ik kan me zo voorstellen dat je op school ook wel eens mee gepest werd vanwege je rode haar. Hoe leuk vond je dat?' Dat idee. Zo genees je iemand niet onmiddellijk van ieder racistisch idee. Maar je laat het racisme in zo'n hoofd wel eventjes wankelen, het zijn beginnetjes, zaadjes. Deze aanpak zal de harde racist niet tot een wonder van verdraagzaamheid omturnen. Het zal zo'n racist wel in de verdediging duwen, en de sympathie van eventueel aanwezige twijfelende omstanders tegen het racisme helpen keren.

Zelfs hele onzekere, opgefokte, verkrampte, angstige en door dit alles agressief geworden mensen kennen wel een versie van het spelregeltje 'wat gij niet wilt dat u geschiedt, doet dat ook een ander niet'. En zelfs mensen die zich stelselmatig racistisch uiten, deinzen soms terug als ze zien dat die uitingen zich kunnen vertalen tot zware fysieke mishandeling en erger. De vraag 'is dát echt wat je wil?' kan daarop inspelen en mensen helpen inzien dat racistische haat niet zomaar een standpunt is, maar voeding geeft aan een moorddadige praktijk die heel veel mensen als puntje bij paaltje komt niet willen.

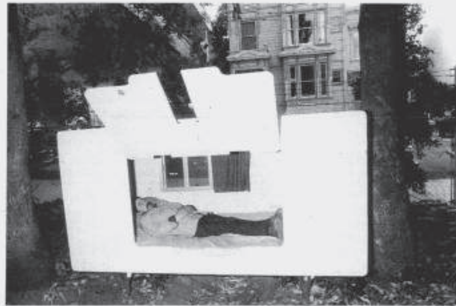
Geen duimbreed ruimte gunnen aan groepsgewijs racisme

Dit alles veronderstelt echter nog iets van een gespreksbasis. Die is er maar al te vaak niet: veelal wordt er door de racisten alleen nog geschreeuwd, geïntimideerd en erger. Het tweede antwoord op racisme is dan ook: geen duimbreed ruimte gunnen aan georganiseerd, groepsgewijs racisme waarin woorden uitgroeien tot daden van haat. Het fascisme ontleent veel van haar kracht aan die intimiderende groepswerking van de optocht, de mars, de knokploeg, de paramilitaire organisatie. Samen opmarcheren, al dan niet met de rechterarm omhoog, samen als knokploeg tegenstanders aanvallen en migranten belagen, dat vinden de fascisten wel tof.

Precies daar ligt een zwakke plek van dit politieke onderwereldfenomeen. Een fascistische groep moet zoveel weerstand ondervinden dat haar intimiderende effectiviteit als groep haar werking verliest. Dat betekent: overschreeuwen, de weg versperren, blokkeren, een tegendemonstratie houden die de fascistische optocht tege-

WONINGNOOD?
WAT ZEUR JE NOU
JE HEBT TOCH EEN
DOOS

WIL JE GEEN DOOS ? BEN JE BOOS ?
KRAAK !
INFORMEER BIJ HET
KRAAKSPREEKUUR
BIJ JOU IN DE BUURT !

moet treedt en zo mogelijk uiteendrijft. Waar Pegida gaat marcheren, waar agressieve groepen tegenstanders van AZC's optochten houden en gemeentehuizen belegeren, daar dienen we ze de weg te versperren. Is dat legaal? Lang niet altijd, en dat is dan pech voor die legaliteit. Precies daar zien we weer een reden waarom antifascisten zich maar beter niet op de wet als norm kunnen beroepen.

Groepsgewijs, agressief racisme van dit type is minstens fascisme-in-de-dop, en dient als zodanig te worden bestreden. Als racistische knokploegen en optochten aangevallen worden door grote aantallen vastbesloten antifascisten, als de racisten zich vervolgens achter ME-linies tegen die antifascisten moeten verschuilen, als zoiets keer op keer gebeurt, gaat voor veel deelnemers aan fascistische groepsvorming de aardigheid eraf. Dan haakt de bredere aanhang eerder af, dan raken de geharde fascisten geïsoleerd, dan slaat al snel demoralisatie in de rechtse gelederen toe. Dat doorbreekt de 'winning mood' die succesvolle optochten bij fascisten op kunnen wekken.

Die winning mood in fascistenkringen kan veld winnen, bijvoorbeeld nu Pegida keer op keer weet te marcheren met aantallen die niet kleiner worden, terwijl het aantal tegendemonstranten niet groter wordt. Daar dienen we verandering in te brengen. Militante tactieken waarin fysieke confrontatie met fascisten een flinke rol speelt, zijn onvermijdelijk en nodig.

Onder de hierboven aangestipte zwakheden ligt een gemeenschappelijke basis, vrees ik: defaitisme en demoralisatie. Omdat we ons zwak voelen tegenover een oprukkende vijand, roepen sommigen van ons de oppermacht van de staat te hulp. Omdat we ons een belegerde minderheid voelen, zoeken sommigen van ons troost in het idee dat we tenminste wel slimmer, hoger opgeleid en dus beter zijn dan de bruinhemdige horden. Omdat het er slecht uit ziet, klampen sommigen van ons zich vast aan de zekerheid van een historisch gelijk, de klassenstrijd als redmiddel, de meerderheid 'potentieel' aan onze kant. Zo zal zal de overwinning ons 'uiteindelijk' niet ontgaan. Helaas, kameraden, zo werkt het niet. Dit soort schijnzekerheden – vaak eerder retorische stijlfiguren dan serieuze theoretische stellingen – behoren daar wat mij betreft niet (meer) tot de theoretische survival kit.

Nee, die vorige alinea is geen pleidooi tegen het inzicht dat solidariteit op basis van klasse, solidariteit van onder tegen boven, horizontale solidariteit, ertoe doet. Wel tegen het idee dat dit inzicht ook maar iets garandeert. Er zijn helaas andere solidariteiten, op basis van natie en die ultieme racistische uitvinding, 'het ras'. Die binden hoog aan laag en werken dus 'verticaal'. Ze staan haaks op de horizontale solidariteit van klasse onder tegen klasse boven. Die horizontale solidariteit is prachtig waar ze zich voordoet, noodzakelijk waar ze ontbreekt. Maar ze is niet per definitie sterker dan de diverse verticale solidariteiten. Wie het tegendeel gelooft, geeft zich over aan een troostrijke mythe, al dan niet vermomd als 'wetenschappelijk socialisme'. De realiteit is: er is geen enkele garantie, ook niet in de klassenstrijd. Ook klasse garandeert niets. Horizontale solidariteit is een optie, soms een realiteit en soms ook niet. Aan ons om die optie te verwezenlijken en er op te bouwen.

Fascisme is precies de verticale solidariteit van natie en ras, tot het uiterste op de spits gedreven. Precies daarom is horizontale solidariteit – het vierkante tegendeel van elke hiërarchisch gerangschikte binding, van verticale solidariteiten, en daarmee van fascistische kernprincipes – voor antifascisten van wezenlijk belang. Maar het is niet iets om voor op de knieën te gaan als ware het onze aanbidding waard. Het is iets om aan te werken, dag in en dag uit.

door Peter Storm

Achtergrond en perspectieven bij de NMBS-staking

Anarchistische campagne publiek transport?

Het openbaar vervoer* in België is een onoverzichtelijk kluwen van diverse transportmiddelen in een complex en chaotisch land: verschillende gemeenschappen, taalregio's, regeringen die elkaar tegenwerken, cliëntelisme, nationalisme, sociale spanningen en internationale belangen. Daarbij is er nog de politieke inmenging van CEO's, raden van bestuur, voogdijministers, en de ondernemingsraden waar ook de vakbonden deelnemen aan het beleid. Een draaideurpolitiek in alle richtingen met een hele resem CEO's die later in de politiek gaan (OpenVLD, NV-A, MR...), maar ook mensen uit de vakbond die later carrière maken binnen de NMBS.

De transportmiddelen zijn onder meer de bus, de metro, de trein. Een aantal onderdelen daarvan is geprivatiseerd. Een groot deel van de bussen is niet van De Lijn, maar eigenlijk van private onderaannemers met een eigen personeelsbeleid, loonvoorwaarden enzovoort. De veiligheidsploegen van de metro zijn grotendeels geprivatiseerd. Het goederenvervoer op het spoor is bijna volledig geprivatiseerd.

Een aantal andere transportmiddelen kan gezien de forse subsidiëring gerust ook als 'publiek transport' beoordeeld worden: de subsidies aan het autoverkeer zijn groot (onrechtstreeks in alle kosten voor aanleg, onderhoud en beheer van de wegen, maar ook rechtstreeks door onder meer de gigantische subsidies voor de bedrijfswagens), de tegemoetkomingen en het onderhoud voor het vrachtvervoer dat 'onze' wegen en waterwegen gebruikt om goederen te transporteren van overal naar nergens zijn gigantisch en grotendeels op bestelling van het grootkapitaal in de 'just-in-time'-economie. En dan zijn er nog de volledig private 'publieke' vormen van transport zoals de taxi (om van de Ubers van deze wereld maar te zwijgen, die onder het mom van 'P2P'-economie zelfs een 'linkse' draai proberen te geven aan het hyperkapitalisme).

Structuur en organisatie
De CEO van de NMBS, Jo Cornu, heeft ontslag genomen en wordt vervangen; NMBS is de poot die het rollend materieel beheert, dat niet enkel wordt gekocht maar ook vaak wordt gehuurd, geleased. Jaren geleden werd een aantal stukken van 'het spoor' losgemaakt, nadat er jarenlang een relatieve eenheid is bewaard na de nationalisering van de oorspronkelijke veelheid aan private treinondernemingen.

Infrabel is verantwoordelijk voor de aanleg en het onderhoud van de infrastructuur, maar ook voor het beheer en gebruik ervan, bijvoorbeeld de zogenaamde 'rijpaden' die verhuurd worden aan transporteurs. Infrabel verkoopt ook de licenties die nodig zijn om op het grondgebied over het spoor te mogen rijden. NMBS betaalt hiervoor 637 miljoen euro. Dat is veel te veel volgens kenners. Dit mechanisme wordt gebruikt om de uitbating van NMBS onmogelijk te maken door schulden te cumuleren om later de NMBS te splitsen en te privatiseren zoals onder meer NV-A eist. Het draagvlak hiervoor is gemakkelijker te creëren als mensen de indruk hebben dat de boel niet draait zoals het hoort en privatisering als 'oplossing' kan worden voorgesteld.

Holding/HR-Rail is dan weer de personeelspoot van het geheel: het leeuwendeel van het uitvoerend personeel is hier in dienst en wordt verhuurd of ter beschikking gesteld aan NMBS en Infrabel. Natuurlijk hebben die zelf ook eigen kernpersoneel, dat onder meer een stuk personeelsbeheer doet, de werkroosters bijhoudt enzovoorts. Het is HR-Rail dat – een eis van de vakbonden om het eenheidsstatuut te bewaren – het algemene personeelsbeleid doet. Volgens het beheerscontract van 2014 werd HR-Rail hiervoor met ruim 404 miljoen euro vergoed door NMBS.

B Logistics is verantwoordelijk voor cargo- en goederentransport. Het is voor het overgrote deel intussen geprivatiseerd.

Verder is er een kluwen aan belangen, samenwerkingen, participaties, gepreferreerde partners, dochterbedrijven, onder

meer de vastgoedpoot, maar evengoed TGV/Thalys, ABX (een mislukt experiment met een distributiepoot voor cargo over de weg met camions onder de toenmalige CEO die nu in een regeringspartij zich voortdurend met het thema bemoeit).

Samenwerkingen internationaal gebeuren vaak in een verdeling van de kosten: bijvoorbeeld de éne koopt de locomotieven, de anderen de rijtuigen. Dat bleek bijvoorbeeld het geval bij de Fyra-treinen die tussen België en Nederland moesten gaan rijden. Er wordt natuurlijk al zeer lang internationaal samengewerkt en gecoördineerd, bijvoorbeeld wat betreft de breedte van de sporen, de hoogte van de bovenleidingen. Anderzijds zijn er ook veel zaken die niet gestandaardiseerd zijn, onder meer de voltages die in elk land nog steeds anders zijn (België 3000V DC, Nederland 1500V DC, Frankrijk 25.000V AC) waardoor voor internationaal verkeer dure meerspanningslocomotieven nodig zijn.

Politieke context

Overheidsbedrijven zijn – zelfs als ze 'verzelfstandigd' zijn – natuurlijk typisch een plaats voor politieke of 'verzuilde' verdeelsleutels, invloedssferen, vriendenpostjes, noem maar op. Ze hebben dan ook de neiging een 'waterhoofd' te vertonen en topzwaar te zijn: veel managers, veel overlegcomités en werkgroepen, veel dubbel werk enzovoorts, met mensen die ook andere 'verantwoordelijkheden' en belangen hebben.

De overheid betaalt niet alleen een groot deel van de factuur, maar 'begeleidt' ook hands-on het hele functioneren. Dat is de taak van de voogdijminister. Jacqueline Galant is recent vervangen door François Bellot, beiden van MR (Mouvement Réformateur) uit de clan van Didier Reynders.

CEO's zijn vaak van CD&V- en NV-A-signatuur in raad van bestuur en directiecomité. Jean-Claude Fontinoy is er sinds jaar en dag als spin in het web: Fontinoy is een belangrijke go-between tussen Didier Reynders (Mouvement Réformateur) en Bart Dewever (NV-A), twee belangrijke schaduwpremiers van het huidige federale kabinet. Maar ook andere partijen worden bediend en de vakbonden hebben regelmatig wat in de pap te brokkelen.

Privatisering en rentabilisering zijn natuurlijk de ordewoorden: Crossrail, Deutsche Bahn, SNCF (Société Nationale de Chemins de fer France), NS (Nederlandse Spoorwegen) zijn al grotendeels geprivatiseerd, net als projecten als Thalys/TGV, Channel Tunnel (Eurostar, Eurotunnel Le Shuttle en goederentreinen) met vijf banken en tien constructiebedrijven als aandeelhouders van Channel Tunnel Group/France–Manche (CTG/F-M) sinds 1985. Natuurlijk wordt er ook hier behoorlijk beroep gedaan op subsidies allerhande – enkel de zeggenschap wordt geprivatiseerd.

Volgens Europese wetgeving is de privatisering verplicht vóór 2022. De lobbygroepen achter de EU (zoals European Round Table of Industrialists – ERT) hebben hun wensenlijsten jaren geleden al overgemaakt aan de Europese Commissie – en vaak gekregen: er is zwaar gesubsidieerd in projecten als ScanLink, verschillende tunnels naar Italië en Spanje, kanaaltunnel, TGV/Thalys enzovoorts.

Communautarisering of splitsing van de (uitbating van) het spoor wordt in Vlaanderen vaak voorgesteld als 'rentabiliteits'-oefening: de 'Waalse mentaliteit' zou ervoor zorgen dat de productiviteit lager ligt en de stakingsbereidheid groter. Waalse werkwilligen zijn ingezet in Vlaanderen om de staking te breken – ze zijn zelfs met de taxi opgehaald en naar Vlaanderen gebracht, dus het beeld dat in Vlaanderen gepromoot wordt, is – met de hulp van politieke partijen en de media – zorgvuldig geconstrueerd.

> Er is een kluwen aan belangen, samenwerkingen, participaties, geprefereerde partners, dochterbedrijven

NV-A wil duidelijk een splitsing doorvoeren. De facto is het treinverkeer tijdens de staking gesplitst: treinen stopten aan de taalgrens en reden dan terug in een veranderde dienstregeling.

Financiering

Er zijn een aantal verschillende financieringsbronnen maar vooral een kluwen aan verschillende organisaties en bedrijven.

– Privaat: klanten/gebruikers (privé zowat zeshonderd miljoen euro per jaar ongeveer), 'derde betaler', waarbij de werkgever het abonnement betaalt, privé-investeringen en 'huur' van privébedrijven; dit worden ook 'commerciële inkomsten' genoemd. De NMBS zou het met ruim dertig procent minder van deze opbrengsten moeten doen dan de treinmaatschappijen in de ons omringende landen.
– Reclame in stations, verhuur winkel- en restauratieruimtes.
– Overheid: gesubsidieerde abonnementen (29 miljoen euro) en tickets, rechtstreekse dotaties, et cetera. Ter vergelijking: de subsidies in België voor bedrijfswagens is 4,1 miljard euro of 141(!) keer meer; rechtstreekse subsidiëring of 'dotatie' zou ongeveer drie miljard euro per jaar bedragen. (De schuldgraad zou dus ongeveer honderd procent bedragen van de jaarlijkse inkomsten.)
De totale schuld is ondanks structurele operationele winst gestegen tot 3,5 miljard euro.

Personeel

Mensen uit verschillende organisaties werken in dezelfde statuten: contractueel of statutair (of 'vastbenoemden', een uitdovend statuut – komt uit de specifieke context van de overheidsbedienden). Daarnaast zijn er natuurlijk de mensen die werken in geprivatiseerde onderdelen die op hun beurt weer voor B-Rail werken: poetsploegen, (een deel van) security en beveiliging, restauratie enzovoorts.

In een decennium tijd is het personeelsaantal zowat gehalveerd tot een goede 34.000 mensen: volgens het akkoord dat de vakbonden met de directie sloten moest het per 1 januari 2016 met 19.128 voor NMBS, 11.009 voor Infrabel en 728 voor HR-Rail (of 30.865 – een vermindering met bijna tien procent). De voorgestelde besparingen tus-

Anarchistsche steun aan het spoorwegpersoneel en hun kameraden in de publieke diensten !

Het openbaar vervoer is het werktuig van de arbeid.st.ers ten dienste van de samenleving, en geen taart om te verdelen onder de aandeelhouders en de elites.
De arbeid.st.ers zijn de enigen die hun werktuig efficiënt kunnen doen functioneren.
Laat ons hen hier samen in ondersteunen – gebruikers én werknemers: ÉÉN solidaire strijd!!
JA aan:

- **de socialisatie van de publieke diensten ! Noch nationalisatie – Noch privatisering zijn een oplossing.**
- **Gratis en kwalitatief openbaar vervoer, vrije toegang en voorzieningen ook voor de zwaksten in onze samenleving: personen met een functiebeperking, werklozen, mensen zonder papieren,…**
- **Één statuut en één loon voor iedereen.**
- **Het openbaar vervoer is het ideale alternatief voor het goederentransport.**

NEEN aan de medeplichtigheid van de syndicale elites aan de sociale afbraak en de privatisering.

Sociale voorzieningen zijn van ons, niet van de staat of van de elites.
Bij ons valt niets meer te halen!

Halt aan de afbraak – NO PASARAÑ!!

Publiek Transport Anarchistische Campagne.
CATPTAC@riseup.net

sen 2015 en 2019 zijn drie miljard of zeshonderd miljoen per jaar (ongeveer twintig procent van de werkingskosten – drie miljard euro). Wat personeel betreft willen ze bijvoorbeeld het ziekteverzuim (nu circa 4,7 procent) aanpakken en zo mensen gemiddeld zeven à acht dagen per jaar meer laten werken, een productiviteitsstijging van ongeveer drie procent of een equivalent van een duizendtal personeelsleden. Ter vergelijking: in 2014 werd op de personeelskosten ongeveer 45 miljoen euro en zevenhonderd personeelsleden bespaard.

Volgens het beheerscontract moeten er tegen 2018 nog eens 2.300 mensen minder zijn. De meeste mensen op het terrein hebben het moeilijk om hun overuren op te nemen door dit personeelstekort. Er zouden in totaal tot één miljoen niet-opgenomen verlofdagen zijn, of gemiddeld een extra dertig dagen per persoon. Natuurlijk is het zo dat vooral het uitvoerend personeel in deze situatie zit en dat een gemiddelde dus niet alles zegt: het uitvoerend personeel heeft veel meer opgespaarde verlofdagen dan mensen op andere diensten.

Andere besparingen die worden voorgesteld is het uitbreiden van de hoeveelheid treinen 'one man car' – zonder treinbegeleiders – tot twintig procent van de treinen. Er wordt ook gedacht aan 'automatische' treinen zonder bestuurders.

Van oudsher is er een sterke syndicale traditie. Er zijn evenwel geen sociale verkiezingen bij het spoor: er wordt gewerkt met 'erkende' vakbonden: ACOD/CGSP (rode vakbond, algemeen voorzitster Chris Reniers), ACV/CSC Transcom (groen, Michel Bovy was hier de sterke man maar is na een deal rond het verbod op wilde stakingen uiteindelijk baas van HR-Rail geworden), VSOA (blauw), OVS (Onafhankelijke Vakbond Spoorpersoneel) en ASTB/SACT (Algemeen Syndicaat Treinbestuurders – bestaat al tien jaar maar is recent sterk gegroeid en staat steeds meer open voor niet-treinbestuurders).

In de ondernemingsraden ('OR') wordt met twee derde meerderheid beslist: als er een akkoord is met één vakbond is het akkoord geldig. In ruil voor hun 'constructieve houding' en 'bemiddeling' krijgen de vakbonden een jaarlijkse subsidie van ongeveer vier miljoen euro bovenop de circa tachtig 'vrijgestelden' die zich voltijds aan syndicaal werk kunnen wijden.

In de praktijk werken veel mensen geen 36-urige werkweek, maar diensten van acht uur per dag en dus veertig uur per week. Ze krijgen daarvoor recuperatiedagen of 'kredietdagen' (KD) die vrij op te nemen zijn en dus door de mensen zelf gepland mogen worden. Daarnaast zijn er compensatiedagen (CX) die mensen niet vrij mogen kiezen.

De staking
De bedrijfsleiding kondigde eenzijdig aan om met terugwerkende kracht twee kredietdagen minder toe te staan vanaf 1 januari 2016, wat tot een spontane staking leidde een tweetal weken voor een aangekondigde staking in het kader van de 'protest'-campagne van de vakbonden tegen de algemene besparingspolitiek van de regering.

Onmiddellijk kwamen de vakbonden in het geweer om de staking de kop in te drukken. 's Avonds nog kwam de algemeen voorzitter van het ACOD vertellen dat er sancties zouden volgen terwijl Hasselt, Mol, Leuven en Antwerpen eigenlijk mee wilden gaan staken. Aan de andere kant weigerden ze de stakers in te dekken. In principe moeten stakingen tien dagen tevoren worden gemeld of 'aangezegd'. Door dit na te laten kwamen de stakers na negen dagen in de problemen: hun statuut vermeldt dat ze na tien dagen 'ongewettigde afwezigheid' 'van ambtswege' kunnen ontslagen worden op staande voet en met een 'Raad van Beroep' waar ze dan afhankelijk van worden om ze terug in dienst te nemen: 'Wordt van ambtswege ontslagen, met verlies van alle recht op een vertrekvergoeding, het personeelslid dat: a. Zonder geldige reden, zijn post verlaat en meer dan 10 werkdagen afwezig blijft.'

Enkel de zeggenschap wordt geprivatiseerd

De stakers hadden geen andere keuze dan terug aan het werk te gaan, teleurgesteld door het verraad van hun vakbond, die bovendien een nieuw akkoord aanvaardde dat nog slechter was dan het oorspronkelijke eenzijdige voornemen van de directie: in plaats van twee zelf te kiezen kredietdagen te verliezen ging het ACOD-Spoor akkoord met twee door de directie te bepalen compensatiedagen én het verlies van één kredietdag per achttien dagen ziekte.

Dit leidde ook binnen de ACOD tot grote spanningen. Michel Abdissi (voorzitter van CGSP Cheminots – het Franse woord voor 'spoormens') wou samen met permanent secretaris/treinbegeleider Philippe Dubois de algemeen secretaris ACOD Spoor Ludo Sempels onder druk zetten, maar die dreigde met de splitsing van de vakbond. Sempels had in januari 2016 al een protocol sociaal akkoord verdedigd waarbij hij vervalste voorstellen voorlegde aan de achterban. Hij ging daarvoor zo ver cruciale stukken tekst weg te laten. De achterban van ACOD kon hij zelfs dan niet overtuigen. Het ACV/CSC Transcom tekende het akkoord wél.

De besluitvorming rond de akkoorden is zelfs onder de beste omstandigheden al bedenkelijk en moeilijk. Bij gebrek aan sociale verkiezingen zijn vakbonden genoodzaakt hun standpunten te laten legitimeren door de achterban in personeelsvergaderingen en via 'polls' via het internet. Er zijn verschillende online fora als www.risp.be maar die geven geen goed beeld van wat er echt leeft en zijn relatief gemakkelijk te manipuleren. Het organiseren van personeelsvergaderingen is moeilijk omdat de meeste mensen simpelweg werken in veel verschillende shifts en over een zeer groot grondgebied. Elk station heeft daarom een eigen vergadering die wordt samengeroepen in tijden van onrust. Ook dát is relatief gemakkelijk te manipuleren door het 'juiste' moment te kiezen en door selectief uit te nodigen. Bovendien gebruiken ze alle klassieke trucs van de foor in de presentatie van de situatie en de voorstellen waarover beslist moet worden.

De laatste grote stakingsgolf op het spoor dateert van de vroege jaren tachtig. De vrees dat het weer zo lang kan gaan duren voor er een nieuwe golf komt is reëel gezien de teleurstelling en frustratie door het verraad van de vakbonden én de onmogelijkheid om nog 'wilde' stakingen op poten te zetten zonder grote ontslaggolven te vrezen.

Die frustratie heeft er ook voor gezorgd dat mensen teruggrepen naar de klassieke 'sabotage' van het spoor: door het verbinden van de beide sporen (waardoor de laagspanning loopt die voor het veiligheidssysteem werkt) moeten de treinen op lage snelheid rijden waardoor de boel in het honderd loopt.

Een groepje anarchisten is op initiatief van de Vrije Bond gaan nadenken over de rol die we als anarchisten mogelijk kunnen spelen. We willen ons graag voorbereiden op een eventuele nieuwe golf van verzet.

door PP

Noot
* 'transport public' in Wallonië, vandaar de naam van de anarchistische campagne: Campagne Anarchiste Transport Public-Publiek Transport Anarchistische Campagne of CAT-P-TAC.

Meer info
Wie meer wil weten of wil meewerken: stuur een berichtje naar catac@riseup.net.

Opstand in Frankrijk

Wederom staat een aanzienlijk deel van de Franse bevolking massaal, militant en langdurig op de barricaden tegen economische hervormingen die in de rest van Europa allang geruisloos doorgevoerd zijn. Hoe komt het toch dat deze bij de Galliërs zoveel verzet oproepen? Een korte poging tot verslag.

Op een avond over de Commune van Parijs, georganiseerd door Basta/KSU in Utrecht, werd de vraag gesteld aan historicus Dennis Bos of er nu iets genetisch of anderszins kenmerkend was voor de Fransen, omdat het ze lukt om dergelijke opstanden van de grond te trekken, terwijl het elders niet lukt. Het antwoord was een enigszins aarzelende ontkenning, en opgemerkt werd dat een ander deel van de Franse bevolking ook vaak heel goed is in de reactionaire tegenhanger (met excuses voor de tautologie). Toch lijkt het er nu weer op dat de mythe waar we door Asterix mee opgegroeid zijn ('Heél Europa/Gallië? Nee, een kleine nederzetting bleef moedig weerstand bieden aan de overweldigers en... et cetera.') meer is dan een verzinsel van een stel striptekenaars. In ieder geval is de opstand die uitbrak na de afkondiging van de *Loi Khomri* oftwel *Loi Travail* er eentje die er mag zijn.

Wie goed oplette en de berichten uit linksradicale hoek in Frankrijk een beetje volgde, kon deze vulkaanuitbarsting aan voelen komen nadat het wetsvoorstel begin maart aan de Franse Raad van Ministers werd voorgelegd. Zoals ook in dat land gebruikelijk, werd er meteen een poging gedaan om wat scherpe randjes onder tafel te polderen, en de hoofdmoot er vervolgens zonder al te veel weerstand door te drukken. Een deel van de vakbonden, waaronder de aan de regering gelieerde sociaaldemocratische CFDT, ging daarmee akkoord. Maar, minstens zo belangrijk, een ander deel weigerde om akkoord te gaan. Ze vormde het gebruikelijke 'brede platform' waar ook andere organisaties in toetraden, waaronder bonden van scholieren en studenten. Een deel van de voorgestelde arbeidswethervorming trof immers met name jongeren (zoals regelingen over werkstage in het kader van opleiding).[1]

Deze vulkaanuitbarsting kon men voelen aankomen

Aanvankelijk deden de dwarsliggende instellingen niet veel bijzonders, behalve de in Frankrijk gebruikelijke protestrituelen. Ook waren er al verschillende arbeidsconflicten gaande, waarbij vakbondsleden gemobiliseerd waren. Zij zagen in deze nieuwe provocatie de druppel die de emmer deed overlopen en maakten zich daarom sterk voor verdergaande activiteiten. Maar het waren vooral de scholieren en studenten die hun eigen schoolgebouwen gingen blokkeren, tijdens landelijke actiedagen of als bijdrage aan vakbondsacties, en waar de politie doldriest op in ging rammen, die de boel in een stroomversnelling brachten. Toen vakbonden landelijke demonstraties uitriepen, waren er dan ook grote contingenten jongeren aanwezig, veelal gemaskerd en goed voorbereid op confrontatie met de politie, waarna de boel explodeerde. Er volgde een maandenlange golf van acties en demonstraties waarbij de politie het dermate te verduren kreeg dat ze eind juni openlijk vroeg om een wapenstilstand omdat ze het niet meer aankon.

Het bijzondere, maar typisch voor Frankrijk is dat het niet bij een forse rel of demonstratie bleef, maar keer op keer grote groepen mensen de straat op gingen, vanaf eind maart tot eind juni. Op sommige landelijke actiedagen kwamen er honderdduizenden mensen in het geweer (zoals op 31 maart, 28 april, en meerdere dagen in mei en juni, met als hoogtepunt de 14de juni toen in Parijs alleen al meer dan een miljoen mensen de straat op gingen).

Meteen vanaf het begin hadden de mobilisatie en de demonstraties een militant karakter. Veel van de jongeren, maar ook een deel van de traditionele linkse vakbondsgarde wilden er tegenaan omdat dit het begin van het einde van het bezuinigingsbeleid zou moeten worden. De radicalere organisaties, deels georganiseerd binnen het 'mili'-netwerk kwamen met vlammende betogen dat deze strijd om veel

meer ging dan alleen een hervorming terug te dringen.[2] Hoewel de top van de grote oppositionele bonden dat niet zullen hebben gedeeld, bleven ze wel mobiliseren en weigerden ze aanvankelijk om zich te distantiëren van de meer gewelddadige radicalen. In de achterban van de vakbonden waren ook veel radicalere oproepen en werd een appel gedaan op 'eenheid in de strijd'. De meer gematigde vakbondsleiding vond het militante vertoon op straat een groeiend probleem (onder andere omdat het 'verbreding' zou torpederen) en de ordediensten van de bonden CGT en FO leverden zelfs in mei enkele keren fors slag met de *casseurs* (relschoppers) om uiteindelijk het onderspit te moeten delven en bescherming te zoeken achter de politielinies. Ze moesten toestaan dat jongeren en militante activisten de kop van de demonstratie overnamen en konden alleen nog, en dat alleen met mate, de 'eigen' blokken in de gigantische demonstraties enigszins in bescherming nemen.[3]

Het militante geweld tijdens de demonstraties nam proporties aan die lang niet in Frankrijk te zien waren geweest, met duizenden gemaskerde en gehelmde demonstranten die de politie fel belaagden en alle banken en verzekeringsmaatschappijen (en reclame in bushokjes) langs de route met de grond gelijk maakten. Het zal dan ook niet verbazen dat er veel gewonden vielen, en ook veel mensen gearresteerd werden die deels nu met vervolging te maken hebben. De repressie is ook een van de factoren die de golf van massamilitantie de kop in heeft weten te drukken.

Na de gewelddadig verlopen demonstraties op 14 juni dreigde de overheid aanvankelijk volgende demonstraties te verbieden. Dat zou voor het eerst sinds de noodtoestand wegens de crisis om de oorlog in Algerije begin jaren 1960 zijn geweest. Na een lawine aan protest werden demonstraties alleen nog toegestaan onder strenge veiligheidsmaatregelen (en werden de vakbonden scherp bekritiseerd dat ze daarmee akkoord gingen). Zo moesten ze accepteren dat iedere demonstrant gefouilleerd werd en dat allerlei beschermende zaken (helm, gasmasker, zwembril et cetera) verboden waren. Bedenk ook dat dit alles zich afspeelde terwijl in het land nog steeds de noodtoestand gold die na de terroristische aanslagen van november 2015 afgekondigd was. Dat maakte het staat en politie mogelijk om de repressie sterk op te voeren. Zo kregen bijvoorbeeld meer dan honderd 'bekende activisten' demonstratieverboden tijdens de landelijke actiedagen.

De acties en demonstraties werden in het hele land uitgevoerd. Hoewel de demonstraties in Parijs de meeste aandacht kregen, waren tal van andere plekken in het land toneel van aanhoudende opstandige taferelen. Dagenlang werden in mei alle raffinaderijen van het land geblokkeerd tot de helft van de benzinepompen droog lag.[4] Hard optreden van de politie maakte een einde aan deze en andere blokkades. Een van de brandhaarden was de omgeving van Nantes, waaronder Rennes, in Bretagne. Die streek is al jaren in opstand vanwege protest tegen de aanleg van een vliegveld bij Notre-Dame-des-Landes. Ontruiming van het bezette terrein wordt dit najaar verwacht. Maar ook vele andere steden, van Lyon en Marseille tot aan Toulouse, Bordeaux en Lille, zagen steeds weer grote en kleine demonstraties en blokkades, en vaak zonder dat de landelijke organisaties of bonden daartoe opriepen.

In Frankrijk heerst de noodtoestand

Een van de nieuwe fenomenen bij deze mobilisaties waren de 'nuit debout'-pleinvergaderingen. Dit begon op Place de La République in Parijs, na de demonstratie op 31 maart, na een oproep van de documentairemaker en maker van het satirische blad *Fakir*, François Ruffin.[5] Na een massale bezetting en vergadering werd eerst gepoogd het plein permanent te bezetten, waarna het ontruimd werd en het in onderhandelingen toegestaan werd om elke avond een bijeenkomst te houden. Daarna waren overal in het land, en zelfs daarbuiten (waaronder een paar in Nederland) vergelijkbare bijeenkomsten. De bijeenkomsten fungeerden als plek voor ontmoetingen en discussies maar waren in veel gevallen (en zeker ook in Parijs) ook startpunt voor 'wilde demonstraties'. Wekenlang werd er vanaf Place de La République vertrokken voor een flinke plundertocht door de welgestelde buurt.

Ondanks de massale protesten (die in enquêtes ook door een meerderheid van de ondervraagden gesteund werden) gaf de regering tot nu toe geen krimp. In een poging om parlementaire reuring te vermijden, en met de verdediging dat de snelheid er in gehouden moest worden, heeft de regering ook tot drie keer toe het decreetartikel 49.3 uit de kast getrokken om de wet zonder parlementaire stemming in te voeren. De kans is dan ook groot dat de officiële tegenstanders een nederlaag gaan leiden en met name de CGT de rekening moet betalen als het moet erkennen niet in staat te zijn geweest om deze wet tegen te houden. Ondertussen is de populariteit van Hollande en zijn sociaaldemocraten op een dieptepunt beland. Sinds de Tweede Wereldoorlog hebben de socialisten niet zo'n laag percentage in de polls gehaald. Tegelijkertijd zijn de protesten er wel in geslaagd om het FN en Le Pen een deuk toe te brengen. Jarenlang konden de rechtse populisten zich presenteren als de enigen die weerstand boden tegen de bezuinigingswoede van zowel 'links' als rechts. Maar nu werden ze gedwongen zich te distantiëren van de 'relschoppers', terwijl tegelijkertijd voor iedereen zichtbaar werd dat het werkelijke verzet 'van links en van onderop' kwam. Dat is een van de vele resultaten van deze opmerkelijke en inspirerende opleving van buitenparlementair verzet.

door Kees Stad

Noten

1 In dit stuk ga ik verder niet in op de details van de wet, zie daarvoor bijvoorbeeld 'Why are French workers striking and what does it mean?', www.euronews.com, 9 maart 2016. Als je de Franse taal machtig bent zijn er natuurlijk heel veel andere bronnen, bijvoorbeeld deze: loitravail.lol.

2 Zie bijvoorbeeld deze vertaling: 'Acties in Frankrijk: de hele wereld of niets', www.globalinfo.nl, 22 maart 2016.

3 Zie verder op het Engelstalige overzicht: 'Spring 2016 – an unexpected movement', mondialisme.org, 3 juli 2016.

4 'Frankrijk: blokkades op weg naar algemene staking', www.globalinfo.nl, 23 mei 2016.

5 Zie onder andere: en.wikipedia.org/wiki/Nuit_debout.

Meer informatie

Verzamelde berichten over de Franse opstand op globalinfo.nl/arbeidsstrijd. Voor een goed Engelstalig overzicht van de gebeurtenissen: 'Spring 2016 – an unexpected movement', mondialisme.org, 3 juli 2016. Andere nuttige bronnen zijn de weblogs van Peter Storm (www.ravotr.nl) en Thom Holterman (libertaireorde.wordpress.com). En voor de beelden: taranis.news.

Oproer en verzet

Mei-juli 2016

Colombia
In Colombia komt een guerrilla-oorlog die al een halve eeuw duurt tot een einde. De Colombiaanse staat, doodseskaders en drugskartels enerzijds vochten sinds de jaren zestig een keiharde oorlog uit met linkse guerrillabewegingen, waarvan de FARC de grootste is. Die laatste ontaardde in een staat-tegen-de-staat, eveneens gefinancierd met belastingheffing op de drugshandel (wie dat afpersing noemt en consequent wil blijven, dient de belastingheffing van de Colombiaanse staat dan ook afpersing te noemen). De guerrilla financiert zich ook via ontvoering en het heffen van losgelden. De staat voerde de oorlog door niet alleen de guerrillero's te terroriseren, maar ook de bevolking die toevallig in guerrillagebieden woont, of waar de regering beweerde guerrillero's te zoeken. Al jarenlang is duidelijk dat de guerrilla niet ging winnen. Al jaren is ook duidelijk dat de staat evenmin een volledige overwinning zou boeken. De huidige wapenstilstand is van die impasse de uitkomst. Overigens heeft al één FARC-eenheid aangekondigd de wapens geenszins neer te leggen, en heeft de regering weer al zijn milities op scherp gesteld.

Met het einde van die guerrilla kan er meer ruimte en aandacht komen voor vormen van sociale strijd met een veel bevrijdender dynamiek dan de hoogst autoritair geleide gewapende strijd. Voorbeelden zijn er keer op keer. Op 31 mei vond een gigantisch boerenprotest plaats: honderdduizend actievoerende boeren hielden wegblokkades en 'legden feitelijk minstens de helft van de 32 departementen stil'. Op één plaats hielden boze boeren een viertal soldaten vast. De boerenstaking is een vervolg van eerdere boerenprotesten in 2013. Die leidden toen tot toezeggingen die – zo geeft zelfs Santos, de president van Colombia toe – voor een flink deel niet zijn nagekomen. De Colombiaanse regering voert een ontwikkelingsplan door dat ruim baan geeft aan grote mijnbouwbedrijven en aan agribusiness. Kleine, arme boeren raken in de knel door dit neoliberale, in samenspraak met de VS doorgedrukte beleid. Vandaar de boerenprotesten, die steeds terugkomen. ('Peasant strike rocks Colombia', countervortex.com, 2 juni.)

Bijna een maand later begonnen ruim driehonderd gemeenteambtenaren in de Colombiaanse hoofdstad Bogota aan een hongerstaking. Daarmee protesteren zij tegen dreigend ontslag, nu wegens bezuinigingsmaatregelen zo'n vierduizend gemeentewerkers hun baan dreigen te verliezen. Het gaat om tijdelijke contracten, die niet worden verlengd. Oproerpolitie bewaakt intussen de voormalige werkplek, om arbeiders die hun baan kwijt zijn, de toegang ertoe te beletten. ('Workers begin hunger strike in Bogota due to lay-offs', telesurtv.net, 1 juli.)

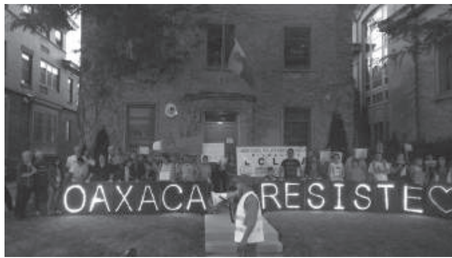
Bolivia
Stakers vochten tegen oproerpolitie in Cochachamba, een provincie van Bolivia. De botsing vond plaats tijdens een 72-uursstaking. Daarmee protesteerde de vakbondskoepel COB tegen de sluiting van Enatex, een textielbedrijf in staatshanden. Botsingen tussen arbeiders en vakbonden enerzijds en de regering van de linkse president Morales komen de laatste tijd herhaaldelijk voor, omdat die linkse president steeds nadrukkelijker een neoliberaal beleid voert. De sluiting van Enatex kost 850 mensen hun baan. ('Bolivia police clash with striking workers', countervortex.org, 1 juli.)

Mexico
In de Mexicaanse deelstaat Oaxaca vonden in juni omvangrijke protesten van leraren plaats. Die zijn georganiseerd door de docentenvakbond CNTE en richten zich tegen een regeringsplan om docenten aan toetsen te onderwerpen. De vakbond stelt dat hiermee de weg wordt vrijgemaakt voor massaontslag van docenten. Het gaat om zogeheten 'Normalistas', leraren op plattelandsscholen waar het lesprogramma aandacht besteedt aan sociale rechtvaardigheid en aan de landbouwcultuur van de inheemse bevolking, die dankzij Zapata de ruimte heeft gekregen. Dat is een erfenis van het bewind dat voortkwam uit de Mexicaanse Revolutie en dat rond 1920 concessies aan Zapata's aanhangers deed. Voor het lesgeven op zulke instellingen waren ook de 43 studenten die in 2014 gewelddadig 'verdwenen' in opleiding. Met haar toetsingsbeleid wil de regering ook de opleiding richten naar de landbouwpraktijken van buitenlandse investeerders, en zo de Mexicaanse revolutie terugdraaien om aan 'vrijhandelsverdragen' met de VS te voldoen.

De huidige protesten ondervonden repressie, waaronder het oppakken van twee vakbondsbestuurders. De federales (politie) schoot bij een protest op 19 juni een actievoerende docent dood. De onderdrukking lokte breder protest uit. Twee bestuurders in de deelstaat traden af. Het Zapatista Nationale Bevrijdingsfront EZLN en het Nationale Inheemse Congres verzekerden de docenten: 'Jullie staan niet alleen'. De groepering Yoy Soy Medico – 'ik ben een arts' – heeft zich bij het protest gevoegd. Zij keert zich tevens tegen hervormingen in de gezondheidszorg, die ze aanduidt als een 'versluierde manier om de gezondheidszorg te privatiseren'. Aan de doktersstaking namen tweehonderdduizend mensen deel. ('Teacher killings ignite calls for revolution in Mexico', commondreams.org, 23 juni.)

Interessant aan dit alles is dat het docentenprotest in de deelstaat Oaxaca plaatsvindt. Dat is de deelstaat waar in 2006 maandenlang protesten zo heftig waren dat

ze feitelijk een soort commune-zelfbestuur in de hoofdstad van die deelstaat op poten hadden gezet. Die is met grof geweld verpletterd. Maar die commune van Oaxaca is niet vergeten.

Kenya
Twintigduizend theeplukkers voerden in juni actie in de Kenyaanse stad Kericho. Ze hielden een twee uur durend protest om een looneis van dertig procent en hun staking kracht bij te zetten. Die looneis was al toegekend door het Gerechtshof voor Werkgelegenheid en Arbeid in de hoofdstad Nairobi. Maar het bedrijf, James Finlay Tea Comany, weigert de eis in te willigen. Een ondernemersclub die de theeplantagebedrijven bundelt, ondersteunt volgens de vakbond die weigering. Die vakbond, de Kenya Plantage- en Agrarische Arbeidersbond, kondigde aan dat zij desnoods het gebouw van die plantagehoudersvereniging zal bestormen en dat uiteindelijk honderdduizend theeplukkers in staking zullen gaan. ('Over 20.000 tea pickers in Kericho in hunger strike over salary dispute', thestar.co.ke, 26 juni.)

Papoea-Nieuw-Guinea
Met politierepressie en een demonstratieverbod heeft de regering van Papoea-Nieuw-Guinea een wekenlange studentenopstand neergeslagen. De protesten richtten zich tegen premier O'Neill en diens regering. Die probeert zich onder een onderzoek naar corruptie uit te wurmen. Er zijn aanwijzingen dat regeringsgeld wordt weggesluisd naar allerlei onroerend goedprojecten en dergelijke. Studenten eisen dat hij alsnog over de brug komt. De premier negeert iedere suggestie van aftreden. ('Papua New Guinea shooting: why were students protesting against Peter O'Neill's government?', abc.net.au, 8 juni.) Al in mei begon een boycot van de lessen, die twee weken duurde. Politie posteerde zich op intimiderende wijze op twee campussen. ('Police patrol University of PNG campuses to maintain peace during class boycott', abc.net.au, 17 mei.)

Op 8 juni viel oproerpolitie studenten die probeerden bij het parlementsgebouw te demonstreren aan en opende het vuur. Van de minstens zeventien gewonden had er één een schotwond aan het hoofd. Een duizendtal studenten wilde met bussen naar het parlementsgebouw gaan, maar de politie hield ze tegen. Toen ze wilden gaan lopen, versperde een politielinie hen de weg. Toen de politie hun ID opeiste om de mensen aan te houden, weigerden de studenten dat. Daarop opende de politie het vuur. Er was onbevestigd nieuws dat er vier doden zouden zijn. Er volgde een klopjacht van agenten op studenten, in de stad begonnen gevechten en ook plunderingen. ('PNG police shoot students during anti-government protest', abc.net.au, 10 juni.) De dag erop verbood een rechter verdere protesten op het universiteitsterrein. Noel Ano, aanvoerder van de actievoerders kondigde aan: 'We geven niet op totdat de premier ontslag neemt en zich aangeeft bij de politie'. ('Rechter verbiedt protesten studenten Papoea-Nieuw-Guinea', volkskrant.nl, 9 juni.)

Finland
In Tampere, Finland, hebben actievoerders een clubhuis van Soldaten van Odin met een bezoek vereerd. Soldaten van Odin is een soort nazi-burgerwacht, waarvan leden al eens een veroordeling wegens geweld en verkrachting hebben gekregen. Het bezoek liet antifascistische graffiti achter – en een zeer welkome ravage. Het gebouw werd trouwens gehuurd op naam van een lid van een Finse fascistische partij die ook in het parlement vertegenwoordigd is. Parlementair uiterst rechts en openlijke nazi-clubs hebben ook in Finland zeer korte verbindingslijnen ('Tampere, Finland: Soldiers of Odin clubhouse vandalized', encontrainfo.espiv.net, 25 mei.)

Japan
Op 19 juni protesteerden tienduizenden mensen tegen de militaire basis die de VS op het eiland Okinawa heeft. Extra aanleiding van de woede was een verkrachting en moord op een twintigjarige vrouw, waarvan een Amerikaanse militair beschuldigd is. Het is de zoveelste keer dat Amerikaanse militairen zich aan dit soort geweld schuldig maken: in 1995 leidde de verkrachting van een twaalfjarig meisje door drie Amerikaanse soldaten tot soortgelijk protest. De militaire aanwezigheid is op zichzelf al reden tot protest: in 2010 demonstreerden bijna honderdduizend mensen tegen het plan om een nieuwe basis op het eiland aan te leggen. Afkeer van militarisme, afkeer van het Amerikaans imperialisme en woede over seksueel geweld gaan hier hand in hand. ('Japan's Okinawa rallies against US military base', aljazeera.com, 19 juni.)

China
In China bereiken protesten tegen vervuilende bedrijven grote omvang en aanzienlijk succes. In Xintao kondigde de burgemeester aan dat de aanleg van een vuilverbrandingsinstallatie wordt uitgesteld. Mensen, tienduizend in getal, gingen na de aankondiging gewoon de straat op, ondanks oproepen van de autoriteiten om niet aan 'illegale samenkomsten' deel te nemen. Ook daarna gingen protesten door, en waren er botsingen met oproerpolitie. Mensen geloven kennelijk niet dat van uitstel per se afstel komt. ('China: victory for anti-poluter protesters', 30 juni.)

Op 3 juli vond een soortgelijk protest plaats in Lubu: daar waren tienduizend betogers, die botsten met drieduizend agenten. Ook dat protest richtte zich tegen de aanleg van een vuilverbrandingsinstallatie. Ook daar heeft het stadsbestuur al aangekondigd dat de aanleg wordt stilgelegd, maar ook daar geloven mensen kennelijk niet dat die stopzetting definitief is. ('China incineration plans lead thousands to protest', bbc.com, 3 juli.)

Vervuiling is een killer in China. Een studie wees uit dat 'gedurende de onderzoeksperiode 92 procent van de bevolking van China meer dan 120 uur ongezonde lucht meemaakte en dat 38 procent gemiddelde concentraties ervoer die ongezond waren'. Een schatting geeft aan dat er mogelijk 1,6 miljoen extra doden in China zijn vanwege de luchtvervuiling. ('Pollution in China: apocalyptic skies and public outrage', equaltimes.org, 5 juli.) Mensen beginnen een revolutie voor minder dan dat.

door Peter Storm

Over de gebeurtenissen van 17 juli in Turkije

Verklaring van de DAF

De staatsgreep, die vanaf de militaire staatsgreep van 1980 een onvermijdelijke uitkomst was van de staatsaanwezigheid in dit gebied, ontstond na 36 jaar in de nacht van 15 juli. Vele staatsgebouwen werden gedurende de mobilisatie van in Istanbul en Ankara gevestigde militairen een paar uur lang geblokkeerd. De staatsgreep begon met een luchtparade van straaljagers in Ankara en het blokkeren van de bruggen in Istanbul door soldaten, en ging verder met de gijzeling van de commandant der strijdkrachten en het lawaai van tanks en geweerschoten in de straten. Vele staatsgebouwen werden door F16's en helikopters kapotgeschoten, waaronder het parlementsgebouw en het hoofdkwartier van de geheime dienst. Op vele plaatsen waren er vuurgevechten tussen soldaten en de politie. Vervolgens werd de uitzending van de nationale staatstelevisie onderbroken en werd een verklaring van de coupplegers voorgelezen, die was ondertekend door de Vrede Thuis Raad (Yurtta Sulh Konseyi). Toen de 'Coup van 5 Uur' eindigde, waren meer dan honderd soldaten, meer dan tachtig politieagenten en meer dan tachtig anti-coup demonstranten omgekomen. 2839 soldaten, onder wie een groot aantal hooggeplaatsten, werden in hechtenis genomen.

Gedurende deze periode van 36 jaar werd de staatsgreep, als instrument van politieke repressie, geweld en onderdrukking, steeds weer opnieuw gebruikt als dreigement door het leger. Zonder twijfel betekent de coup tijdens zulke perioden voor ons – de onderdrukten – marteling, onderdrukking en slachting van de volkeren in deze regio. Het is evident dat een structuur die zijn macht ontleent aan de slachtingen die zij aanricht, slachtingen zal blijven aanrichten in naam van 'de bescherming van de ondeelbare eenheid van het land'. De recente staatsgreep is het resultaat van groepen die strijden om de macht binnen de staat. Misschien dwingt het verborgen bestaan van machtsgroepen buiten de staat wel tot een ruimere definitie van deze groepen. Evenwel is er geen twijfel over mogelijk dat degenen die als gevolg van deze vijf uur durende coup hun macht versterkt hebben de huidige regering en het staatshoofd zijn.

De nacht, die als een militaire coup begon, veranderde in een 'democratische vakantie' toen de staatsmacht de touwtjes weer in handen had. De regerende partij, de AKP, kreeg de eretitel de coup te hebben afgeslagen met zijn overwinning op de coupplegers, bovenop de legitimiteit die het al had, omdat zij door het volk gekozen zou zijn. Gedurende de hele verdere nacht kwamen alle tv-kanalen met uitzendingen in dienst van deze overwinning en met propaganda voor de illusie van democratie, gepersonifieerd in Tayyip Erdoğan. Deze propaganda werd ook steeds gemaakt door de media die voorheen bekend stond als kritisch ten aanzien van Erdoğan. In dit gevecht om de staatsmacht schaarden de media zich niet alleen achter Tayyip Erdoğan, maar speelden ze ook de rol van het op de been brengen van mensen op de straten.

Net zoals de media lieten sinds het begin van dit proces ook de oppositiepartijen hun steun voor de AKP niet onbetuigd, en trapten zij in de val van de staatsmacht om te 'voorkomen dat anderen politiek gaan bedrijven'. Hun leuze 'partij kiezen voor de democratie tegen de staatsgreep' maskeert hun politieke onwetendheid. Hieruit blijkt duidelijk dat zij op korte

termijn niets anders zullen doen dan het ondersteunen van de politiek van de versterkte staatsmacht. Het aanwijzen van degenen die zullen sterven wanneer Tayyip Erdoğan zegt 'ga dood", die zullen schieten wanneer hij zegt 'schiet', die de pleinen zullen vullen met 'we willen de doodstraf'-leuzen, en die gefocust zijn op het lynchen van iedereen die op een 'aanhanger van de democratie' lijkt... Is dit geen teken van politieke stagnatie van dezelfde oppositiepartijen?

Met deze coup en met de overwinning op de couppplegers bevindt de AKP zich nu in de omstandigheden die ze nodig heeft om de ideologische transformatie van de maatschappij te creëren. De '50% die thuisbleef' [een verwijzing naar de helft van de bevolking die niet op Erdoğan had gestemd tijdens de verkiezingen van 2011 – vert.], en die tijdens de Gezi-protesten nog als bedreiging door Erdoğan werd gezien, was nu op straat. De fascistische cultuur, die een belangrijk onderdeel uitmaakt van de ideologische transformatie die plaatsvindt in de wetgeving en het sociale leven, werd aangewakkerd door degenen die door de staat de straat op werden gemobiliseerd. Ze waren bovendien vermomd als mensen die opkwamen voor hun democratische rechten... Het is eenvoudig te raden hoe deze 'democratische mobilisaties' tegen de onderdrukten op andere plaatsen en op een andere manier zullen optreden. We hebben al gehoord over lynchactiviteiten tegen degenen die zich niet achter de versterkte staatsmacht scharen.

Deze strijd van machtsgroepen die de staatsmacht in handen proberen te krijgen is naast het toenemende economische en politieke onrecht niets anders dan het bestendigen van het gezag van de onderdrukkers over de onderdrukten om hun vrijheid te vernietigen. Ongetwijfeld hebben noch de zichtbare, noch de onzichtbare dictatuur, noch het regeringsleger, noch het leger van de coupplegers, noch de verkiezingen van de politieke krachten die de vijanden van het volk zijn, ook maar iets te maken met de wil van het volk. Wij, die geloven dat een vrij leven niet kan worden gecreëerd door een staatsgreep of door verkiezingen, zien het bestaan van de staat als een staatsgreep van de vrijheid en onze opstand zal voortduren totdat een vrije wereld is bereikt. De staat is de coup, revolutie is vrijheid. Wij hoeven geen verwachtingen te hebben van gevechten tussen de autoriteiten, maar we moeten weten dat de hoop ligt in de revolutie voor de vrijheid.

door Devrimci Anarşist Faaliyet (DAF)

vertaling: Dennis de Lange

Buiten de Orde zoekt redacteurs (m/v/a/)!

Wie komt onze redactie versterken?

De redactie van de Buiten de Orde is op zoek naar versterking. We zoeken vooral mensen die zin en tijd hebben om te helpen bij het redactieproces: brainstormen over welke onderwerpen we willen publiceren, het gezamenlijk invullen van 'thema's', contacten onderhouden met schrijvers, teksten lezen en corrigeren, redigeren of vertalen. Je hoeft natuurlijk niet alles te kunnen! Alle kleine beetjes helpen…

De redactie van Buiten de Orde bestaat uitsluitend uit vrijwilligers. We kunnen je dus ook geen financiële tegenprestatie bieden, maar wel een gezellig en eigenwijs redactiecollectief, dat in principe acht keer per jaar vergadert.

Heb je interesse of heb je vragen? Stuur dan een mailtje naar: redactie@buitendeorde.nl.

Het boek van de Zwarte Hond gesloten

Jurriën Roossien (1959-2016) overleden

Op maandagochtend 25 juli 2016 overleed in zijn woonplaats Deventer Jurriën Roossien, vlak voor zijn 57-ste verjaardag. De gevreesde volksziekte nummer 1 sloopte hem volkomen onverwacht in enkele maanden tijd. Zijn ziekbed was heftig. Jurriën was echter al enkele jaren ziek, als gevolg van hersenletsel dat hij in zijn jongere jaren opliep tijdens een bedrijfsongeval in de tijd dat hij op een drukkerij werkte.

In anarchistische kringen was Jurriën vooral bekend vanwege zijn betrokkenheid bij het kampeerterrein Tot Vrijheidsbezinning in Appelscha. Hij was er trots op dat hij sinds 1978 bezoeker van de Pinksterlanddagen was. In die tijd was hij betrokken bij de kinderactiviteiten van het sociaal-cultureel werk in Lochem. Jurriën, die werd geboren in Zutphen, begeleidde als vrijwilliger verschillende kinderclubs en -activiteiten. 'Hij was altijd heel populair bij kinderen door zijn open en vrolijke karakter. Hij was een opvallende verschijning met een grote bos rood haar.'[1]

Jurriën bezocht de landbouwschool en raakte als veel links georiënteerde jongeren eind jaren zeventig betrokken bij activistische kringen. In zijn geval waren dat de antimilitaristen van Onkruit en de totaalweigeraars van de dienstplicht. Later verkaste hij naar Amsterdam waar hij in de kraakbeweging vertoefde. Daar deed hij veel stoute dingen om in zijn termen te spreken.

Ik leerde hem kennen tijdens de Pinksterlanddagen van 1986. Er werd dat jaar een grote internationale bijeenkomst gehouden met zo'n 1400 deelnemers. Jurriën viel op door zijn energieke, enthousiaste verschijning. Hij kreeg er verkering met Paula, waar hij ruim 25 jaar een relatie mee heeft gehad. Twee jaren later vormden we met een grotere groep uit het Oostblok (regio Deventer, Arnhem en Nijmegen) een caravancollectief op het kampeerterrein, de eerste in zijn soort.

Het vormde het begin van zijn levenslange betrokkenheid bij het terrein. Jurriën was een doener, van vergaderen hield hij niet. Hij heeft veel geklust op het terrein en als organisator bijgedragen aan vele edities van de Pinksterlanddagen. In 1993 bij het zestigjarig bestaan maakten we samen een tentoonstelling waar veel oud fotomateriaal van de ouderen van het terrein tevoorschijn kwam. Van het voornemen er een boekje van te maken kwam niets terecht, maar het vormde voor mij tot de dag van vandaag het vertrekpunt van studie naar de historie van de noordelijke anarchistische beweging.

In deze jaren kwam ik regelmatig in Deventer bij hem en Paula thuis. Hij was gul, royaal en gastvrij. Zijn jaarlijks verjaarsdagsfeest in augustus getuigde daarvan. Iedereen van buiten Deventer bleef dan slapen. Jurrien hield van drop, oude kaas, satésaus en rode wijn. En dan het liefst in grote hoeveelheden. Hij zat altijd vol met plannen voor projecten en activiteiten. In moeilijke tijden was hij zorgzaam als een grote broer.

Jurriën gaf als theatermaker voorstellingen voor kinderen onder de vlag van de Zwarte Hond. Onder dezelfde nam startte hij in Deventer een kinderboekenwinkel. Er werden in de kelder ook kinderfeestjes gegeven waar ik eens mocht assisteren. Als volwassene kon je er niet staan. Hilarisch. Hij dreef er ook een Kindercafé dat door kinderen werd gerund. Met de Kinderboekenweek liet hij de bekende schrijver Jack Vriens voordragen uit eigen werk. Het spannende verhaal werd dan 's avonds op locatie uitgebeeld door de vrienden en bekenden van Jurriën ten overstaande van een groep kinderen. Ook tijdens een door hem georganiseerd kinderfestival, gepresenteerd door de toenmalige presentator

van het jeugdjournaal, mochten we komen opdraven. Hij had een groot netwerk. Dat bracht ook de bekende cabaretier André Manuel naar de Pinksterlanddagen.

Deze werkwijze was typerend voor Jurriën. Het liefst ontwikkelde hij met een groep vrienden en bekenden allerlei projecten in Deventer en omgeving. In latere jaren organiseerde hij regelmatig festivals en activiteiten op het oude terrein van de ijsbaan in Deventer, zoals de huttenbouwweek. Jurriën werd de drijvende kracht achter een aantal culturele activiteiten in Deventer, zoals het Kinder-Doe-Iets-Festival, het Grote Pietenplein (met Sinterklaas), en de rolstoelcrosscountry op het Wechelerveld. Deze zette hij op met leerlingen van de school 't Beeckland in Vorden. Het was de eerste race voor rolstoelers in Nederland over een parcours met verschillende obstakels uitgezet.

Voor zijn inzet voor kinderen in Deventer ontving Jurriën in 2013 de Bronzen Legpenning van de gemeente Deventer. Over zijn werkwijze tekende de regionale krant De Stentor op: 'We wonen in Deventer en dat is een arme stad. Dus moet je alles zo goedkoop mogelijk houden. Dan ben je afhankelijk van heel veel vrijwilligers. Alleen door bedrijven en grote instellingen laten we ons betalen.' Rijk werd hij er niet van. 'Maar dat is ook geen doelstelling in mijn leven. Ik ben idealist. Niemand van ons ontvangt loon, het kost eerder geld. Ik wil niet rijk worden via andermans gaven.'[2]

Jurriën maakt ook graag bijzondere reizen, zoals met Paula naar het Antarctisch gebied. In de negentiger jaren bezocht hij vluchtelingen in Afrika waar hij op pad was met een oude kameraad die voor Artsen zonder Grenzen was gaan werken. In het blad Lekker Fris (1989 - 1995) dat in het Oostblok werd gemaakt, verscheen hierover een fotoreportage van zijn hand.

Op het kampeerterrein in Appelscha verzorgde Jurriën vanaf 2003 de aankleding tijdens de Pinksterlanddagen. De kenmerkende palen met vlaggen en wimpels langs de oprijlaan zijn door hem vervaardigd. Ieder jaar verzon hij weer nieuwe items waar hij gerust enkele weken voorafgaand aan de Pinksterlanddagen dagelijks aan werkte op het terrein. Laat op de avond hield hij enkele jaren spektakelvoorstellingen met vuurspuwers die hoog in de bomen hun kunsten vertoonden.

De speeltuin werd door hem eigenhandig verbouwd tot een prachtige speelplek. Helaas bleek dat het niet voldeed aan tal van veiligheidsvoorschriften en moest het weer afgebroken worden. Typisch Jurriën: met een bewonderenswaardige inzet iets neerzetten waar het beter was geweest met iets meer overleg te werk te gaan. Zijn hart had hij beslist aan het terrein verpand. Hij was zich bewust van de traditie en de gebruiken van de inmiddels overleden ouderen tot wie hij zich uitstekend wist te verhouden.

Een aantal jaren geleden zorgde het hersenletsel dat hij met een bedrijfsongeval ooit opliep opnieuw voor veel problemen. Hij moest zich onder specialistisch medisch toezicht stellen en liet zich in Appelscha nog maar sporadisch zien. De intimi rond Jurriën verwachtten dat hij toch terug zou keren naar zijn geliefde plek. Tot enkele maanden geleden een ernstige vorm van de gevreesde ziekte toesloeg en hij zelfs in een hospice terecht kwam.

Op het laatst van zijn leven gaf hij aan dat een aantal projecten ook na zijn dood voortgezet zouden moeten worden, zoals de Deventer boekenmarkt, het Grote Pietenplein en de rolstoelcrosscountry. Om dit mogelijk te maken werd vlak voor zijn dood de stichting De Zwarte Hond opgericht. Jurrien wilde een begrafenis in kleine kring op de natuurbegraafplaats Heidepol in Arnhem aan de rand van de Hoge Veluwe. En een groot feest voor al zijn vrienden en bekenden in het Burgerweeshuis in Deventer. Typisch Jurriën.

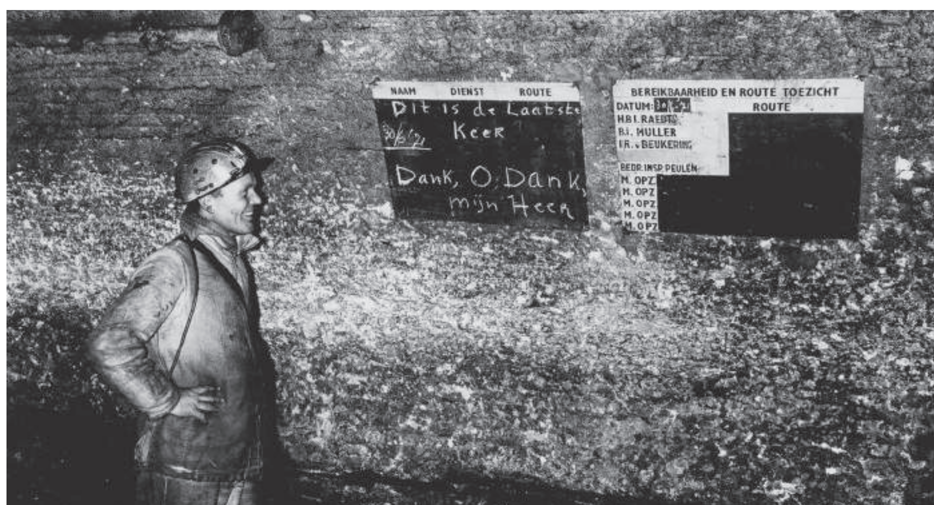
door Arie Hazekamp

Noten

1 www.lochemsnieuws.nl/topnieuws/oud-lochemer-jurrien-roossien-56-overleden/

2 www.destentor.nl/regio/deventer/het-brein-van-de-vrijwilligersbende-jurriën-roossien-1.3268871

Interview

Liefde, oorlog en anarchisme

Een interview met Peter Lenssen

Vijfentwintig jaar geleden verscheen *Toplöss*, een spraakmakende roman over de opkomst en bloei van de mijnindustrie in Limburg, over de onderdrukking door kapitaal en kerk, de armoede en sociale ellende. Maar ook een hommage aan twee anarchistische mijnwerkers waarvan het levensverhaal wordt verteld. Een verhaal dat een aanvang neemt in het dorp Spekholzerheide en de industriestad Maastricht en eindigt in Barcelona ten tijde van de Spaanse Burgeroorlog. Onlangs bracht de Heerlense uitgever Leon van Dorp in het kader van het Jaar van de Mijnen onder de titel *Mijnverdriet* een deels herschreven, geheel herziene versie uit. Een jubileumuitgave. Een goede reden om schrijver-columnist Peter Lenssen op te zoeken.

Toplöss/Mijnverdriet... Waar gaat het over?

Persoonlijk zie ik het nog steeds als een verwerking van mijn jeugdjaren in oostelijk Zuid-Limburg, de mijnstreek waar ik geboren en getogen ben. Ik wilde een boek schrijven waarin de andere kant van het ‘heldhaftige’ verhaal van mijnen en mijnwerkers (koempels) zou worden verteld. Ik wilde, zo kan je het ook zien, een monument voor de naamlozen die in officiële geschiedenisboeken nooit vermeld worden, die met hun slavenarbeid in donkere gaten in de Limburgse grond, hun karige kostje trachtten te verdienen.

Er zullen toch wel meer auteurs over het harde leven in de mijnen hebben geschreven?

Natuurlijk, dat is waar, maar steeds nam dan toch weer de stoere romantiek en de heroïek van onderlinge kameraadschap de overhand. Mijnwerkers als mannen uit één stuk. Macho’s, voorbeeldarbeiders op de top van de apenrots. Andere beroepen staken daar maar schril tegen af. Terwijl strikt genomen werken in de mijn – ik zei het al – puur slavenarbeid was.

Je hebt wel eens gezegd dat je met je roman een vergeten streek een gezicht wilde geven?

Dat is iets dat je duidelijk merkt, als je hier opgroeit. Zuid-Limburg? Waar ligt dat in hemelsnaam? In mijn jeugdjaren ging het in de geschiedenislessen over Holland, Amsterdam en Rotterdam, de glorie van de Gouden Eeuw, de waterwerken, de hongerwinter. De streek waar ik woonde had daar niets mee te maken. Grachten? Die kende ik niet. In de officiële kroniek van Nederland bestond Zuid-Limburg niet. Het hing er op zijn best een beetje bij. Historisch gezien was het ook een gebied dat eigenlijk niemand wilde en dat daarom halverwege de negentiende eeuw maar aan die gekke kaaskoppen van boven de rivieren werd gegund. Toen grondgebied per se in afgebakende nationale staten moest worden opgedeeld werd dat vreemde aanhangsel aan Holland toebedeeld. In mijn roman wilde ik volop ruimte geven aan de verbrokkelde geschiedenis van Zuid-Limburg, waarbij gebiedsdelen naar goeddunken en willekeur aan deze dan aan gene werden afgestaan.

Oorspronkelijk was het boek twee keer zo dik?

Dat klopt. Ik was op een gegeven moment zo verdiept in die geschiedenis dat het manuscript toen ik het inleverde bij uitgeverij De Geus bijna bezweek onder de historische feiten. Daar heb ik vervolgens flink in geschrapt, omdat ik de leesbaarheid wilde vergroten en omdat er van een roman in de traditionele betekenis van het woord eigenlijk geen sprake meer was. Uiteindelijk heb ik er voor gekozen in de roman vooral de verhaallijnen te volgen van de hoofdpersonen, Beer en Tei en hun families. Daarnaast is er extra aandacht voor Maastricht in de negentiende en het begin van de twintigste eeuw én de mijnstreek rondom Heerlen in diezelfde tijd. Ook de Spaanse Burgeroorlog krijgt volop aandacht. Maar voorop staan de denkbeelden en lotgevallen van de hoofdpersonen.

In Toplöss *of* Mijnverdriet*, zoals de roman nu heet, is veel aandacht voor het anarchistisch gedachtegoed?*

Geestelijk ijkpunt, of zo je wilt, filosofisch brandpunt van de roman vormt het gedachtegoed van Proudhon, Bakoenin, Kropotkin en andere anarchistische denkers, die een verbetering van de leefomstandigheden van mensen zochten in radicale verandering van onderop, met zo min mogelijk dwang en autoritaire sturing. Niet een partij of elite moest het in die ontwikkeling naar een nieuwe rechtvaardige wereld voor het zeggen hebben, er werd gestreefd naar directe inspraak voor iedereen. De oorspronkelijke titel van mijn roman verwijst er naar. *Toplöss* als toespeling op de zo geroemde vruchtbaarheid van de Limburgse grond, maar ook als woordspeling met het Engelse 'topless', in dit geval dat er geen bovenlaag is, geen aristocratie die mensen de mond snoert. In mijn boek beschrijf ik wat het voor eenvoudige arbeiders in de praktijk betekende dat ze zich bewust werden van de sociale onrechtvaardigheid en gegrepen werden door het anarchistisch gedachtegoed. Het besef dat ze daadwerkelijk zelf iets aan hun belabberde situatie konden doen. De macht van de mijnbaronnen en de priesterkaste die al eeuwenlang in dit gebiedsdeel de scepter zwaaide, was verstikkend. Daar kwamen ze tegen in opstand.

En de rol van de Spaanse burgeroorlog?

In de jaren dat ik aan de roman werkte, was er veel aandacht voor het feit dat vijftig jaar eerder in Spanje een bloedige strijd werd gevoerd tussen fascisten en vrijheidlievende burgers. Dictatuur of democratie? Het was de opmaat tot de Tweede Wereldoorlog. Schrijvers, kunstenaars, journalisten uit de hele wereld trokken naar Spanje om de Republikeinen bij te staan. In mijn boek besteed ik speciaal aandacht aan het anarchistisch experiment in Catalonië, Barcelona en de poging van gewone mensen om daar met ondersteuning van hun 'vakbonden' CNT en FAI een nieuwe samenleving op basis van anarchistische idealen te grondvesten. Een experiment dat, zoals we weten, mede door het moorddadig of-

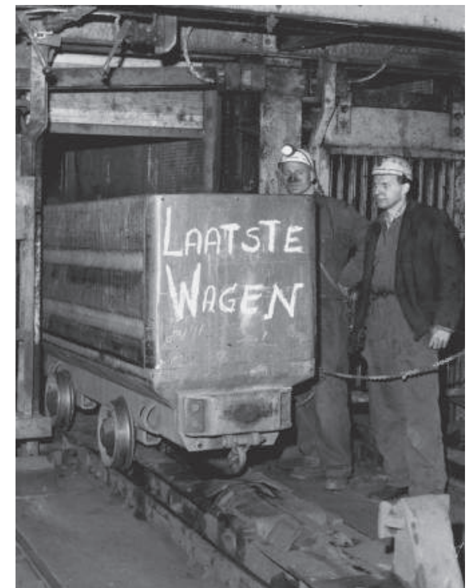

fensief van Franco was gedoemd te mislukken. Ook de hoofdpersonen in mijn boek geloven dat hen in Catalonië een betere toekomst wacht. Helaas, het pakte anders uit. Mijn roman eindigt in 1936, op het moment dat de inwoners van Barcelona de straat op gaan en de militaire coup van Franco een voorlopig halt toe roepen.

Waarom heb je na al die jaren besloten tot heruitgave?

De roman kreeg na verschijning veel aandacht in de pers. Ook was er waardering van auteurs zoals Cajo Brendel die zich ook intensief met de Spaanse burgeroorlog heeft beziggehouden. Een mini-documentaire van de toenmalige actualiteitenrubriek NOS-Laat zorgde ervoor dat het boek veel gelezen werd. In 2014 werd ik door uitgeverij Leon van Dorp benaderd. 2015 zou het Jaar van de Mijnen worden, omdat het vijftig jaar geleden was dat minister-president Den Uyl aankondigde dat de mijnen zouden worden gesloten. Heruitgave paste daarbij. Ik hoefde er niet lang over na te denken. Ik vind het nog steeds van groot belang dat kunstenaars in hun creatieve uitingen een kritische visie geven op de wereld om hen heen. Het is de taak van een kunstenaar mensen te prikkelen en aan het denken te zetten. Het is belangrijk om verhalen zoals die van Beer en Tei steeds weer te vertellen, omdat ze mensen tot nadenken dwingen en ter inspiratie dienen. “Ze werd geboren in een gevangenis”, zo luidt de eerste zin van mijn roman. “Zoals zoveel mensen die naamloos ondergingen” is de zin waarmee ik afsluit. Om een paar van die naamlozen een gezicht te geven schreef ik dit boek. Er zijn gewoon nog te veel naamlozen in deze wereld. Er is nog genoeg werk te doen.

Mijnverdriet is een historische roman, die zich afspeelt tegen de achtergrond van de mijnindustrie in Limburg, het anarchisme en de Spaanse burgeroorlog. Het boek schetst een beeld van de opkomst en bloei van de mijnindustrie, de grenzeloze uitbuiting van arbeiders, het verzet tegen armoede en onderdrukking, maar ook van de teloorgang van het revolutionair elan en van sociale structuren.

Mijnverdriet is het verhaal van een aantal anarchistische mijnwerkers, die het bolwerk van kerk en kapitaal willen slechten en een nieuwe, rechtvaardige samenleving nastreven. Een hoopvol leven van intense solidariteit, liefde, felle stakingen en broederschap stuit op de harde, dagelijkse werkelijkheid: de gestage opkomst van het fascisme en het nationaalsocialisme.

De weg naar een andere, betere toekomst smoort in de realiteit van geweld, moord en eenzame opsluiting. De vlucht naar Catalonië en het opvlammen van het anarchistisch ideaal brengen slechts kortstondig nieuwe hoop.

Peter Lenssen, *Mijnverdriet*
(Uitgeverij Leon van Dorp; Heerlen, 2015)

Economie

Brexit-apocalyps

In de verkiezingsstrijd rond de Brexit kon je goed merken hoe economie vandaag de dag een volslagen onbegrijpelijk mysterieus fenomeen is geworden, waarover politici naar believen kunnen orakelen. De meeste mainstreammedia in binnen- en buitenland kakelden de angstaanjagerij van de spin-doctors van het Blijf-kamp na, dat een Brexit ver-schrik-kelijke gevolgen zou hebben, waaronder de ineenstorting van de Europese economie en enorme armoede voor de Britten, en zelfs tot oorlog zou kunnen leiden.[1]

Kennelijk werkte die angstaanjagerij niet, met name omdat de Britse onderkant al genoeg armoede en ellende had ervaren onder de EU. Op 23 juni stemde een kleine meerderheid van de Britten die waren gaan stemmen in het referendum (de opkomst was 72,2 procent) voor uittreding uit de EU. De shock was enorm. Cameron moest aftreden en de rest van de EU-politici liep met een enorm oorwurmgezicht rond.

De campagne van de voorstanders van uittreding had overigens evenzeer lopen orakelen over economische gevolgen. Volgens de 'Leave'-campagne zou de EU het land 350 miljoen pond per week kosten en zou dat geld beter in het nationale gezondheidssysteem NHS gepompt kunnen worden.[2] Het bedrag was geheel en al uit de duim gezogen, in ieder geval was er geen rekening gehouden met de aanzienlijke retourgeldstroom vanuit Brussel. Al de dag na de overwinning moest de brulboei Farage toegeven dat het bedrag – dat centraal stond in de leave-campagne – onverdedigbaar was.[3]

> Cameron moest aftreden en de rest van de EU-politici liep met een enorm oorwurmgezicht rond

Ook op de internationale aandelenbeurzen was het schrikken. Maar na een paar rode dagen heerste al snel weer de normale door overdaad aan pretgeld van centrale banken gestimuleerde feeststemming. Daar blijft in ieder geval de stemming goed. Daar maakt het kennelijk weinig uit of er wel of geen Brexit is.

Lexit
Opvallend was ook het gebrek aan linkse argumenten voor de EU. Dat het 'Leave'-kamp gedomineerd werd door rechtse onderbuikers en migrantenhaters was duidelijk. Maar daar was tenminste ook een duidelijk links pleidooi te vinden rond ouwe activisten als Tariq Ali.[4] Bovendien kon je steeds moeilijker volhouden dat migranten het met de huidige EU beter getroffen zouden hebben.

De Britse uittreding zal uiteraard economische gevolgen hebben. Londen zal zijn speciale positie als financiële 'hub' tussen Europa en de VS moeilijker kunnen vervullen. Veel banken die in de City gevestigd waren overwegen nu te verhuizen naar het Europese vasteland en we kunnen alleen maar hopen (en misschien ook ageren?) dat ze niet naar Amsterdam komen om daar de overspannen vastgoedmarkt verder op te voeren. Parijs en Frankfurt zijn meer aannemelijk als nieuw vestigingsoord, maar het schijnt dat er nogal wat bankiers zijn die niet in het Duitse hinterland terecht willen komen.

Voor wie verder meer willen leren over de de economische achtergronden van de Brexit-stemmers verwijs ik naar de onvolprezen website van Alexander Beunder, die een drieluik daarover publiceerde.[5]

Italiaanse banken
Wat ondertussen ons economiewatchers opvalt of bezighoudt, naast zaken als de

Brexit en eerdergenoemde rampspoeden als een mogelijke Chinese vastgoedcrash, is de Italiaanse bankencrisis. Daar werd al veel eerder melding van gemaakt op globalinfo.nl. Uit een artikel dat in februari werd gepubliceerd: 'De Italiaanse staatsschuld is gestegen tot 132,2 procent van het BBP in 2015, ruim boven € 2 biljoen. Alleen Griekenland heeft een hoger niveau van staatsschulden. Onder druk van de EU heeft daarom de regering Renzi haar strenge bezuinigingsmaatregelen die ze al twee jaar oplegt, geïntensiveerd met de aankondiging van omvangrijke bezuinigingen in de publieke sector. Een nieuwe wet die er vermoedelijk is om een strijd te lanceren tegen 'Fannulloni', de 'luilakken' in de publieke sector, maakt het makkelijker voor de staat om de ontslagen die al zijn gepland uit te voeren.'[6]

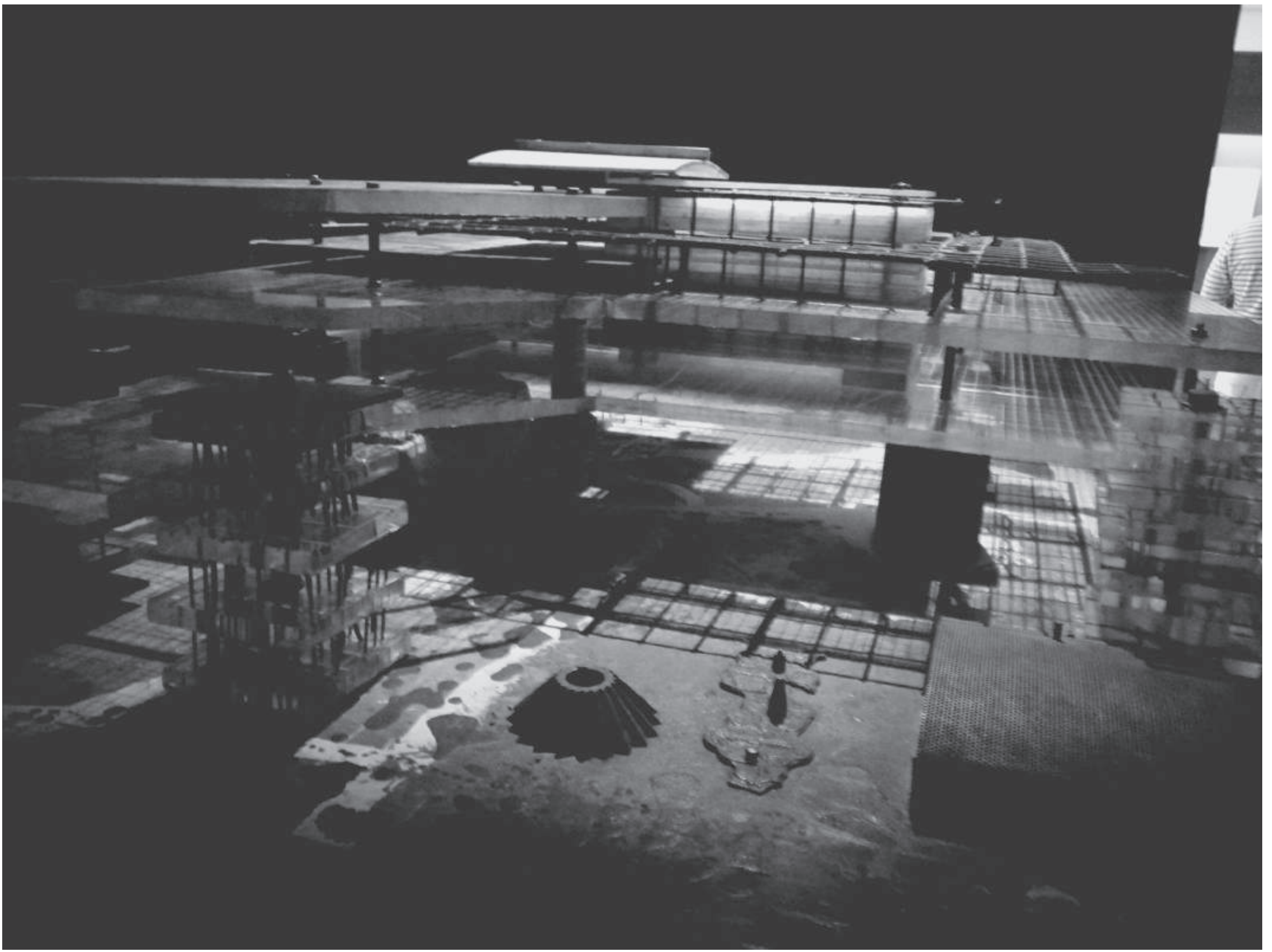
Maar nu is het ook in de mainstreammedia-wereld menens. Het wordt al onomwonden 'de volgende EU-crisis' genoemd, waarbij met name zorgwekkend is dat bijna twintig procent van de door banken uitgevaardigde leningen 'rot' zijn. Die moeten ze dus afboeken. De vraag is of de banken dat aankunnen, en of er staatsinstellingen zijn die dat op willen vangen.[7]

Barosso, de vorige voorzitter van de EU, heeft ondertussen zijn economische toekomst wel zeker gesteld. Hij gaat aan de slag als 'adviseur' bij de grote investeringsbank Goldman Sachs. [8] Voor het geval je nog twijfelde of de anti-EU-stemmers wel weten waar ze het over hebben.

door Kees Stad

Noten

1 'Brexit "would have huge economic impact and spread turmoil on global markets"', www.dailymail.co.uk, 1 juni 2016.
2 'Brexit: £350 million a week extra for the NHS only "an aspiration" – says Vote Leave campaigner Chris Grayling', www.independent.co.uk, 27 juni 2016.
3 'Nigel Farage backtracks on Leave campaign's "£350m for the NHS" pledge hours after the result', www.independent.co.uk, 24 juni 2016.
4 'EU is now a profoundly anti-democratic institution', www.theguardian.com, 17 februari 2016
5 economielinks.wordpress.com.
6 Marianne Arens, 'Italië getroffen door bankencrisis', globalinfo.nl, 15 februari 2016.
7 Peter Eavis, 'Italian banking crisis will be the EU's next headache', www.irishtimes.com, 9 juli 2016.
8 Niels Posthumus, 'Barroso aan de slag bij Goldman Sachs', nrc.nl, 8 juli 2016.

Tentoonstelling: Nieuw Babylon

Constant Nieuwenhuijs' utopische project terug in de schijnwerpers

Tot 25 september is er in het Gemeentemuseum van Den Haag een tentoonstelling te zien van Constant Nieuwenhuijs en zijn project Nieuw Babylon. Men kan een groot deel van zijn projecten bekijken en proberen de wereld die hij ontwierp te reconstrueren. Over Nieuw Babylon is een jaar geleden al het nodige geschreven in *Buiten de Orde* 2015#3, met als thema 'de stad'. In dit artikel gaat het vooral om het engagement van Constant zelf en de manier waarop Nieuw Babylon museaal is geworden.

Kunst als boodschap tegen de oorlog
Constant is een van de Nederlandse vertegenwoordigers van COBRA, het internationale samenwerkingsverband van expressionistische kunstenaars die ervan overtuigd waren dat hun esthetica maatschappijveranderend zou zijn. Zij vonden elkaar in een gemeenschappelijk streven de maatschappij te confronteren met de directe effecten van hun creativiteit zonder hinder van academische regels – de bestaande esthetica wezen zij af. Met de afwijzing van deze esthetica ontstond ook een bewustzijn dat de maatschappij diende te worden aangesproken en viel de term 'revolutie'. Dat leidde ertoe dat diverse COBRA-leden vanuit hun collectieve uitgangspunten toch individuele wegen zochten. Constants jongere broer Jan Nieuwenhuijs ging een individuele weg langs processen van verbeelding waarmee hij een eigen surrealistische wereld schiep. Maar Constant zelf gebruikte zijn expressie door zich rechtstreeks tegen een maatschappij te keren die oorlog veroorzaakte en de aarde verwoestte. Dat werd vanaf 1948 meer en meer zijn specifieke thema: verschroeide aarde, kale vlakten met resten van mensen en verwrongen staal. De kaalslag van verwoeste steden. Tegelijkertijd veranderde zijn stijl: in plaats van de nadruk te leggen op de figuren die op kindertekeningen lijken richt Constant zich op vlakken en vlakverdeling.

In 1952 maakte hij met de dichter Jan Elburg een gezamenlijk kunstwerk, *Het uitzicht van de duif*, een boek waarvan alle bladen in een museumzaal te zien zijn. Daarin legt de dichter Elburg het verband tussen oorlog en loonarbeid, en bezweert hij dat het proletariaat aan beide een einde zal maken.

Naar een andere samenleving
Terwijl dit boek verscheen en werd verspreid, sloot Constant zich met COBRA-leden als Pierre Alechinsky, Christian Dotremont en Asger Jorn aan bij de Situationistische Internationale. Daarvan is een van de exercities om de maatschappij te bezien het opzettelijk verdwalen door onbekende wijken in de steden, *la dérive*, die aan elke straatsteen zijn betekenis geeft en elk groot gebouw van zijn symboolwaarde berooft. Constant verwerkt dat in zijn nevelvlekken en zoekt naar een nieuwe stedenbouw die de scheiding van wijken, straten en pleinen met hun centrale systemen opheft. De aarde zal dan niet meer verbranden, omdat de mensheid zijn bestaan heeft gecollectiviseerd. Daarin kunnen kleurrijke wanden van allerlei vormen en metalen worden geplaatst in een omgeving van permanente verwondering. Alles moet opnieuw ontworpen worden.

Tijdelijk leidde dat tot een heroriëntatie van Constant als COBRA-man. Hij studeerde drie maanden met een beurs aan de Arts Council of Great Britain. In Nederland nam hij contact op met architecten als Gerrit Rietveld en Aldo van Eyck, met wie hij filosofeerde over de rol van kleuren als middel om interieurs te veranderen. COBRA en De Stijl zijn radicaal elkaars tegenpolen geweest. Maar deze uitwisseling van zienswijzen leek voor Constant wel nodig, om op een concrete manier iets anders te formuleren dan het 'functionalisme' waarmee in Europa architectuur werd bedreven. Want niet meer is het schilderij einddoel maar de architectuur; en het beeldvlak is een communicatiemiddel als onderdeel van een groter ontwerp. Het gaat er nu om de wereld te veranderen in een aarde die nooit meer zal worden verschroeid. Constant wil zelf maquettes bouwen voor een alternatief ontworpen leefomgeving zonder vastgelegde steden met centra en autoritaire symbolen.

Het schilderwerk van Constant in de jaren 1952 tot 1975 wordt meer en meer onderdeel van of commentaar op zijn ontwerp voor een wereld zonder afgezonderde steden en landschappen. Het wordt een allesomvattend totaalproject. Alles is woonomgeving geworden en staat in onderling verband. Alle ruimten zijn open, bieden ook schuilplaatsen om tijdelijk in te verblijven, maar vormen een collectief labyrint waarbinnen door menselijke interactie verandering mogelijk is. Als hij in 1960 over een en ander tijdens een situationistische bijeenkomst praat met Guy Debord, stelt die voor Constants project de naam Nieuw Babylon voor, en zo is het project dan ook blijvend bekend geworden. Nieuw Babylon, waarvan projecten in het Stedelijk Museum werden tentoongesteld, vormt de contouren voor de wereld van de spelende mens, die dan geen oorlog meer voert, en moet het product zijn van een revolutie – en dat perspectief werd voor Constant door Provo geboden.

Uitwerking en zijwegen

Als Constant in 1965 dit project de politiek inbrengt, zijn de visies van Debord en zijn situationisten over de spektakelmaatschappij zover ontwikkeld dat zij de visie van Constant beschouwen als een onwerkbaar deelproject. Het is zinloos om met ontwerpen te komen, omdat zonder voorafgaande kladderadatsch ook deze beelden deel uitmaken van het spektakel en invoering in het bestaande debat alleen maar tot reformisme kan leiden. Toen Nieuw Babylon via de Provo-partij een discussiestuk werd in de Amsterdamse gemeenteraad, viel het dus buiten het globale plan van de situationisten. Constant moest zijn eigen weg gaan.

Een groot deel van de maquettes, schema's, tekeningen en modellen van uitvindingen die door hem of in zijn opdracht in elkaar zijn gezet, heeft hij later aan de gemeente Den Haag overgedragen om aan de toenmalige regelingen van contraprestatie te voldoen. Het gevolg hiervan is dat het Haags Gemeentemuseum over Constants atelierproducten beschikken kan. Dit tentoonstellen kan leiden tot het inzicht van hoe de wereld van Constant eruit zou moeten zien, maar dan moet je alle onderdelen van het materiaal dat je zaal na zaal tegenkomt zelf tot één geheel construeren en op je omgeving projecteren. Het totaal witte labyrint van draaideuren en de houten plateaus naar de hemel via een schommelende kettingtrap – ooit als afzonderlijke kunstwerken door Sandberg en anderen in aparte musea tentoongesteld – horen in het lijnenspel dat op wandgrote kaarten de bestaande stadsplannen van Den Haag en Amsterdam moet vervangen en over de hele Randstad wordt getrokken.

> De aarde zal niet meer verbranden, omdat de mensheid zijn bestaan heeft gecollectiviseerd

Bij deze stukken horen schilderijen die een en ander zouden moeten toelichten. Maar ook dat commentaar begint een eigen leven te leiden. De horizontale en verticale lijnpatronen en reliëfs worden weer ingevuld met menselijke figuren en voorstellingen die een eigen leven gaan leiden. In 1968 wordt een dergelijke geprojecteerde ruimte gebruikt als commentaar op de actualiteit: de Ode aan Odéon is bedoeld als hoera voor de opstand van mei. In 1971 wordt een 'erotic space' ingevuld met bloederige sekssymbolen, waarbij men zich moet afvragen of het gaat om spel of verkrachting? Kent het labyrint van Nieuw Babylon met zijn open deuren wel de 'safer spaces' waar de feministen onder ons om vragen? Dezelfde decors vormen in 1972 de achtergrond van een schilderij over het door Amerikanen gebrandschatte en uitgemoorde My Lai (Zuid-Vietnam). Opnieuw de vermorzelde vrouw die men zalen eerder in 'Verschroeide aarde' heeft aangetroffen. De bestaande samenleving is door de wanden van Nieuw Babylon gekropen en de toekomst lijkt te zijn uitgebannen door de actualiteit die door direct protest bestreden moet worden. In 1999 stelt Constant een Nieuw Babylon-project bij het Drawing Center in New York tentoon.

Afscheid

In 1974 heeft Constant zijn project Nieuw Babylon bewust afgesloten met een tentoonstelling in het Haagse Gemeentemuseum. Daarbij doet hij de mededeling dat hij aan alle modellen en projecties niets meer heeft toe te voegen. Blijkbaar kan hij dan zichzelf alleen maar herhalen, wat voor een profeet van het spontane een doodzonde is. Voortaan richt hij zich op het ambachtelijke en de bestaande artistieke vaardigheden van de figuratieve schilderkunst, met bewuste verwijzing naar oude meesters als Tintoretto en Titiaan. De laatste dertig jaar van zijn leven is Constant dus een postmodernist, die zich in toenemende mate richt op het inkleuren van de figuratieve realiteit die hij probeert weer te geven. Maar het duurt nog een tiental jaren voordat hij zijn voorstellingen niet meer van decors voorziet, wankele toneelwanden die van zijn scène nog altijd een spektakel maken – kritiek op de nagebootste verbeelding en vaak kritiek op de tirannen en dictatoren die op zijn doeken voorkomen.

Gedurende deze jaren is Nieuw Babylon herhaalde malen in Den Haag tentoongesteld geweest en daarmee als object in de bestaande kunstwereld geïntegreerd en van commentaar voorzien. Maar kan men ideeën van een kooi voorzien?

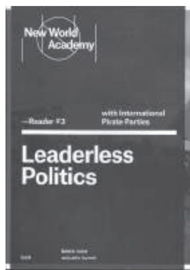
En dan is er nog dit...

In een zij-zaal van het museum bevindt zich een verzameling zwarte litho's van Adri van der Kraan uit 1949. Deze onbekende meester geeft een wereld weer van volgebouwde steden met metalen constructies, waarin de mens lijkt te zijn verdwenen en er alleen sporen zijn van legers en tot schimmen verworden soldaten, en waar de elementen van de natuur zich klaar maken om toe te slaan. Een anti-utopisch *Stahlgewitter*, dat als aanvulling op Constant lijkt te werken.

door Jan Bervoets

Sjakoo's boekentips

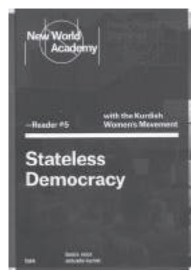
Leaderless politics
New World Academy Reader #3:
With International Pirate Parties

Volgens BAK zijn ook de in Europa actieve piratenpartijen bezig met een concept van democratie en besluitvorming dat eigenlijk aankoerst op afschaffing van de parlementaire democratie en het daarvoor in de plaats brengen van een heel ander concept van directe democratie, met gebruikmaking van allerlei moderne technologieën. De piratenpartijen pleiten voor leiderloze politiek, aangezien ze de cultus van leiderschap als een ondermijning van de mogelijkheid van een ware, directe democratie zien. Ze staan voor een proces van vloeibare democratie, waarbij alles constant ter stemming wordt voorgelegd, waarbij online fora van de partij de leden de mogelijkheid geven direct invloed uit te oefenen. Ze pleiten voor gratis en open internet, gemeenschappelijk intellectueel eigendom en strenge privacywetgeving voor internetgebruikers.

Stichting Basis voor Actuele Kunst, Utrecht, 2013
ISBN 9789077288207, 146 pag., € 7

Stateless democracy
New World Academy Reader #5:
With the Kurdisch Women's Movement

Dit boekwerkje is samengesteld door de relatief nieuwe uitgever Stichting Basis voor Actuele Kunst, rondom de oprichter Jonas Staal, over wiens werk in de vorige *Buiten de Orde* een artikel stond. Volgens de samenstellers gingen vanaf de negentiger jaren van de vorige eeuw de PKK-leider Öcalan en de Koerdische Vrouwenbeweging samen aan het werk om de patriarchale en kapitalistische aard van de natiestaat ter discussie te stellen. Uit die discussie ontstond een politiek concept genaamd 'democratisch confederalisme', ook wel aangeduid met het begrip 'stateless democracy'. Een confederaal geheel waarbinnen gendergelijkheid, zelfbestuur, secularisme, culturele diversiteit, communale economie en sociale ecologie de pijlers zijn. Sinds in Syrië een volksopstand tegen Assad uitbrak in 2012, worden deze ideeën in de praktijk gebracht in Rojava/Kobani. Deze verzameling teksten geeft diverse (sympathiserende) visies op die ontwikkelingen. Nu, vier jaar later, is het nog steeds niet duidelijk of de beleden ideeën ook werkelijk intern het reilen en zeilen bepalen, aangezien de persoonscultus rondom Öcalan nog steeds net zo groot is als in zijn stalinistische tijd. De vraagtekens hier rondom vind je echter niet in dit boekwerkje. Voor deze auteurs is de balans naar de positieve kant doorgeslagen. Vraagtekens en kritische reflectie zal je elders moeten zoeken.

Stichting Basis voor Actuele Kunst, Utrecht, 2015
ISBN 9789077288221, 249 pag., € 7

Koos Levy van Halm
Melle mag geen Jezus heten

Melle Oldeboerrigter (1908-1976) kreeg van zijn socialistische vader de opdracht te strijden voor een rechtvaardige samenleving. Hij twijfelde al jong aan de verwezenlijking van dat ideaal, gezien de menselijke aard. Toch was hij een tijdlang als politiek tekenaar actief. En niet zo maar, maar zelfs in de meest radicale anarchistische jeugdbeweging die Nederland gekend heeft: De Moker. Hij maakte menig illustratie voor het blad van de groep en voor gelieerde bladen uit de anarchistische jeugdbeweging in de jaren twintig van de vorige eeuw. In de meeste van zijn voorstellingen heeft de natuur het laatste woord: de voortplantingsdrift en de dood gaan hand in hand. De menselijke en dierlijke gedrochten die zijn subtiel geschilderde landschappen bevolken, bezorgden hem de bijnaam van 'Amsterdamse Jeroen Bosch'. Over zijn voorstellingen was Melle weinig spraakzaam. Critici zochten de verklaring voor zijn bizarre voorstellingen in zijn jeugd als kind van niet-alledaagse Friese ouders. Zijn vader had hem Jezus willen noemen, maar daar stak zijn moeder een stokje voor. Opvallend is dat op enkele schilderijen een hoofd voorkomt getooid met de trekken van de kunstenaar en een doornenkroon. In zijn werk zijn veel meer verwijzingen naar zijn leven en familie te vinden, zoals uit dit caleidoscopische verhaal blijkt. Melle Oldeboerrigter was een van de meest bizarre kunstenaars van de tweede helft van de twintigste eeuw. Zijn werk wekte zowel grote bewondering als afschuw op vanwege de erotische lading van zijn beelden. Hij zelf zag zich voornamelijk als visionair kunstenaar. Melle had tentoonstellingen in binnen- en buitenland. Koos Levy-van Halm, een nicht van Melle, studeerde kunstgeschiedenis aan de UVA en specialiseerde zich in de technische aspecten van de schilderkunst. Een aantal jaren geleden kon zij een (laatste) bezoek brengen aan het Amsterdamse atelier van haar oom, die zijn werk uitsluitend met zijn voornaam Melle signeerde. Het atelier, dat tot ver na zijn dood intact bleef, stond op het punt ontmanteld te worden. De verf geur was nog vaag aanwezig en ze vond er een goed gevuld archief met kritische beschouwingen, recensies en interviews. Na lezing daarvan ging ze op zoek naar het verschil tussen de verbeelde realiteit en de werkelijkheid van Melles leven en die van zijn ouders, haar grootouders. Deze zoektocht heeft geleid tot dit boek over Melle en zijn werk.

Uitgeverij Tienstuks, Amsterdam, 2015
ISBN 9789088601200, 184 pag., € 27,50

Octave Mirbeau
De Kiezersstaking

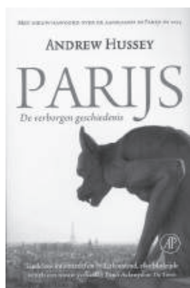

Het verzet tegen het parlementarisme is een van de constante thema's in anarchistische kring. Het thema is, vooral door tegenstanders, onbegrepen. Men verwart – vaak bewust – de verwerping van het

parlementarisme met een anti-democratische houding. Maar een positief anarchistisch thema is nu juist het pleidooi voor directe democratie in samenhang met het pleidooi voor economische gelijkheid. De invoering daarvan is precies wat men via het parlementarisme tracht te voorkomen: directe democratie en economische gelijkheid. Dit soort visies zijn verre van nieuw. Dat blijkt maar weer eens uit de heruitgave van een manifest uit 1888, getiteld 'De Kiezersstaking', van de hand van de Franse anarchistische schrijver-journalist Octave Mirbeau (1818-1917). Fel in bewoordingen en een betoog zo helder als glas: alsof het voor – dus tegen – de komende verkiezingen is geschreven. Uitgeverij Iris heeft het verkiezingsmanifest van Mirbeau in brochurevorm opnieuw uitgegeven. Dick Gevers opent de brochure met een korte biografische schets gewijd aan Mirbeau. Aan de tekst van het manifest zijn vervolgens verhelderende noten toegevoegd en er is aansprekend beeldmateriaal (zoals karikaturen met orerende ezels) opgenomen. Verder vindt men in de brochure ook een bloemlezing anti-parlementaire uitspraken van een keur van auteurs. Een bekende luidt: Als verkiezingen de maatschappij zouden veranderen, zouden ze al lang verboden zijn geweest!

Uitgeverij Iris, Amsterdam, 2010
ISBN 9789080282490, 35 pag, € 4,50

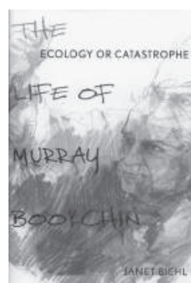
Andrew Hussey
Parijs: De verborgen geschiedenis

Andrew Hussey kwam als punk eind jaren zeventig vanuit Engeland naar Parijs en bleef daar na wat omzwervingen hangen. Al spoedig stortte hij zich op de journalistiek en ging vergelijkende literatuurwetenschappen studeren en later doceren. In 2001 brak hij door met zijn monumentale biografie over de situationist Guy Debord. In 2006 verscheen voor het eerst zijn geschiedenis van de Parijse underground en underdogs, die in deze uitgave zijn derde Nederlandse druk beleeft. Husseys Parijse geschiedenis, is geschiedenis zoals je het weinig leest: geschreven vanuit het perspectief van en met sympathie voor de rebellerende inwoners die de stad eeuwenlang gehad heeft en die zich keer op keer roerden, het onderspit dolven, maar telkens weer opnieuw inspiratie leverden voor volgende generaties. Hussey putte uit een veelheid aan bronnen en weefde een tapijt van eeuwen Parijse opstandigheid. Van de eerste opstanden tegen de Romeinen, via lokale ketters, de radicalen tijdens de Franse Revolutie, de revolutiepoging van 1848, de Parijse Commune, de gewapende bankovervallers rondom de anarchist Jules Bonnot, de situationisten, de opstand van mei 1968 en de grote rellen die in 2005 vanuit de Parijse voorsteden uitwaaierden over de stad, nadat de Parijse politie twee pubers de dood had ingejaagd. Maar ook besteedt hij aandacht aan hoe de Franse overheid probeerde telkens weer uitingen van maatschappelijke ontevredenheid en woede te onderdrukken. Met als 'recente' dieptepunten de Parijse Commune en de afslachting door de Franse politie van honderden Algerijnse demonstranten in oktober 1961, wiens lijken in grote getale in de rivier de Seine werden gesmeten. De huidige bijdruk is voorzien van een nawoord waarin ook kort wordt ingegaan op de fundamentalistische aanslagen in het voor- en najaar van 2015. Een aanrader voor een ieder die eens een andere blik – van onderop – op de Parijse geschiedenis wil.

Arbeiderspers, Amsterdam, 2016
ISBN 9789029507363, 547 pag., € 25

Janet Biehl
Ecology or catastrophe
The life of Murray Bookchin

Sinds de municipalistische ex-anarchist Murray Bookchin (1921-2006) door Abdullah Öcalan, de leider van de voorheen stalinistische Koerdische Arbeiderspartij PKK die naar eigen zeggen libertair is geworden en wiens gehervormde ideeën toegepast worden in Kobani/Rojava (Noord-Syrië), is omarmd, is Bookchin weer uitgebreid in de belangstelling komen te staan. Janet Biehl, Bookchins partner, heeft zijn leven in een kloek boekwerk vastgelegd. Ze schetst zijn leven: van een arbeidersjongen van joods-Russische afkomst die via het communisme, vervolgens het trotskisme, via het anarchisme uitkomt bij zijn eigen variant van vrijzinnig, ecologisch socialisme, meestal aangeduid met de term de libertair municipalisme. Daarmee belandde hij in lokaal parlementair vaarwater, waardoor veel anarchisten hem de rug toekeerden, en anderen zich juist bij zijn gedachtegoed aansloten. Hij was een behendig debater, bevlogen spreker, onvermoeibaar activist, ijverige boekenwurm en voor velen een docent op het mede door hem opgerichte Institute for Social Ecology in Vermont (USA). Het enige manco aan deze biografie is dat het persoonlijk leven van Bookchin sporadisch aan bod komt. Het boek is duidelijk als politieke biografie bedoeld en in dit geval is het persoonlijk blijkbaar niet politiek.

Oxford University Press, Oxford, 2016
ISBN 9780199342488, 332 pag., € 34,95

Al de besproken boeken zijn verkrijgbaar/bestelbaar bij de betere boekhandels (Fort van Sjakoo te Amsterdam en Rosa te Groningen). Het Fort van Sjakoo verzorgde deze rubriek en heeft de boeken ook op voorraad. Ondersteun de laatste alternatieve boekhandels van Nederland en bestel je boeken dáár.

Fort van Sjakoo
Jodenbreestraat 24
Amsterdam
020-6258979
info@sjakoo.nl
www.sjakoo.nl

Boekbespreking

Boekbespreking: Organiseren om te winnen

Een nieuwe brochure van de Vrije Bond

Enkele leden van de Vrije Bond kwamen onlangs met een brochure die buitengewoon nuttig is voor een ieder die de wereld wil veranderen: *Organiseren om te winnen*.*

Het is een lijvige tekst geworden. Met meer dan honderd pagina's heeft de nieuwste brochure van de Vrije Bond meer weg van een boek. Het is een zeer nuttig boek bovendien, voor een ieder die de wereld wil veranderen en menig actiegroep kan er haar voordeel mee doen – of ze zich nu 'anarchistisch' noemt of niet.

De Vrije Bond is een anarchistische organisatie, die onder meer het tijdschrift *Buiten de Orde* uitbrengt. In de nieuwe brochure omschrijven ze zichzelf zo: 'De Vrije Bond is een verzameling van mensen die streven naar een andere samenleving zonder hiërarchieën, zonder onderdrukking en uitbuiting van mensen en dieren en zonder uitputting van het milieu. Een anarchistische samenleving, waarin op basis van gelijkheid met elkaar wordt omgegaan.' Dat klinkt als een leuke wereld, de moeite waard om kennis van te nemen.

Basis-democratisch en effectief
De brochure laat zich lezen als een praktisch handboek voor activisten. Ongeacht of het doel een anarchistische wereld is, of een duurzame wereld of een rechtvaardige wereld of een menselijke wereld – met de tips uit 'Organiseren om te winnen' kom je een heel eind. Trouwens, misschien liggen die werelden wel in elkaars verlengde, zodat je een eindje gelijk op kunt lopen met anderen.

De samenstellers denken er net zo over: 'We willen deze brochure breed aanbieden omdat we denken dat allerlei mensen er baat bij kunnen hebben. De organisatieprincipes die we hanteren zijn basis-democratisch en effectief – flexibel én verfijnd door de eeuwen heen.'

De anarchistische achtergrond verraadt zich meteen al aan het begin. Niet-anarchisten die iets zouden willen organiseren zouden eerst een stichting oprichten en daarna subsidie aanvragen. Hier gaat het anders. Aan formele organisatievormen worden geen woorden vuil gemaakt en over geld wordt gezegd dat je het eigenlijk nauwelijks nodig hebt. Je kunt immers bij iemand thuis vergaderen, dat spaart zaalhuur uit.

Verfrissend is ook, dat de activisten die in de brochure aan bod komen, naar buiten gaan. Ze verdoen hun tijd niet met online petities of acties via Facebook waarbij dingen 'geliked' en 'gedeeld' worden om daarna te verdwijnen in de digitale zee. Nee, zelfs de brief met eisen aan de tegenpartij gaat niet via de mail, naar wordt persoonlijk afgeleverd door een delegatie van minimaal tien mensen.

De brochure is ook zeer lezenswaard voor mensen die denken dat onderdrukking en uitbuiting toch niet meer bestaat in Nederland? Er worden verschillende voorbeelden beschreven, zoals een schoonmaakster in een hotel, die geacht wordt een kamer in 18 minuten te kunnen schoonmaken. Dit is onmogelijk, waardoor feitelijk minder dan de helft van de gewerkte uren wordt uitbetaald.

Bovenal is 'Organiseren om te winnen' een zeer praktische handleiding. Ter illustratie een passage over affiches, geschreven door mensen van het 'Seattle Solidarity Network' (SeaSol). 'Vanaf het begin zijn affiches de belangrijkste manier geweest om mensen met conflicten te bereiken. We plakken ze vaak aan op telefoonpalen in arbeiderswijken of in buurten waar veel mensen werken. De beste plaatsen om ze te hangen is in onze ervaring bij bushaltes waar veel mensen verzamelen. Wie op de bus wacht kan beter de tijd nemen om een affiche te lezen dan iemand die voorbijkomt.

We houden de inhoud van onze affiches eenvoudig en direct. We willen gevechten aangaan die we kunnen winnen met onze bestaande omvang en kracht. Onze affiches vermelden dan ook specifieke problemen die we denken aan te kunnen, zoals: 'onbetaalde lonen?', 'gestolen huurwaarborg?'. Als iemand daadwerkelijk met zo'n probleem geconfronteerd wordt zal de aandacht gemakkelijk getrokken worden. Afficheren is een 'passieve' vorm van naar buiten treden, omdat we het aan de bedrogen werknemer of huurder overlaten om contact met ons op te nemen en om onze steun te vragen – eerder dan hun actief aan te spreken. Dat heeft een reden: mensen die het initiatief genomen hebben om ons te contacteren zullen eerder bereid zijn een actieve rol te spelen in een campagne. Bovendien wordt het voor ons gemakkelijker om een aantal voorwaarden te stellen. Zij zullen bijvoorbeeld actief betrokken moeten zijn in hun eigen strijd én zij zullen lid moeten worden van het solidariteitsnetwerk en een engagement moeten aangaan om ook voor de andere leden op te komen. Dát is de afspraak.

Contact zoeken via affiches is niet gemakkelijk. Bij het begin van SeaSol twijfelden we of iemand ons ooit zou bellen. We werkten weken aan de tekst en het ontwerp van twee verschillende versies. We hingen wel 300 affiches op voor we het eer-

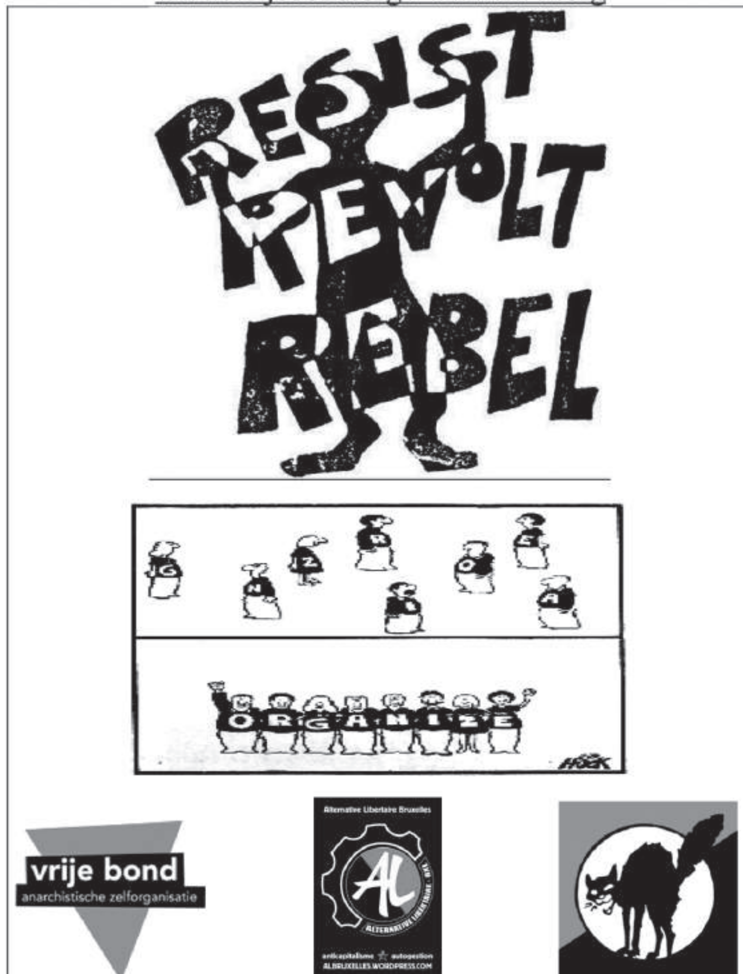
ste telefoontje kregen. De affiches werden steeds verwijderd, we moesten ze keer op keer terughangen.

Er worden met absolute zekerheid mensen in jouw buurt bedrogen. Geef het niet op als ze je niet onmiddellijk gaan bellen. Als je affiches blijft ophangen op verschillende plaatsen en tóch nog geen telefoontjes krijgt overweeg dan je affiche anders te ontwerpen. In onze ervaring zijn de effectiefste affiches die affiches die er niet uitzien als anarchistische propaganda.'

De brochure 'Organiseren om te winnen' is een uitgave van enkele leden van de Vrije Bond. Ze is gedrukt op A4-formaat en bevat 112 pagina's en kan voor 5 euro worden besteld via secretariaat@vrijebond.nl, of gratis worden gedownload op www.vrijebond.org.

door Dick Verheul

* Deze bespreking verscheen oorspronkelijk in ZOZ. *Tijdschrift voor doen-denkers*, #134 (juli/augustus 2016). Voor meer info zie de website van Omslag, Werkplaats voor duurzame ontwikkeling: www.omslag.nl.

Organiseren om te winnen

Deze brochure probeert een inleiding te geven in 'organiseren' – voor leden én niet-leden van de Vrije Bond, activisten en sympathisanten. Wat hier volgt is de flaptekst van de brochure, licht bewerkt.

Een inleiding
We willen niet het laatste woord in deze brochure proppen. We hebben ervoor gekozen een aantal bestaande teksten te hergebruiken en te bundelen die in hun samenhang een beeld geven van de rijke organisatietraditie van het libertair socialisme én die vandaag niks hebben ingeboet van hun relevantie.

Organiseren
Er komen in deze brochure verschillende organisatieverbanden aan bod, van 'losser' tot 'vaster'. Niet omdat er geen andere mogelijkheden zijn dan die in deze brochure, maar omdat de organisatieprincipes grotendeels dezelfde zijn. Verder geloven we bij de Vrije Bond rotsvast in de noodzaak om ons te organiseren. Niet omdat we vinden dat iedereen dat moet, maar omdat we daar zelf voor kiezen.

Voor leden én niet-leden
We willen deze brochure breed aanbieden omdat we denken dat allerlei mensen er baat bij kunnen hebben. De organisatieprincipes die we hanteren zijn basisdemocratisch en effectief – flexibel én verfijnd door de eeuwen heen.

We hebben ernaar getracht onnodig jargon of veronderstelde voorkennis te vermijden. We hebben ons grotendeels gebaseerd op échte ervaringen van échte mensen. Met name vertalingen van brochures van de IWW: 'Weakening the Dam' en 'Building your own Solidarity Network'. Aangevuld met informatie over de Vrije Bond én een gedeelte van de brochure 'Anarchie Is Orde?' die dieper ingaat op het anarchisme én een aantal organisatietips en -hulpmiddelen die in de vertaalde brochures te weinig werden uitgediept.

We zijn er ons van bewust dat dit een lange tekst is geworden – niet evident voor iedereen. Toch vinden we het belangrijk om deze brochure aan te bieden om iedereen zo veel mogelijk gelegenheid te bieden zich te informeren, argumenten rustig na te lezen, terug te bladeren als de vraag 'hoe zat dat weer' zich stelt. Om ons te organiseren om te winnen!

Meindert Stelling

Advocaat van anti-kernwapenactivisten geschrapt van tableau

Op 21 maart jongstleden heeft de Raad van Discipline (RvD) advocaat Meindert Stelling geschrapt van het tableau. Formeel omdat de Raad van mening is dat Stelling zich niet onderwerpt aan de tucht van de RvD. Stelling is tegen deze uitspraak in beroep gegaan waardoor deze zaak opnieuw behandeld gaat worden, ditmaal door het Hof van Discipline. De behandeling zal plaatsvinden op 2 september, het tijdstip is nog niet bekend.

Meindert Stelling is van mening dat de RvD buiten haar bevoegdheid treedt door hem aan te spreken op zijn vrijheid van meningsuiting. De vrijheid van meningsuiting is onder andere verankerd in artikel 10 EVRM en artikel 7 van de Grondwet, die ook op advocaten gewoon van toepassing is.

Stelling heeft in diverse rechtszaken altijd gehandeld in het belang van zijn cliënten. Zij protesteren dan ook met klem tegen zijn schrapping. Hij wordt monddood gemaakt omdat de rechterlijke macht geen recht durft te spreken tegenover de politiek, en de Orde van Advocaten vindt goede omgangsvormen belangrijker dan het recht zelf.

Waar draait het om?
Heel in het kort komt het er op neer dat Meindert Stelling in zijn pleidooien stevige bewoordingen gebruikt, zoals 'collaboratie met de wetgever', omdat rechters weigeren het mogelijke gebruik van kernwapens te toetsen aan dwingend internationaal recht. Wat Stelling beweert, onderbouwt hij met argumenten. De rechters, dekens en de RvD vinden dit onnodig grievend,* Stelling vindt dat dit valt onder vrijheid van meningsuiting.

Er is geen enkele reden om te veronderstellen dat artikel 10 EVRM of artikel 7 van de Grondwet niet zou gelden voor advocaten. De status van een advocaat is gelijk aan die van een burger. Die van de rechterlijke macht is gelijk aan die van de overheid. Behoeven advocaten dan geen bescherming in hun vrijheid van meningsuiting tegen de overheid?

Volgens het Europese Hof voor de Rechten van de Mens kent de vrijheid van meningsuiting *niet* haar beperking daar waar anderen verontrust, gekwetst of gechoqueerd worden. Terwijl de politiek bezig is om belediging van een staatshoofd uit het strafrecht te schrappen, is 'onnodig grievend' blijkbaar bij de Raad van Discipline nog voldoende reden om een advocaat van het tableau te schrappen. Dit is, behalve zeer onterecht voor Stelling zelf, ook uitermate schadelijk voor zijn cliënten. Zij raken hiermee een zeer kundig advocaat kwijt, die blijkbaar niet alles naar voren mag brengen wat in het belang is van zijn cliënten.

Op de stoel van de wetgever
De Grondwet waarborgt de vrijheid van meningsuiting. Die vrijheid is niet onbeperkt, want de wetgever kan deze begrenzen. Wanneer de wetgever daartoe besluit, vereist de Grondwet dat de wetgever de begrenzing duidelijk aangeeft. De wetgever mag daarbij dus geen gebruik maken van vage formuleringen. Want een vage formulering leidt ertoe dat degene die toepassing geeft aan de betreffende bepaling, deze nader moet invullen. Dit zou inhouden dat niet de wetgever zelf, zoals de Grondwet vereist, maar een andere instantie de omvang van de beperking van de meningsuiting zou bepalen. De grondwetgever heeft dan ook met zoveel woorden gezegd dat een vaag geformuleerde norm als beperkingsgrond voor de meningsuiting, in strijd is met de Grondwet. Dit gebeurde bij de grondwetsherziening van 1983.

De deken en de Raad van Discipline beweren dat zij op grond van de Advocatenwet bevoegd zijn om te oordelen over meningsuitingen. Daarbij beroepen zij zich op de norm dat een advocaat zich dient te onthouden van 'enig handelen of nalaten dat een behoorlijk advocaat niet betaamt'. Dat is een norm waarvan zowel de deken als de tuchtrechter hebben erkend dat dit een open norm is. Dat wil zeggen, een vaag geformuleerde norm die nader wordt ingevuld door met name dekens en tuchtrechters. Met hun beroep op die vaag geformuleerde norm als beperkingsgrond van de vrijheid van meningsuiting, gaan zij dan ook lijnrecht in tegen de Grondwet en de expliciete uitleg die de grondwetgever heeft gegeven. Met andere woorden, de deken en tuchtrechter gaan opzettelijk in tegen een uitleg van de Grond-

wet die democratisch is gelegitimeerd. Gelegitimeerd door een gekwalificeerde meerderheid van het parlement die heeft ingestemd met de grondwetsherziening van 1983. Daarmee hebben de deken en tuchtrechters een volkomen antidemocratische handelwijze getoond.

door Gonnus Doeven

Oproep tot steun
We vragen iedereen de steunverklaring te ondertekenen op www.eerherstelmeindert-stelling.nl.

Noot

* Blijkbaar is de Orde van Advocaten van mening dat ook 'nodig grievend' aan de orde kan zijn en dat dit blijkbaar wel zou zijn toegestaan. Mocht het zo zijn dat Meindert Stelling zich grievend uitlaat, wie mag dan bepalen of dit nodig is of onnodig? En op grond waarvan?

Solkas

Oproep aan alle leden van de Vrije Bond

Zoals bekend beschikt de Vrije Bond over een solidariteitskas (of Solkas), die zich op de laatste pagina van elk nummer van Buiten de Orde kenbaar maakt. Deze kas is een steunkas voor anarchistische activiteiten waarmee de Vrije Bond sympathiseert. Een deel van de contributie van de leden gaat naar de Solkas, die als steunorganisatie vaak heeft bijgesprongen in de vorm van leningen of giften. Soms lopen opbrengsten van benefieten ook via de Solkas.

De Solkas ondersteunt diverse acties en publicaties die zonder deze steun niet zouden kunnen draaien, en tot nu toe loopt dit geweldig. De Vrije Bond kan dankzij de steun van de Solkas een congres houden en verschillende uitgevers en festivals kunnen door garantstellingen of daadwerkelijke steun floreren.

Maar de internationale vraag neemt toe. Je merkt het aan de benefieten waarvoor wordt opgeroepen, zoals voor de wederopbouw van Kobanè, vanuit Slovenië wordt internationaal om steun gevraagd voor de opvang van vluchtelingen, en de anarchistische beweging speelt daarin een hoofdrol. Maar ook de repressie wordt zwaarder. Dat zijn concrete factoren die de kas volledig in de war dreigen te sturen.

De Ley Mordaza in Spanje geeft de politie vrij spel om straffeloos willekeurige invallen te doen, mensen maandenlang zonder proces vast te houden, maar ook om willekeurige aanklachten in te dienen. Dat geldt ook voor andere landen die steeds meer de politie dienen en het verzamelen van tegenbewijs als steun aan terrorisme beschouwen. Het meest afschrikwekkende voorbeeld is Rusland met zijn extremistenwet, maar zijn voorbeeld vindt niet alleen in zowat het gehele Midden-Oosten navolging, maar ook in landen als Mexico. Tijdens de voorbereiding van de IFA-conferentie stromen de berichten binnen van kameraden die met schijnprocessen of beroving van hun bestaan te maken krijgen.

Zoals het er nu naar uitziet, beschikt de Solkas niet over de middelen om aan al deze vragen tegemoet te komen. Wij kunnen doorgaan met onze steun maar een heleboel verzoeken om steun of actie komen op onze begroting niet voor. Te vaak wordt er slechts incidenteel in de nood voorzien. Wij hebben onze administratie al twee jaar lang met een negatief saldo afgesloten en dit jaar zal het saldo vermoedelijk een nog groter deficit laten zien, omdat het beroep op ons groter wordt. Het kan niet zo zijn dat we in solidariteit tekort zullen schieten omdat we te veel selecties moeten maken.

Daarom roepen wij iedereen op tot steun.
Laat ons gezamenlijk onze solidariteit sterker organiseren.
Stort je bedrag op IBAN NL80INGB0005495473 van de Vrije Bond onder vermelding van Solidariteitskas.

alert!

Alert! Antifa

Blood & Honour Vlaanderen kruipt uit haar hol

'Dit is rock tegen zionisme, hoor de roep van de blanke man, rock tegen zionisme, onze muziek zal hen ten val brengen'. Het zijn slechts enkele vertaalde regels uit het nummer 'Rock Against Zionism' op de gelijknamige cd van de Zweedse neonaziband 'Vit Legion' (Blank Legioen), die op 9 juli 2016 in Vlaanderen op de planken staat. Vit Legion speelt die dag onder de vlag van Blood & Honour Vlaanderen, een Belgische afdeling van de internationale neonazistische organisatie Blood & Honour.

Neonazi's gebruiken het woord zionisme als eufemisme voor joden, maar niet alleen deze gelovigen moeten het ontgelden. Communisten, democraten en immigranten zijn allemaal doelwit. Vit Legion roept op tot het doodschieten en ophangen van tegenstanders: 'I am fed up with the zionistic influsion, I will now end that with the final solution, shoot them in the head or hang 'em in a tree, when the last of you is dead we're gonna be free'. Deze haat komt ook terug in het nummer 'Död åt ZOG' (Dood aan ZOG). ZOG is een afkorting die staat voor 'Zionist Occupied Government', waarmee neonazi's de vermeende joodse overheersing in de politiek willen aanduiden, zeg maar een antisemitische samenzweringstheorie.

De visie van de bange, blanke man

De tweede band die op het programma staat is de Hongaarse band Dixie Freedom Fighters. Deze speelt vooral akoestische covers van bekende neonazibands zoals Skrewdriver. Het zal niet verwonderlijk zijn dat ook deze band een repertoire kiest dat aansluit bij de visie van de bange, blanke man. Zo zingt de band in het lied 'Change of Scenery' het volgende: 'We must remain faithful, even though deserted by all, keep the flag flyin' high, for it will fall, when we fall, so choose your fate, you know what's right, and wake up to the white man's call'. Overigens is het nummer een cover van de Amerikaanse neonaziband Nordic Thunder. Een van de bandleden achter Dixie Freedom Fighters is de zanger van de Hongaarse band Vérszerzödés ('Verbond van het Bloed'), die ook op niet mis te verstane wijze het Derde Rijk glorificeert. Dit blijkt onder andere uit het lied 'Ein Reich, Ein Volk, Ein Führer'. Daarnaast heeft deze Hongaarse muziekgroep ook een gedeelde cd met een andere band uitgebracht. De titel van deze cd, 'Aryan 88 Dreams', laat ook niets aan de verbeelding over. In neonazistische kringen wordt nogal gegoocheld met cijfers. De combinatie van twee achten naast elkaar verwijzen naar de achtste letter in het alfabet en daarmee staat er in gecodeerde taal 'HH' wat in neonazistische kringen 'Heil Hitler' betekent. Overigens is deze laats genoemde cd in Nederland geproduceerd.

Stevie uit Engeland is de derde muzikant die gaat optreden. Hij is een extreemrechtse zanger en gitarist die ballades ten gehore brengt. In de teksten vind je de gebruikelijke nationalistische inhoud. Inhoudelijk is het niet zo grof als de boven genoemde bands, maar dat zegt niet zoveel. In 2014 speelde Stevie nog op een Adolf Hitlerherdenking, die plaatsvond in Nederland en georganiseerd werd door de Nederlandse tak van de Blood & Honour-beweging. In de zaal hangen vlaggetjes met hakenkruisen en vertellen sprekers over het leven van Adolf Hitler en zijn belang voor de huidige tijd. Stevie is overigens de zoon van een muzikant die al veel langer tot over zijn oren in de extreemrechtse muziek zit.

Wie het logo van Blood & Honour Vlaanderen bekijkt ziet dat er een Vlaamse leeuw en een hakenkruis in zijn verwerkt. Ook op de flyer van het komende concert verwijst de organisatie naar het nazitijdperk, want daarop prijkt een foto van marcherende Vlaamse SS'ers. Tevens maakt de organisatie een kwinkslag naar de onafhankelijkheidsstrijd van de Vlamingen met de zinsnede 'Spirit of Flanders since 1302...'. Het jaartal 1302 verwijst naar de Guldensporenslag bij Kortrijk, waar de Vlaamse legers de Franse hebben verslagen. Inmiddels is het jaar 1302 een belangrijke rol gaan spelen in de bewustwording van de Vlaamse beweging. Enkele jaren geleden organiseerde Blood & Honour Vlaanderen regelmatig concerten waar bands van internationale allure op de bühne stonden. Concerten met meer dan 500 bezoekers waren geen uitzondering. Na een periode van relatieve stilte kruipt Blood & Honour Vlaanderen weer langzaam uit haar hol. Het is niet te hopen dat deze organisatie weer genoeg moed heeft verzameld om een reeks neonaziconcerten te organiseren, anders zal Vlaanderen net zoals in het verleden een vrijhaven worden voor neonazi's uit binnen- en buitenland.

Een Adolf Hitler-herdenking die plaatsvond in Nederland

door John Postma, redactiecollectief Alert!

Meer info
www.alertmagazine.nl
www.alertafa.nl

Electoralisme

Er is geen betere inleiding op dit themanummer over electoralisme dan de reactie van onze Australische kameraden, toen daar op 14 juli jongsleden verkiezingen werden uitgeschreven.

‘Deze verkiezingen vinden plaats in een periode van historische desillusie over het politieke spektakel en de politici die dat opvoeren, en nooit eerder zijn zoveel partijen op de markt gekomen om de wantrouwers naar het verkiezingsproces terug te brengen. Wij verwerpen dit proces in zijn geheel. Verkiezingen zijn een raadselspelletje om ons in de war te brengen, zodat we niet zien waar de macht zit en hoe dingen kunnen worden veranderd. Met de hier beschreven kleine acties van anti-politieke sabotage geven we aan hoe het kan.

Duizenden anti-verkiezingsposters zijn over heel Sidney geplakt. Over heel de stad werden honderden leuzen tegen de politiek gekalkt. Een tiental spandoeken werd aan autowegviaducten gehangen. Politieke reclame van elke partij werd beschadigd, eraf gescheurd en later verbrand. Campagnevoerders die we politieke propaganda zagen verspreiden werden aangesproken, uitgejouwd en soms van hun materiaal bevrijd.

Anders dan welke politieke partij dan ook meten we ons succes niet af aan opiniepeilingen of stemuitslagen. We proberen ons niet als een oplossing voor het kapitalisme te promoten, we proberen geen zieltjes te winnen, we willen geen macht. We bieden geen beloften aan. Wij vertegenwoordigen niemand. Want wij willen aanmoedigen dat de klassenhaat en het collectieve verzet tegen de bazen zich uitbreidt, om tegen hun politici en de levenswijze die zij ons hebben verkwanseld. Wij willen de totale vernietiging van het kapitaal en de staat. Wij strijden voor onszelf.’

Vergeleken met deze tekst zijn onze stukjes over het electoraat en het parlementarisme nogal braaf. Een van de auteurs heeft zelfs bekend te hebben gestemd op de Haagse Stadspartij. In het vorig nummer (BdO2016#2) is door Peter Storm nog de vraag gesteld of Bernie Sanders ook kiezers kan mobiliseren tot iets anders dan zwijgen als de verkiezingen zijn afgelopen. Maar dan zal men in zijn organisatie de partijen meteen overstijgen en er zich uiteindelijk van bewust moeten zijn dat men met het stelsel ook zijn eigen kaders en organisatie moet bestrijden. We zagen dat in onze discussies over Spanje, we zien dat in de dilemma’s waarmee men in Rojava worstelt. En we zien dat in de herhalingen van de verhalen over de Kabouters en bovengenoemde stadspartijen. We zouden dat overigens zelf kunnen zien met de Dierenpartij, die zichzelf niet opheft wanneer zij merkt dat er alleen maar ezels in de regering zitten. Die hebben nog altijd vrij spel om te grazen, terwijl de andere ezels ja knikken…

En daarom zal er, net als overigens over andere thema’s als oorlog, stadsmegalomanie en wat we al eerder als thema’s hebben gelezen, nog lang het nodige in de volgende nummers van Buiten de Orde verschijnen. Volgend jaar zijn er verkiezingen in Nederland.

de redactie

De Haagse Stadspartij

Commentaar van een kiezer

Ik stem niet tijdens verkiezingen. Niet alleen de theorie maar ook de ervaring heeft mij geleerd dat geen enkele politieke partij langs parlementaire weg kan realiseren wat de samenleving in mijn ogen moet bereiken. Als het program of een of andere politicus dit ideaal in zijn propaganda lijkt te benaderen, is er altijd iets dat dit tegenspreekt – ik hoef dat hier niet uit te leggen. Er is één principiële uitzondering geweest, en dat was de Haagse Stadspartij.

Het fenomeen stadspartij is eigenlijk in Rotterdam begonnen. Enkele raadsleden van de Partij van de Arbeid scheidden zich af en wilden afrekenen met de bureaucratie van het partijstelsel. Gedacht werd aan een opvolging van de Kabouterpartij, en zij zochten daarvoor theoretici. Het moest een partij worden die geen binding had met landelijke organisaties en eigenlijk de burgerij van onderop wilde mobiliseren, en met kleine revoluties geleidelijk de stad veranderen. Men kende in de periferie van de partij de tactiek van de sociale actie, zoals die door Piet Reckman werd doorgevoerd, om burgers te mobiliseren tegen ongewenst beleid dat hun belangen benadeelde. Reckman zelf was nog bestuurslid van een stichting ter ondersteuning van burgerlijke ongehoorzaamheid, met name tegen bewapening en militarisme.

Er was dus een klimaat om momenten van burgerlijk verzet te kanaliseren in een kern op plaatselijk niveau en om via plaatselijk niveau een macht te vormen die zich permanent tegen de bureaucratie kon verzetten. Als daarvan mensen in de raad zaten die als woordvoerders konden optreden? Dat was wel parlementair, maar na het optreden van Provo in de Amsterdamse gemeenteraad - al liep de Kabouterpartij daarna stuk op de Nieuwmarktaffaire - had een anarchist als Hans Ramaer daarvoor wel sympathie. Hij zag erin een praktisch model om mensen te mobiliseren voor een anarchistische samenleving. Hij liet zich inspireren door de basisdemocratische gedachten van Murray Bookchin. Steeds meer bevolkingsgroepen zouden zich in toenemende mate verenigen rond deze kern van samenwerking en tegelijkertijd door directe actie de weg vinden naar kleine

overwinningen en van daaruit de stad veroveren. Dus niet alleen de partij, maar de directe actie.

Op lokaal niveau was het misschien mogelijk decentrale structuren op te bouwen als uitvoerende instrumenten van wijkverenigingen en basisinitiatieven, die het partijbestuur en de gekozen vertegenwoordiging zouden aansturen. Is dit een illusie, of zijn er toch nog kansen? Voorlopig was dit nog een theoretisch model, maar na de eerste raadsverkiezing in 1992 kreeg de Rotterdamse stadspartij een zetel, bezet door Manuel Kneepkens. Hans Ramaer trad daarbij op als fractiesecretaris. Maar de partij bleef afhankelijk van het gedachtegoed van de initiatiefnemers – werden zij vervangen door anderen op de lijst, dan viel de fractie uiteen. Dat was nog erger met een Amsterdamse stadspartij, die eigenlijk nooit goed van de grond is gekomen.

Dat zat anders met de Haagse Stadspartij. Zij is voortgekomen uit de kraakbeweging en de autonome strijd tegen kernbewapening en kernenergie. Enkele activisten maakten ruim tien jaar tevoren zelfs deel uit van het Haags Anarchistisch Kollektief, dat echter op het hoogtepunt van de krakerstrijd opging in diverse autonome organisaties. De kraakbeweging was breed; zij had rond de jaren tachtig een netwerk gevormd van culturele centra, die in de oude binnenstad hun eigen podia oprichtten.

Daarnaast was er de massa-actie geweest van de Haagse burgerij tegen kruisraketten, waarbij demonstraties en petities werden georganiseerd door eigen wijk- en buurtcomités. Dat waren de contactorganen van het Comité Kruisraketten Nee of het Haags Vredesplatform, dat nadat Lubbers zijn plaatsingsbesluit van atoom-raketten erdoor had gedrukt, weigerde aan het parlement te gehoorzamen. En dan waren er nog alternatieve collectieve woonvormen van huurcoöperatieven. Een ander deel was een zichzelf organiserende jeugdbeweging van werklozen onder de paraplu van de Stichting Werk en Maatschappij SWEM, die zelfs een zelfbeheerde fabriek, Gaiapolis, oprichtte. Men kan zeggen dat in dit op maatschappijverandering gerichte klimaat een achterban ontstond van een vijf- tot tienduizend personen, die zich tegen het bestaande establishment wisten te organiseren.

De belangrijkste kraakkrant in Den Haag was *De Zwarte*. Dit blad gaf in zijn laatste verschijningsjaar 1990 een *special* uit tegen de bouw van het nieuwe stadhuis op de Kalvermarkt (in de negentiende eeuw een beruchte hoerenbuurt!). Het opzetten van monumentale gebouwen zou ten koste gaan van de culturele voorzieningen in de wijken en het leven daar laten verloederen ten koste van de pracht en praal van het centrale gezag. Deze totalitaire geest werd gezien als een bedreiging van de democratie. Het verzet tegen het stadhuis en tegen verdere plannen om in het centrum wolkenkrabbers te bouwen lag ten grondslag aan het verlangen van inwoners van de Haagse binnenstad om aan de bevolking zelf meer zeggenschap over de stadsontwikkeling te geven. Dit uitgangspunt vormt de basis van het programma van de Haagse Stadspartij, die ook in zijn eigen organisatie de dictaten van een centrale leiding zoveel mogelijk probeerde uit te bannen.

> Op het strand van Scheveningen dienden personen zonder badkostuum met politieknuppels te worden verwijderd

De Haagse stadspartij maakte van zijn lijst een vereniging van gedelegeerde actievoerders die op hun beurt hun sociale groepen en kraakpanden als achterban hadden. De kandidaten op de lijst verbonden zich als fractie werkbaar te blijven zolang de zittingstermijn duurde. Want maar één persoon gekozen, zo bleef een fractievergadering – zeker in de eerste termijnen – feitelijk een kandidatenvergadering zonder fractieleider, ofwel een open partijvergadering waarin iedere belangstellende zijn inbreng had. Het gekozen raadslid kreeg dus mandaten als uit de vergadering een belangrijk punt aan de orde kwam. De individuele leden van de lijst konden weliswaar een persoonlijk standpunt hebben, maar ook opkomen voor een belangengroep. Het 'specialisme' van een fractielid zou dus kunnen voortkomen uit de ervaring van de buitenparlementaire strijd en zijn interventies in de raad zouden daardoor dus kunnen worden aangestuurd.

We hadden de indruk dat op cruciale punten dit systeem werkte, vooral als de Haagse politie zich met steun van burgemeesters als Deetman en Van Aartsen bezighield met haar strijd tegen het demonstratierecht. Voor de politiële driehoek in Den Haag geldt nog altijd het ideaal van commissaris H.A.K. Gualthérie van Weezel, alias Jan Hak, uit te tijd dat er nog echt katholieke Haagse burgemeesters waren. Een openbare orde met uniforme kledingvoorschriften: op het strand van Scheveningen dienden personen zonder badkostuum met politieknuppels te worden verwijderd en elke demonstratie of op straat uitgedeeld pamflet is een inbreuk op het openbare gezag.

Als er belangrijke kwesties aan de orde kwamen, kon de fractie spreekbeurten organiseren, waarbij burgers voor de raad het woord konden voeren. Burgers die in verzet waren tegen gemeentevoorstellen, konden erop rekenen dat de stadspartij in de raad hun belangen zou verwoorden en hen zou inlichten over wat de ambtenaren aan het bekokstoven waren. In de raad zelf bleek de eenmansfractie van de Stadspartij vaak de best ingelichte woordvoerder te zijn, met materiaal waar pers of raadsleden niet omheen konden. En met meer 'dossierkennis' dan burgemeester of wethouders eigenlijk wilden laten ventileren. Het sterkst was de fractie natuurlijk geschoold op het gebied van ruimtelijke ordening en het bouwbeleid van de gemeente, dat het doelwit bleek te zijn van soms geslaagde aanvallen.

Er was aan deze vorm van scholing één nadeel verbonden: vertrouwen op deskundigheid leidt onvermijdelijk tot een vaste bureaucratie. De stadspartij rouleerde niet, de volksvertegenwoordiger bleef steeds dezelfde persoon Joris Wijsmuller. Daarmee kon de Stadspartij een vitrinekast inrichten voor de prijs van beste politicus van de raad. Aanvankelijk zou de Stadspartij bij verkiezingen lange verkiezingslijsten produceren, die meteen op ludieke manier het parlementarisme parodieerden. Er hebben lijsten gecirculeerd met foto's van de kandidaten, met daarop een schoenzool (een 'halve zool' was moeilijker te reproduceren), een aanminnig hijgend schoothondje met uitstekende tong of een kraaiende baby. Daardoor bleef de Stadspartij een lijst voor de eigen achterban, goed voor die ene zetel – een teleurstelling voor een aantal kandidaten die zelf op een stoel uit waren: dan kregen zij in plaats van hun bijstandsuitkering een tijdje echte inkomsten als raadslid. Vervulling van die hartenwens was hun graag gegund, maar dan moesten de Haagse kiezers de fractie wel de nodige zetels gunnen – en die zijn er nooit gekomen.

In 1997 werd Leefbaar Utrecht van Henk Westbroek met zijn actie tegen Hoog Catharijne de grootste raadspartij in Utrecht. Zijn voorbeeld inspireerde ook in andere gemeenten tot de oprichting van dergelijke partijen. In de zomer van 2001 besloten die het landelijke Leefbaar Nederland te vormen. Toen daarvoor de plannen op tafel kwamen besloot voorzitter Jan Nagel ook de stadspartijen te benaderen of zij zich daarbij wilden aansluiten. Om deze vraag te beantwoorden kwamen we bijeen in het vermaarde Haagse kraakpand De Blauwe Aanslag – een voormalig belastingkantoor – waar ook de boekhandel van Karl Kreuger was gevestigd en waarvandaan Karl zelf in een kist op een bakfiets werd uitgedragen. Hans Ramaer zat voor en confronteerde ons het met het voorstel – we zeiden nee. Opgaan van plaatselijke oppositiepartijen in een landelijk orgaan om langs parlementaire weg staatsmacht te veroveren leidde niet tot een democratische maatschappijopbouw vanuit plaatselijke basisinitiatieven. Een half jaar later koos Leefbaar Nederland als fractieleider Pim Fortuyn, die zijn autobiografisch werk *Babyboomers* afsloot met de stelling dat de minister-president als functie had te bepalen wat de structuren van de Nederlandse natie zouden moeten zijn. Tableau!

Maar de uitkeringstrekkers scheidden zich van de Stadspartij af en claimden zelf de partij Leefbaar Den Haag als partijnaam voor de Haagse verkiezingen. Hun opzet slaagde! De latere aanhangers van Pim Fortuyn hadden het nakijken. Zonder merkbaar campagne te voeren kregen de Leefbaren vier zetels te verdelen. Hun doel was bereikt: vier jaar salaris en het wachtgeld daarna. Wat zij vooral deden was wanhopig zoeken naar onderwerpen waarvan zij oratorisch werk hoopten te maken – zoals een gerucht dat er een zeehond in de Hofvijver zou zwemmem –, onderling ruzie maken, hier en daar het protocol verstoren en daarmee de *Haagsche Courant* halen – en verder meestemmen met de Stadspartij. Na de verkiezingen van 2006 verdwenen zij even stil als zij gekomen waren. Negentig jaar na de Amsterdamse en Rotterdamse *Rapaillepartij* had Den Haag zijn eigen *Hadjememaars* gehad. Gelachen dat we hebben…

> De Stadspartij behield zijn positie, maar de 'professionaliteit' van de fractieleden begon toe te nemen

De Stadspartij behield zijn positie, maar de 'professionaliteit' van de fractieleden begon toe te nemen. De Blauwe Aanslag werd in 2003 ontruimd, onder voorwendsel – want dat kan na tien jaar kaalslag wel worden gesteld – dat de daarnaast gelegen weg moest worden verbreed. Het betekende wel het verdwijnen van een informeel contactpunt. In 2010 werd het aantal zetels uitgebreid tot twee. In maart 2014 waren er onderwerpen die leidden tot grotere verkiezingswinst van de Stadspartij: met name het plan om een groot kunstforum te bouwen ten koste van andere bezuinigingen, waardoor het gemeentebestuur zelf zijn dictaat over het Haagse cultuurgebeuren kon uitbreiden, leidde tot verzet. Maar met ditzelfde verzet kon ook de PVV mooi weer spelen, de partij die tijdens een propagandabijeenkomst zetelwinst wist te behalen met zijn roep om 'minder, minder' Marokkanen. De PVV kreeg zes zetels, de Stadspartij vijf, en de gevestigde partijen CDA, PVDA, D'66 en VVD hadden geen meerderheid in de raad. En dus was de Stadspartij genoodzaakt mee te doen aan het cordon sanitaire tegen het gebleken racisme van de PVV. Ik had op de verkiezingsdag thuis moeten blijven. Dus heb ik leden van de partij met zijn uitslag gecondoleerd, met verwijzing naar het lot van de Amsterdamse Kabouterpartij in 1970.

Werd de Kabouterpartij van wethouder Roel van Duijn indertijd geconfronteerd met de kaalslag van de Nieuwmarktbuurt voor een metro dwars door de woonwijken heen, de Stadspartij moest met zijn wethouder volkshuisvesting slikken dat het forumplan doorging. Ook moest zij gedogen dat het culturele kraakcomplex De Vloek aan de Scheveningse haven moest wijken voor het persoonlijke plan van een CDA-wethouder, die daar een luxe zeiljachthaven wilde plaatsen – en met zijn zetel rammelde. Ook had de Stadspartij in de raad niets meer in te brengen tegen het doordraaiende politiebeleid in de CDA-stijl van Jan Hak. Zeker nadat in augustus 2014 alle gekleurde minderheden in de Schilderswijk door burgemeester Van Aartsen persoonlijk openlijk als aanhangers van IS werden aangemerkt, omdat zij in de nabijheid van een standbeeld van Gandhi barricaden hadden opgeworpen tegen een openlijk nationaal-socialistische demonstratie. De dood van twee kleurlingen daarna werd gewoon onderdeel van de openbare orde.

Eindigt zo het verhaal van hetzelfde mechanisme dat zich ook in de andere artikelen van het themanummer heeft afgespeeld. Of leeft het alternatief nog waarop de Stadspartij heeft gesteund en waarvoor ze op zekere momenten toch dienstbaar is geweest, de zelforganisatie van bewoners, werkers en buurten. En is hiermee de grondslag zichtbaar geworden voor die andere samenleving die zich tegen de macht van het establishment weet te verdedigen en bouwstenen ontwerpt om die te vervangen?

door Jan Bervoets

Het fanatisme

Opmerkingen over de politieke crisis in Brazilië

In deze periode van crisis bekijk ik de beelden op het internet en ik ben verbijsterd door het krankzinnige fanatisme van de betrokken partijen. Rode kleding kan agressie oproepen tegen wie het draagt en een groengeel weefsel – de kleuren van de Braziliaanse vlag – betekent dat je meer rechten hebt dan die anderen of dat je je tegen de gedachten van anderen keert. Die toestanden geven duidelijk blijk van het fanatisme rond het twistgesprek, dat volgens Amos Oz – in zijn werk Tegen het fanatisme – 'wordt gedreven door het verlangen anderen tot verandering te dwingen'.

Deze wil om 'mensen te dwingen' is gebaseerd op de overdreven toewijding aan de eigen 'waarheid', de eigen 'redelijkheid', de 'morele superioriteit' tegenover anderen die op hun beurt blijk geven van diezelfde (on)redelijkheid. Om Amos Oz weer aan te halen: 'de fanaticus kan maar met één persoon rekening houden, twee is een te groot aantal voor hem. Tegelijkertijd ontdek je dat de fanatici heel vaak wanhopig sentimenteel zijn.' Dat komt tot uiting door de keuze van kleuren en symbolen, in de groep die een strijdlied zingt (welke je ook kiest) en anderzijds aan de messianistische en heildragende visie die aan anderen wordt voorgespiegeld. Zonder twijfel worden deze beelden uitgebuit door de leiders en de medianetwerken, die hun eigen belangen maskeren, de groepen die aan de macht willen blijven of de macht willen 'nemen'.

De verdediging van deze posities is niet meer rationeel. Voor de verdediging van de democratie en de rechtsstaat komen er nu ondemocratische instellingen en lieden op, en daardoor is deze specifieke 'democratie' onbegrijpelijk geworden. Maar toch is de democratie het belangrijke woord in het spel dat met het conservatieve denken verbonden is, dat kritiek uitoefent op de huidige toestand, dat politieke vervolging in werking zet, dat gerechtelijke aanklachten, een militaire staatsgreep en het schandelijke fascisme uit de kast wil halen. En dat roept dan ook weer de angst op als motief dat die discussies teweegbrengt: de vrees dat men zoals Cuba wordt, de vrees dat de vlag rood zal zijn, de vrees dat dat op een staatsgreep uitloopt, de vrees dat we een nieuwe dictatuur zullen krijgen.

Maar hoe zijn we zover gekomen?
Ik ga enkele tekstfragmenten herhalen van Robson Achiamé van 19 februari 2006, gepubliceerd in het tijdschrift *Letra livre*, middenin de politieke crisis van de regering Lula. Historisch gesproken had de Partido dos Trabalhadores (Partij van de Arbeiders, PT) die als alternatief naar voren was gekomen, het centrum van de politieke macht bereikt: Lula werd tot president van de republiek verkozen. Volgens de sociaal-historicus Claudio Batalha was dit het eindpunt van een proces dat was begonnen met de stichting van een socialistische partij in 1902. De lange periode door de geschiedenis

wekte de illusie van een politiek project dat de gehele twintigste eeuw is doorgelopen. Dat besef droeg ertoe bij dat er rond de PT een mythe in stand werd gehouden dat zij het resultaat van dit proces zou zijn, en dat bijgevolg Lula als leider van de arbeiders uiteindelijk dit werk zou hebben voltooid.

In een artikel van het cahier *Folhetim (Journal de Sao Paolo* 14 november 1982) maakte Maurice Tragtenberg een interessante opmerking over de PT als politieke keuze. Met anarchistische welbespraaktheid legde hij de aandacht op het feit dat een partij die de electorale weg heeft gekozen mensen creëert die door kiezers zijn uitverkoren, en die zich meer en meer van hun oorspronkelijke klasse verwijderen, en op die manier 'van iedere arbeider, gemeenteraadslid, volksvertegenwoordiger of senator een ex-arbeider maakt'. Op die kwestie komen wij terug.

Bezien wij de weg die de PT heeft afgelegd, dan ontdekken wij een bureaucratie die steeds sterker is geworden en die zich bijgevolg meer en meer van de mensen verwijderd heeft die zij zegt te vertegenwoordigen: de arbeiders. In ieder geval heeft in het midden van de jaren tachtig de PT een politiek programma aanvaard dat heeft geleid tot de verkiezing van Lula als president. Dat moment kende de opstelling van het 'democratische en volksgerichte' uitgangspunt (goedgekeurd als programmapunt op het vijfde nationale congres van de PT), die gangbare munt werd in de verkiezingscampagnes en aan de wieg stond van de toekomstige plannen van de regering.

Daarbij werd de Arbeiders Eenheidscentrale (CUT), die in 1983 was opgericht, aangetast door centralisatie en bureaucratie. In de vakbonden die met deze centrale waren verbonden werd wie daar anders over dacht eruit gezet of zelfs vervolgd, zoals de bazen met hun werknemers deden. Zo werd ontslag van loonarbeiders een gebruikelijke aangelegenheid.

De redevoeringen die de CUT voor de vakbonden hield tijdens het verkiezingsproces en tijdens de stakingen toen ze in de oppositie waren, zijn vergeten. Een nieuwe gedachte heeft de vakbondskaste gevormd. De syndicale strijd maakte plaats voor verknochtheid aan bureaucratische instellingen en voor de aanleg van een weg die naar de macht leidt. Voortaan waren er geen syndicalisten meer, maar een bureaucratisch mandarijnendom, dat zich specialiseerde in de 'ontmanteling' van de bijeenkomsten en de stakingen. Zo werden de in het begin gedane programmavoorstellen van politieke vorming van de basis aan de kant geschoven, vergeten in stoffige archieven – evenals de directe deelname van arbeiders in de besluitvoering, fabrieksbezettingen, het rouleren van functies in de vakbond, politieke scholing enzovoort.

Het idee was eenvoudig: de pil slikken
Men begon stakingen en demonstraties te zien als een erfzonde tegen het kapitaal en tegen de 'werkelijke belangen' van de arbeiders (en de bazen). Dus vond men het nodig te laten zien dat de arbeiders bereid waren aan de onderhandelingstafel te zitten en met de Braziliaanse en internationale elite te praten over politieke economie. Ga

weg van de straat en vergeet de stakingen; ruil de werkers-overall voor jasje-dasje. De strategie is simpel: lief zijn voor de elite en de grote ondernemingen, je zo verzekeren van hogere winsten en met dit resultaat de rechten van de arbeiders compromitteren. Het beeld was duidelijk: toon je aan de onderhandelingstafel beschaafd en gevoelig voor de belangen van het kapitaal.

In de dagelijkse strijd stelden de vakbondsleiders, goed voorbereid op het houden van toespraken, zich op tegen spontane bijeenkomsten van arbeiders en ontbonden zij de stakingen. Zo ging het ook met de onderwijzers, de metaalarbeiders, de bankemployés, de werkers in de chemie, de olie en andere categorieën; allen leden zij nederlagen en stapelden zij elke keer verlies op verlies, wat steeds dieper in hun kwaliteit van leven en in hun koopkracht sneed. Dat kon je zien aan de werkloosheid en precaire arbeid, en daarbij kwam de outsourcing en de illusie dat men een 'kleine ondernemer' was, die voor eigen rekening werkte.

Door de strategie van de leninistische Derde Internationale te herhalen hebben tal van vakbondsleiders de vakbonden misbruikt als 'overgangstraject van de partij' en, met de vrije weg naar het verkiezingsproces als doelstelling, werden zij gekozen als 'metgezellen' van het parlement, als adviseurs, gedeputeerden en burgemeesters.

Zo had Bakoenin al zelfs vóór zijn directe confrontatie met het autoritaire socialisme van Marx gekritiseerd dat de aanhangers daarvan zouden handelen als bourgeoissocialisten. Volgens Bakoenin – in zijn artikel 'Integraal onderwijs' in *L'Égalité*, nummers 28-31 (31 juli-21 augustus 1869)[1] – willen de bourgeoissocialisten de instandhouding van de klassen, omdat beide volgens hen een verschillende sociale functie moeten vervullen. Door ze te behouden wilden ze de historische grondslagen van de huidige maatschappij gladstrijken, verzwakken en versluieren, en daarmee de ongelijkheid en het onrecht waaraan wij een eind willen maken. Dit leidt ertoe dat er tussen de bourgeoissocialisten en ons geen enkele overeenkomst, geen enkele verzoening of coalitie mogelijk is.

In 'De politiek van de Internationale', *L'Égalité*, nummers 29-32 (7-28 augustus 1869) zegt Bakoenin over dit onderwerp: 'Wanneer de afgevaardigde arbeiders zijn overgegaan naar burgerlijke bestaansomstandigheden en naar een atmosfeer van totaal burgerlijke politieke denkbeelden, en feitelijk ophouden arbeider te zijn om staatsmannen te worden, zullen zij bourgeois worden en misschien zullen zij nog meer bourgeois worden dan de bourgeois zelf.'[1]

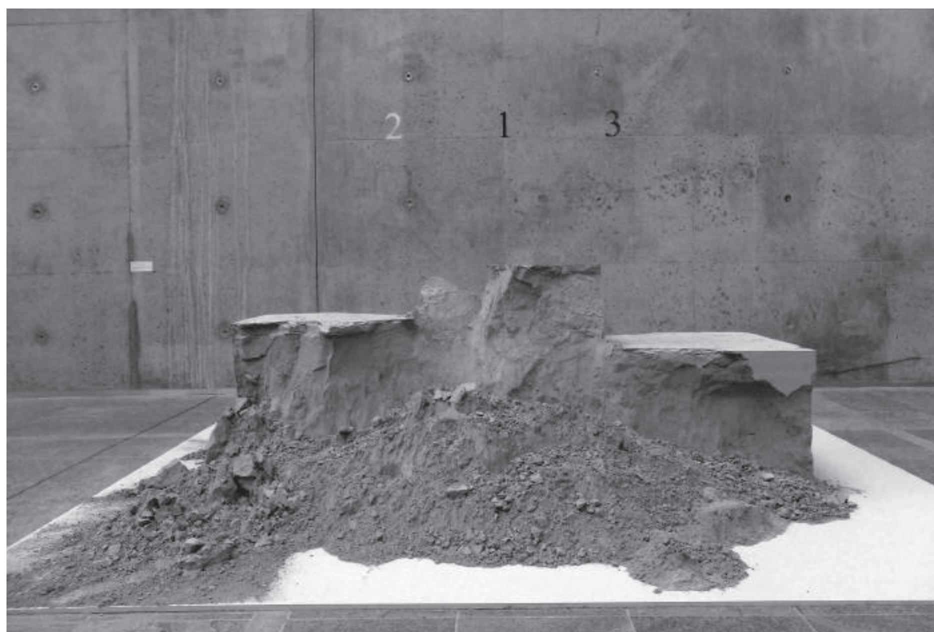
Men begon stakingen en demonstraties te zien als een erfzonde tegen het kapitaal

In de loop der jaren trokken de arbeiderspartij PT en de vakbond CUT hand in hand op om uiteindelijk in het presidentiële paleis Planalto te belanden. Ongetwijfeld was er op die weg het verzet van de arbeiders tegen de neoliberale politiek van Fernando Henrique Cardoso (van 1995 tot 2003 aan de macht) tegen de privatiseringen, de economische ineenstorting van Brazilië, enzovoort. Deze politiek van de jaren negentig kreeg kritiek van de CUT en de PT, maar ook van andere georganiseerde groepen, dus niet alleen van partijen.

En toen de regering van Fernando Henrique Cardoso aan zijn einde was, was niemand meer bang voor de kandidatuur van Lula. Lula en de zijnen waren al lang geen arbeiders meer, want zij werkten in vakbondsapparaten en regeringsbureaus, in gemeenteraden, als volksvertegenwoordigers of in de senaat. De 'democratische en volksgerichte' overheidslaboratoria in gemeentes of in de 26 deelstaten leverden geen gevaar op. Zij waren 'goede rentmeesters van het kapitaal'.

Had aan de ene kant bij de elite 'de hoop de angst overwonnen', aan de andere kant hebben de uitgestotenen van het feestmaal in een illusie geleefd. Het plan 'Lula president' had gewonnen, maar alles bleef zoals tevoren, zij het in een nieuw jasje. Maar toch was het nodig om de nationale en internationale financiële markt kalm te houden en op 22 juni 2002 was het tijd om aan de Brazilianen de rekening te presenteren met het doel garanties te geven:

'Het nieuwe model zal niet het product zijn van eenzijdige besluiten van de regering, zoals vandaag het geval was, en het zal niet op een voluntaristische wijze per decreet in gang worden gezet. Het zal het resultaat zijn van *een uitgebreide nationale onderhandeling* die zal moeten leiden tot een authentieke verbintenis voor het land, een nieuw sociaal contract dat in staat is in stabiliteit de groei te garanderen. De eerste voorwaarde van deze overgang zal natuurlijk zijn dat *de contracten en verplichtingen van het land zullen worden gerespecteerd*. De recente turbulenties op de financiële markt moeten worden gezien in de context van de zwakte van het huidige model en de roep van het volk om daaraan een eind te maken.' [Cursief van de auteur]

Met de verkiezing van Lula en met de steun van de centrumpartij Partido do Movimento Democratico Brasileiro hield de neoliberale politiek van Cardoso de wind in de zeilen! Er is in de strijd tegen de armoede vooruitgang geboekt met de Bolsa Familia (een basisinkomen voor arme gezinnen bedoeld als schoolgangfinanciering), een

positief punt voor een liberale sociaaldemocratische regering volgens het principe van de 'negatieve inkomstenbelasting' van Milton Friedman.[2] Bovendien brachten ze 'federale' universiteiten en werkgelegenheid in ontwikkeling, maar niet altijd met directe deelname en ook niet met democratische besprekingen. Een voorbeeld daarvan was de 'herstructurering en uitbreiding van de federale universiteiten' – project REUNI: óf de universiteiten accepteerden het plan óf ze zaten zonder inkomsten. Deze politieke strategie en tactiek werd voortdurend door de regering toegepast. Met andere woorden, aan de openbare middelen werd niet gekomen, en de publieke sectoren (in dit geval de universiteiten) die tot dan toe een relatieve autonomie genoten, werden verplicht het plan van de regering te accepteren. Gebeurde dat niet, dan gingen de openbare diensten achteruit. Tegenwoordig volgt de Braziliaanse maatschappij van ziekenhuisdiensten EBSERH hetzelfde plan. De federale regering had een vermindering van inkomsten voor de universitaire ziekenhuizen veroorzaakt en vervolgens voor dat probleem 'de' oplossing aangeboden door de vorming van een privaatrechtelijke NV die de controle en het beheer over het werk voert en het personeel mag aannemen.

Zo bezien is de hervorming van de sociale zekerheid die Cardoso niet in zijn geheel tot stand had kunnen brengen (vaak met verzet van de PT) onder de regering Lula in 2003 een eitje gebleken. Wegens het mythische karakter van dat plan werd er een demonstratie georganiseerd om het congres een hervormingsproject van de sociale zekerheid naar de zin van de Braziliaanse liberale pers te laten aannemen. Volgens de critici Marquez en Mendes blijkt de hervorming meer een beslissend stadium in de afbraak van de staatszorg (die met de regering Collor begonnen is), omdat men volledig de noodzaak vergeet van een universele dekking van de ouderdomsrisico's, en op het gebied van de pensioenen het beleid overneemt van het IMF, van de Wereldbank en van de investeerders van het bankkapitaal.

Ondanks het goede werk in dienst van het bankkapitaal en de grote ondernemingen door de voortzetting van het neoliberale beleid van de vorige kabinetten, was en is het nog steeds geen (rode) rozengeur en maneschijn. Immers, andere sectoren van de elite, die tijdelijk uit het centrum van de macht waren verwijderd, zijn hun eigen belangen blijven verdedigen. Per slot van rekening wilden wat de jurist Edmundo Faoro de 'heren van de macht' noemt de staat blijven gebruiken om hun eigen bijzondere privébelangen en die van hun groepen en kliekjes te verdedigen en te versterken. (Faoro beschreef in een boek *Os donos de Poder* hoe een uit de koloniale periode stammende kaste of 'estamento' van aristocraten, bureaucraten en militairen een eigen wereldje vormde om de nationale middelen alleen in eigen zak te kunnen steken, een gebruik dat oorspronkelijk uit Portugal stamt. Met als gevolg een stelsel van patronage en cliëntelisme dat heel Brazilië corrumpeert. Niet alleen worden daardoor private en publieke zaken met elkaar vermengd, maar de hele Braziliaanse economie is ermee verweven.) En hooguit geven ze aan enkele eisen van het volk toe om dat als gunst te laten voorkomen – lekker in de verkiezingstijd. Deze opvatting over de 'publieke zaak' en de rol van de staat in Brazilië is altijd de zaak van een minderheid geweest, en de voormalige syndicalisten maken van deze beperkte groep geen deel uit. Zij dachten erbij te horen als goede socialisten en waren er zelfs van overtuigd bourgeois te zijn.

> De hervorming van de sociale zekerheid is onder de regering Lula in 2003 een eitje gebleken

'Mijn fout was dat ik meende aan jouw kant te staan'

Deze zin van het lied 'Meo error' (Mijn vergissing) van de groep Os Paralamos do Successo laat goed de teleurstelling van de partijgenoten van de PT zien. Zelfs terwijl ze (door de regering van de PT) het hele economische, militaire en juridische apparaat geschapen hadden om de staat (en de belangen van de ondernemingen en banken) te verdedigen, worden ze met de rug tegen de muur gezet en aangeklaagd. Zij zijn door hun doelstelling om in de regering te komen de gijzelaars geworden van de akkoorden die zij met de conservatieve sectoren van de winstbeluste zakenwereld hebben gesloten. Maar ze zijn geen slachtoffers, ze zijn zelf verantwoordelijk, omdat ze hebben geloofd dat alleen al de deelname aan de parlementaire wereld voldoende zou zijn om de sociale verhoudingen te veranderen en een meer egalitaire samenleving te scheppen. Zij hebben de sociale bewegingen in de steek gelaten, en in de laatste stuiptrekkingen van hun ondergang hebben ze wetten uitgevaardigd die ertoe leiden dat volksdemonstraties worden gecriminaliseerd. Dat is de erfenis van mensen die dachten deel uit te maken van de leidende nationale klasse.

Wat kunnen wij nog doen?

Op dit moment heeft de regering Dilma Rousset en de PT geen enkele sociale kracht om grote mobilisaties tot stand te brengen, haar mandaat te verdedigen en de bevolking in zijn geheel op straat te brengen. Ook al zou men met juridische en constitutionele argumenten de wettigheid van de recente gebeurtenissen kunnen bestrijden, aan haar regering komt nu een einde. Maar voor de tijden die er zullen komen blijft er een erfenis die niet noodzakelijkerwijs conservatief of fascistisch hoeft te zijn. Wij hebben geërfd van een juridisch-militaire staat die de democratie en de mensenrechten minacht omdat het huidige apparaat de individuen en collectieven niet respecteert.

Juist daarom moeten onze bewegingen de ruimte vergroten om deel te nemen aan de directe democratie en ervoor waken dat die horizontaal functioneert en de bevolking zal weten te mobiliseren voor de stedelijke, agrarische, syndicale, politieke en economische problemen, door de werkelijke behoeften te definiëren en oplossingen te brengen. Daarvoor zijn de groepen aan de macht (en de mensen die willen terugkeren naar de macht of aan de macht willen komen) het meeste bang: de mogelijkheid dat men ze aan de kant zet en dat ze te maken krijgen met verzet tegen hun politiek, met demonstraties en burgerlijke ongehoorzaamheid. En onze grootste uitdaging tegenover deze staat van uitzondering, die steeds meer aan de horizon van onze sociale strijdbaarheid opdoemt is dat we zonder illusies van partijen, het parlement of het electoraat onze banden met onze gelijkgestemden zullen versterken. Het verzet zal moeilijk zijn, maar niet onmogelijk.

door José Damiro de Moraes
vertaling: Jan Bervoets

Noten

1 Beide stukken van Bakoenin zijn te vinden op het internet, onder meer op: fr.wikisource.org.

2 De liberale econoom Milton Friedman was niet alleen voorstander van een vrije kapitaalmarkt, maar van een 'negatieve belasting' op inkomens beneden een bepaald minimum, dat op die manier door de staat zou worden aangevuld. Oorspronkelijk werd het door Juliet Rhys-Williams in 1940 aan de regering Roosevelt voorgesteld.

Van weerzinwekkend tot verleidelijk

Gezichten van verkiezingsstrijd

Electorale politiek heeft vele gezichten. Sommige daarvan zijn voornamelijk weerzinwekkend. Maar andere zijn verleidelijk, ook voor linkse en radicale mensen. Het kan geen kwaad om enkele van die gezichten op een rijtje te zetten.

Weerzinwekkend is het gezicht dat electorale politiek bij de gemiddelde verkiezingscampagne tussen gangbare gevestigde partijen laat zien. Twee of meerdere kandidaten, lijsttrekkers of aspirant-presidenten, met hun gladde babbels, goed klinkende beloften, met achter hen geldschieters, goedbetaalde adviseurs en spin doctors, de peilingen en focusgroepen om er achter te komen wat 'goed scoort', dit alles in de volle wetenschap dat van de belofte van vandaag in het beleid van morgen weinig tot niets terug te vinden zal zijn. Beloftes zijn er om kiezers te verlokken. Het beleid vloeit daar niet uit voort, dat wortelt in de financiële en bureaucratische belangen waar de kandidaat, eenmaal gekozen, onvermijdelijk haar of zijn oor te luisteren legt. Dit soort electorale politiek wekt weerzin op. Weinig mensen die dit hier lezen, zullen bijvoorbeeld in een verkiezingsrace tussen Samson en Rutte iets emancipatoirs weten te ontdekken. Dit circus zelf aanvallen, belachelijk maken of negeren is een goede, verstandige en gelukkig wijdverbreide houding.

Maar een race tussen Clinton en Trump, deze herfst in de VS? Of komend jaar in de Nederlandse verkiezingen, Roemers – of Aboutaleb, of Asscher – tegenover Wilders? Verdient zo'n keus dezelfde afkeer van alle strijdende kampen? Hier zien we het tweede gezicht van electorale politiek, waarin tegenover een overduidelijk weerzinwekkende kandidaat iemand staat die misschien niet goed en plezierig is, maar toch wel het kleinere kwaad. Toch maar de neus dichtknijpen en op Clinton stemmen om Trump de weg te versperren? Toch maar op de SP-aanvoerder, de PvdA-lijsttrekker stemmen om Wilders de pas af te snijden? En als dat alleen maar lijkt te kunnen door op Halbe Zijlstra van de VVD te stemmen, is dat ook een acceptabel 'kleiner kwaad'? In dit soort situaties voldoet de 'het is één pot nat'-houding die bij races tussen gangbare mainstream-partijen opgaat, duidelijk een heel stuk minder. Het 'kleinere kwaad' trekt aan linkse en radicale mensen, ook aan mensen die van electorale politiek verder weinig moeten hebben.

De derde variant is nog interessanter. De laatste jaren hebben we in diverse landen de opkomst gezien van iets dat zich niet als kleiner kwaad presenteerde maar als iets goeds, iets links, iets progressiefs, op een manier die niet zomaar als sociaaldemocratische herhalingsoefening kon worden weggewimpeld. In korte tijd klassiek geworden is hier het voorbeeld uit Griekenland, waar Syriza in de jaren 2012-2014 snel opkwam, begin 2015 de verkiezingen won, die winst later dat jaar wist vast te houden en momenteel nog steeds de regering vormt. Een soortgelijke tendens zagen we in Spanje, met de opkomst van Podemos, wat binnen enkele jaren tot een grote partij is uitgegroeid, al is regeren (nog) niet gelukt. Verwant is ook de campagne van Bernie Sanders, die tegen veel verwachtingen in tamelijk dicht bij de kandidatuur voor de Democratische Partij in de VS is gekomen. Was dat gelukt, dan hadden we in de VS niet de deprimerende race tussen neoliberaal rechts en fascistoïde rechts gehad – angst versus angst – maar een race tussen fascistoïde rechts en een soort van sociaaldemocratische politiek die hoop uitstraalde. Terecht, die hoop? Terecht, het enthousiasme dat Syriza in haar aanloopfase losmaakte en dat Podemos aankleeft? Is de veranderingswil, de relatief radicale beleidsvoorstellen van dit soort partijen en kandidaten, afgezet tegen de nare context en de akelige rechtse tegenstanders, een afdoende reden om ons over een anti-electorale houding heen te zetten en mee te doen, tot in stembus en bestuursrol aan toe?

Ik denk het niet. Maar ik denk tegelijk dat anarchisten degenen die dat anders zien maar beter wel bijzonder serieus kunnen nemen. Zij zoeken verandering, net als wij. Zij zien dat andere, buitenparlementaire kanalen in recente tijden betrekkelijk weinig hebben opgeleverd – iets wat ook zelfs de felste anti-electoralist moeilijk kan ontkennen. En ze zeggen: waarom zouden we het niet proberen? Ze verdienen een antwoord dat wat subtieler is dan 'alle politici zijn hetzelfde' of 'uiteindelijk verraden ze ons toch'. Hetzelfde geldt voor die mensen die, tegenover Trump of Wilders, geneigd zijn toch maar voor het 'kleinere kwaad' te kiezen. Het dilemma is écht. Er staat nogal wat op het spel, want inderdaad, een presidentschap van Trump of een premierschap van Wilders wordt echt niet plezierig.

Waarom is het dan toch niet zo verstandig om ons door de verlokking van het kleinere kwaad op sleeptouw te laten nemen of mee te doen waar de Geest van Syriza deze keer weer eens nederdaalt? Laten we met het eerste beginnen: de redenering aangaande het 'kleinere kwaad'. Ja, zo zou je kunnen zeggen, verkiezingen gaan geen samenleving van vrijheid en solidariteit brengen, dat zullen we met directe actie samen zelf moeten doen. Maar als Trump of Wilders winnen, dan vertrappen ze wat er aan solidariteit over is, en dan worden de kansen voor verzet van onderop er bepaald niet beter op. Dus toch maar anybody-but-Trump, en dus Clinton stemmen? Dus toch maar hoe-dan-ook-geen-Wilders, en toch maar... ja, wie eigenlijk?

Ik zie dit niet zitten, en wel om twee redenen. De eerste is dat een stem op deze defensieve basis het probleem niet kleiner maakt maar eerder groter. De tweede is dat, wederom, de energie die in de stembusstrijd wordt opgeslokt, ten koste gaat van de benodigde energie op strijdtonelen waarop we echt iets kunnen bereiken.

Hoe maakt een stem op het 'kleinere kwaad' het 'grotere kwaad' groter? Laten we naar de VS kijken. Daar regeren al acht jaar de Democraten onder Obama. Neoliberalisme en militarisme zetten de toon, niet wezenlijk minder dan onder de Republikein Bush. Mensen verliezen hun baan, zien hun inkomen verschrompelen, raken in studieschuld en noem maar op. Mensen worden boos. Een links voertuig voor hun woede is nauwelijks zichtbaar. Een rechts voertuig is maar al te zichtbaar, en het heet Trump. Dus een deel van de ontevreden armere mensen – een wit deel – gaat daar achter aan. Nogmaals, omdat ze boos zijn om wat er onder een Democratische regering gebeurt.

Nu staat Clinton – van dezelfde democraten als Obama, alleen nog een flink stuk rechtser – tegenover Trump. Die gaat het beleid voortzetten dat mensen kwaad maakt, en mensen dus nog meer reden geven om boos te worden. Wie dan zegt: 'Stem Clinton, want anders krijgen we Trump', zegt in feite: stem op de reden dat mensen boos worden en alleen nog Trump als uitweg zien. Zo vergroot je juist de aantrekkingskracht van Trump. Die kan dan immers zeggen: 'Iedereen, zelfs links (voor zover merkbaar in het debat...) stemt op jullie vijand Clinton. Er is maar één alternatief, en dat ben ik!'. Waar radicale mensen geen radicaal alternatief opbouwen maar achter Clinton aansjouwen, geven ze Trump daarin feitelijk nog gelijk ook. Zo helpt linkse en radicale steun aan Clinton om Trump geloofwaardiger en attractiever te maken. Wie Clinton steunt, helpt daarmee dus Trump. Naar Nederland vertaald: wie Asscher of Samson of Aboutaleb of welke linksige neoliberaal dan ook steunt vanuit de logica van het kleinere kwaad, die helpt in feite Wilders. En naarmate Roemer meer naar het politieke midden kruipt, geldt zoiets zelfs voor zulke steun aan Roemer.

De tweede reden ligt buiten de stembus. Wilders en soortgenoten zijn sterk omdat de zelf-georganiseerde horizontale solidariteit zo zwak is, en omdat in het politieke debat racistisch rechts – veel breder dan enkel de PVV! – volstrekt domineert. Dáár ligt het probleem. Antifascisten slagen er niet meer in om Pegida effectief van de straat te houden. Antiracisten worden op internet en daarbuiten grof overschreeuwd en geïntimideerd. Opkomen voor vluchtelingen wordt van staatswege steeds nadrukkelijker behandeld als criminaliteit en extremisme. Er is een verrechtsing, een groeiend racisme, in de hele maatschappij. De groei van de PVV is een uiting daarvan, maar de wortels liggen dieper. Als we nu enorme ladingen energie gaan steken in een campagne om vooral geen PVV te stemmen, dan gaan we goeddeels langs dat diepere probleem heen. Dan blijft rechts zich maatschappelijk versterken, zodat ook als de PVV niet wint, het beleid steeds PVV-iger trekken zal vertonen en fascistische stromingen verder groeien. Om dat proces te blokkeren, is maatschappelijke actie en politiek scherpe discussie fundamenteel. Dat is geen kwestie van stembusstrijd.

Wie Clinton steunt, helpt daarmee dus Trump

Hoe zoiets er uit ziet? Alles versterken wat de horizontale solidariteit verstevigt. Alles wat mensen helpt zich te verweren, tegen racisme maar tegelijk ook tegen bezuinigingen, sociale ellende en repressie. Strijd van onderop organiseren, en tegelijk stelselmatig en uitdagend argumenten van solidariteit tussen mensen van welke herkomst dan ook naar voren brengen, is onze kerntaak. Doen we die goed, dan maken we het fundament waarop de PVV zo scoort zwakker, en de kans dat Wilders wint dus kleiner. Wordt Wilders desondanks premier, dan hebben we in ieder geval bijgedragen aan de mogelijkheid om ons tegen de afschuwelijke gevolgen daarvan zo goed mogelijk te verdedigen. Zo opereren we niet op basis van defensieve wanhoop, maar op basis van het moeizaam opbouwen van solide fundamenten van hoop.

Hoop lijken – leken? – ook sommige linkselectorale formaties te bieden. Voorbeelden zijn of waren bijvoorbeeld Syriza en Podemos. Die belichamen veranderingswil, dat is duidelijk. Beide formaties mobiliseerden de breed levende afwijzing van neoliberaal bezuinigingsbeleid, en brengen die afwijzing met aanzienlijk succes naar de stembus. Ze belichamen – of belichaamden – daarmee echte, authentieke hoop. Dat wekt sympathie, ook onder veel anarchisten. Natuurlijk is het leuk om stoute jongens Varoufakis en Tsipras brutaal te zien zijn tegen neoliberale bovenmeester Dijsselbloem. Helaas is dat niet het hele verhaal.

In de eerste plaats belichamen dit soort bewegingen niet alléén maar hoop. Er schuilt ook demoralisatie en erkenning van machteloosheid in hun opkomst. Dat zien we aan de context en de chronologie. Neem Griekenland. Daar woedt vanaf 2009 de economische crisis, en vanaf 2010 regent het draconische bezuinigingsplannen waarbij het land onder curatele van EU, ECB en IMF wordt gezet, de zogeheten Trojka. In 2010, 2011 en 2012 leidt dat tot zeer hevig sociaal protest, met een lange reeks van landelijke stakingen van één, soms twee dagen. Keer op keer gaat de behandeling van bezuinigingsplannen gepaard met straatprotest, omvangrijke gevechten tussen duizenden demonstranten en de oproerpolitie. Het haalde de voorpagina's. Het leidde tot bezorgdheid in de kapitalistenklasse, tot bewondering en hoop onder linkse en radicale mensen ver buiten Griekenland. Zou het die verdomde Grieken lukken om het juk van het neoliberalisme van zich af te werpen?

Het lukte dus niet. Het bezuinigingsbeleid werd doorgedrukt. Alle stakingen, betogingen, bedrijven in zelfbestuur, straatgevechten en wat al niet bleken niet sterk genoeg om de regering ten val te brengen en verandering ten goede tot stand te brengen. In 2013 en 2014 gingen de protesten door, maar ze kregen steeds meer een ritueel karakter, ze vormden een herhaling van zetten met afnemende impact. Intussen zag Syriza kans om zich te profileren als stem van de antibezuinigingswoede, een stem die via het parlement zou binnenhalen wat via de straat maar niet wilde lukken. In de stem op Syriza zat hoop op verandering. Maar er zat ook iets in van: wij kunnen het zelf niet, hopelijk kan Tsipras het voor ons doen. Waar de protesten en de directe actie iets van zelf-empowerment lieten voelen, daar had de steun aan Syriza iets van abdicatie, van afstand doen. Hetzelfde geldt voor de ontwikkeling in Spanje. Daar hadden we in 2011 de omvangrijke pleinbijeenkomsten van de Indignados. Het jaar erop zag zeer heftige stakingsbewegingen, in de mijnen en elders. De jaren erna ebde de heftigste strijd toch een beetje weg. Intussen kwam wel Podemos op, als een soort electorale weerklank van die Indignados. Hetzelfde verschijnsel: naarmate de kracht van onderaf onvoldoende bleek en verzwakte, werd de verleiding om het toch maar via de stembus te proberen groter.

Ook de opkomst van Bernie Sanders past in dit patroon. In 2011 hadden we de Occupy-beweging, die naar voren bracht dat de steenrijke één procent heerste ten koste van de 99 procent die vertrapt werd. Occupy drong aan op verandering in die enorme sociale ongelijkheid, en voerde actie. Maar de pleinacties droogden op of werden hardhandig uiteengejaagd door gecoördineerd gewelddadig politie-ingrijpen. Wat overbleef, was een stemming. Sanders gebruikte die stemming,

verwoordde breed levende gevoelens van ongenoegen en verontwaardiging, en maakte zijn campagne tot een soort electoraal Occupy. Maar de ruimte daarvoor ontstond doordat Occupy, of soortgelijke protesten, wel een stemming hadden achtergelaten maar als beweging waren verdampt. Sanders kwam op waar die beweging was weggezakt. Stembus en straat werken kennelijk als een soort communicerende vaten.

En daar ligt het gevaar. Want waar electoraal linkse krachten vervolgens sterk genoeg worden om te gaan regeren, zien we al snel hoe weinig ze voor elkaar brengen. Syriza kan inmiddels werken als afschrikwekkend voorbeeld. Enkele maanden wisten premier Tsipras en zijn ploeg een wedstrijd touwtrekken met de Trojka vol te houden. Uiteindelijk bezweek ze onder de druk van het internationale kapitaal en de bijbehorende financiële instellingen. Een handvol goedwillende politici legt het af tegen de gezamenlijke, geconcentreerde kapitaalsmacht, met alle ambtelijke bondgenoten die de kapitaalsmacht ook in Griekenland zelf ongetwijfeld had. Inmiddels regeert Syriza nog steeds, en wordt al geconfronteerd met het soort stakingen waar ze, toen ze nog oppositie voerde, sympathie voor uitstraalde. Bezuinigingen, en ook repressie, ze zijn bepaald niet verdwenen, al zijn de gezichten van de verantwoordelijken veranderd. 'Maar het volk zal zich niet beter voelen als de stok waarmee ze geslagen wordt de "stok van het volk" genoemd wordt', wist de anarchist Mikhail Bakoenin in 1873 al te melden.[1] De linkse politici, eenmaal in de regering, blijken vooral politici te zijn, en van de linksheid merk je dan nog maar weinig.

Het besturen van de staat, met de bijbehorende hiërarchie, dwingt bij de bestuurders een bepaalde visie af, een houding. Bakoenin wederom: 'Maar de ambities van degenen die regeren, degenen die de wetten formuleren en uitvoeren, zijn diametraal tegengesteld aan de aspiraties van het volk. Ongeacht hun democratische sentimenten of intenties kijken de heersers, vanwege hun verheven positie, neer op de maatschappij als een soeverein met betrekking tot zijn onderdanen.' Het zit in die positie, niet in de bedoelingen van de politici. 'En waar overheersing is, daar moet een substantieel deel van de bevolking zijn dat onderworpen blijft aan de overheersing van de regeerders; en onderdanen zullen natuurlijk hun heersers haten, die dan natuurlijk gedwongen zijn de mensen te onderwerpen door nog repressievere maatregelen...' Alweer, niet omdat politici dat willen, maar omdat de logica van de situatie dat meebrengt. 'Dit verklaart tevens waarom en hoe mensen die de roodste democraten, de luidruchtigste radicalen waren, als ze eenmaal aan de macht zijn de meest gematigde conservatieven worden.' Dat is geen slechte omschrijving van Tsipras, al lag diens geboorte nog in de verre toekomst toen Bakoenin dit schreef. Hij voegde er nog iets aan toe: 'Zulke ommekeren worden doorgaans en ten onrechte beschouwd als een soort verraad. De belangrijkste oorzaak is de onvermijdelijke verandering in positie en perspectief. We moeten nooit vergeten dat de institutionele posities en de bijbehorende voorrechten ervan veel sterkere motiverende krachten zijn dan pure individuele haat of kwade wil.'[2] Als het van die structurele positie afhangt wat er gebeurt, en niet van de politicus die daar belandt, dan is het dus niet zinnig om je kaarten te zetten op wéér een groep die het allemaal anders gaat doen, vanwege haar oprechtheid, haar inzet of wat voor andere kwaliteiten dan ook.

> Verkiezingspolitiek doet af aan de wezenlijke kracht van mensen zelf

Dat is één reden waarom het steunen van Syriza via de stembus geen weg is naar radicale verandering in solidaire en antiautoritaire richting. Een andere reden ligt in de energie die erin verdwijnt, en de houding die electoralisme bij de aanhangers zelf genereert. Kijk maar naar de Sanders-campagne. Mensen schreeuwen hun support van de daken, scanderen 'Bernie, Bernie' tot ze schor en hees zijn. Ze vestigden daarmee hun hoop, niet primair op zichzelf en elkaar, maar op een Grote Leider die gaat doen wat hij – zie hierboven, de woorden van Bakoenin, geen absolute openbaringswaarheid maar wel doordacht en keer op keer aangetoond – niet kan en nooit zal kunnen. De energie vloeit omhoog, en het gevoel van gezamenlijke eigen kracht wordt ondermijnd. 'Als zodanig is parlementaire activiteit het paradigma van strijd waarin slechts de leiders actief betrokken zijn en waarin de massa's een ondergeschikte rol spelen. Het bestaat uit individuele afgevaardigden die de belangrijkste slag leveren; die moet wel de illusie onder de massa's wekken dat anderen de strijd voor hen kunnen voeren.' Dat schrijft Anton Pannekoek in 1920.[3] Hij is radencommunist, marxist derhalve. Maar met deze redenering slaat hij de spijker wel degelijk heel anarchistisch op zijn kop. Verkiezingspolitiek doet af aan de wezenlijke kracht van mensen zelf, om die over te hevelen naar 'onze' vertegenwoordigers, politici en gekozen regeerders. Is er sinds 1920 iets gebeurd waardoor dat opeens niet meer zo is?

Verkiezingspolitiek kan dus geen vehikel zijn voor het soort radicale sociale verandering die anarchisten veelal voorstaan. Structurele mechanismes in staatsbestuur en politieke macht maken dit onmogelijk, en als linkse politici eens verder gaan dan de belangrijkste kapitalisten verantwoord vinden, is er ook wel een generaal te vinden die wat divisies en geheime agenten kan loslaten op de gekozen regering. Onze energie steken in links electoralisme is dus onze energie verspillen. Als de sociale strijd – stakingen, bezettingen van bedrijven, scholen, universiteiten en overheidsgebouwen, kraakacties, straatgevechten, opstand – niet door weten te breken, dan is het zaak om te kijken hoe we die strijd kunnen verdiepen en versterken zodat het wél lukt. Die strijd inruilen voor de stembus – of de strijd naar achter schuiven om de stembus naar voren te kunnen halen – is afstand doen van ons allersterkste wapen, ten gunste van onze dodelijke vijand: de hiërarchische institutionele politieke macht zelf.

door Peter Storm

Noten

1. Mikhail Bakunin, 'Statism and anarchy' op www.theanarchistlibrary.org.
2. Mikhail Bakunin, 'On representative government and universal suffrage' op www.theanarchistlibrary.org.
3. Anton Pannekoek, 'World revolution and communist tactics' op www.marxists.org.

Gemeentelijk zelfbeheer

Het communalisme van Murray Bookchin

Nadat Bookchin gedurende tientallen jaren van onderzoek en activisme op het terrein van het anarchisme actief was, zou hij zich in zijn laatste theoretisch geschrift, 'The communalist project' (2002), niet langer op het anarchisme beroepen. 'Vele jaren geleden,' zo vertelt Bookchin ons hier, 'trachtte ik een onderscheid te maken tussen "sociaal-anarchisme" en "lifestyle-anarchisme".' Maar deze poging om anarchisme onder de noemer 'sociaal-anarchisme' onder te brengen was 'grotendeels gedoemd te mislukken'. Bijgevolg opteerde hij voor de term *communalisme*, 'dat de meest bruikbare elementen uit de anarchistische en de marxistische traditie samenbrengt en verder ontwikkelt'.

Welke concrete vorm neemt zijn politiek project aan? Daarvoor dienen we eerst zijn centrale theoretische opvattingen over macht, politiek en staatmanschap te bekijken.

Macht, politiek en staatmanschap
In zijn politiek programma maakt Bookchin een groot onderscheid tussen politiek en de staat, of veeleer tussen politiek en het handelen van de staat of 'staatmanschap'. Even belangrijk is evenwel ook zijn focus op macht, en meer bepaald de plaats die macht inneemt in het dialectisch spanningsveld tussen deze twee begrippen. Dit betekent dat het bestaan van macht voor Bookchin belangrijk is voor een revolutionaire politiek: berust de macht bij de staat en is het dus staatmanschap, of berust de macht bij de politiek? Het is belangrijk op te merken dat de manier waarop Bookchin 'politiek' gebruikt een *herdefiniëring* van politiek veronderstelt, een terugkeer naar de oorspronkelijke Griekse betekenis als het bestuur van de gemeenschap of van de *polis* door middel van volksvergaderingen waarin de deelnemers in een gemeenschappelijke fysieke ruimte met elkaar geconfronteerd worden.

In zijn belangrijkste politiek werk, *From Urbanization to Cities: Toward a New Politics of Citizenship* (1995), schetst Bookchin uitvoerig de lange geschiedenis van deze vorm van zelfbeheer, de lange geschiedenis van de authentieke politiek. Het ontstaan van de eerste steden in de geschiedenis van de mensheid, gecreëerd door de materiële en subjectieve differentiatie van de maatschappij in de neolithische revolutie, leidde volgens Bookchin naar de vroegste opvattingen van een universele *humanitas*. In de nieuwe urbane centra kwam er een nieuw domein tot stand waarin de mensen los van bloedverwantschap of familiebanden met elkaar in contact traden. Ze deelden de fysieke en de mentale ruimte van de maatschappij en begonnen een afzonderlijk *sociaal* instinct te ontwikkelen, waarin rechten en verantwoordelijkheden ontstonden, die uitstegen boven de engagementen van de stam en tot op zekere hoogte ook boven de mystiek van het stamleven.

Deze ontwikkelingen veroorzaakten een grote sprong in het menselijk bewustzijn – een dialectische beweging naar de groeiende complexiteit en subjectiviteit van de menselijke soort. Dit proces zou volgens Bookchin een eerste institutionele uitdrukking vinden in het democratisch experiment in Athene. In *From Urbanization to Cities* geeft Bookchin een uitvoerige schets van de ontwikkeling en de problemen van de Griekse democratie. Hierin zien we hoe de opvattingen over burgerschap en burgerlijke verantwoordelijkheden ontstaan, de opvattingen over openbare dienstverlening, en daarenboven de opvatting van politiek als zaak van de *polis*, van de Griekse stadstaat. Het ontstaan van democratie in de Griekse oudheid en alles wat dit met zich meebrengt is een historische innovatie en een belangrijke stap in de geschiedenis van het zelfbeheer van de gemeenschap.

Volgens Bookchin werd deze democratische stap in de loop van de geschiedenis gevolgd door andere pogingen om een gemeenschap in zelfbeheer uit te bouwen: de traditie van de *town meeting* in New England, de Parijse secties van 1793-1794, de Zwitserse Confederaties van 1524-1800, en de revolutionaire experimenten tijdens de Spaanse Revolutie van 1936, om enkel maar de belangrijkste te noemen. Deze ontwikkelingen duiden volgens Bookchin op het historisch bestaan en op de dialectische ontwikkeling van politiek zoals dat oorspronkelijk in Athene opgevat werd, en dat in de één of andere vorm tot op de dag van vandaag is blijven voortbestaan. Het is in de schoot van deze ontwikkeling dat we het domein van de politiek zien ontstaan: 'De mensen kwamen samen in de agora van de Griekse democratieën, in het forum van de Romeinse volksvergaderingen, in het centrum van de middeleeuwse gemeente en op de plaza van de stad in de Renaissance. In meer of mindere mate ontstond in dit publieke domein een radicaal nieuwe arena – een politieke –, gebaseerd op beperkte maar dikwijls participatieve vormen van democratie en ontstond er een nieuwe opvatting over burgerschap, de actieve burger.'

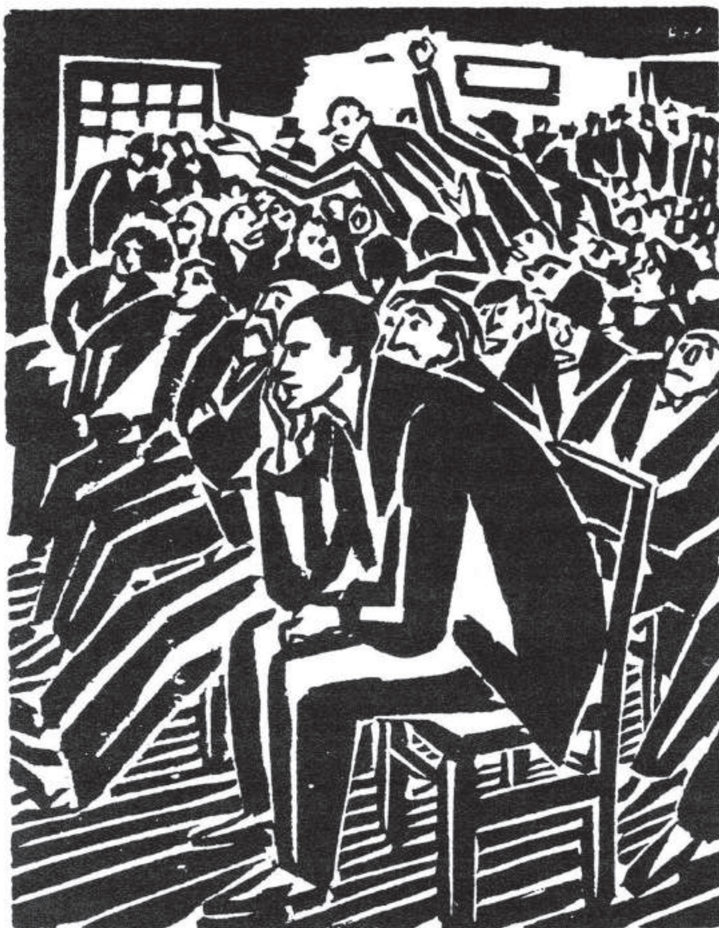
Deze nieuwe actieve burger en de opvatting van burgerschap zijn voor Bookchin van vitaal belang en vormen de basis voor zijn opvatting van een authentieke politiek. Hij behandelt de problemen die met al deze historische voorbeelden van een nieuw domein van burgerschap gepaard gaan – problemen van overheersing door de man, van hiërarchie, van slavernij –, om te besluiten dat er zoiets bestaat als het *ideaal* van het zelfbeheer van de gemeenschap, van een authentieke publieke ruimte die sedert het moment dat het door de Grieken uitgewerkt werd, een politieke rol gespeeld heeft. Bookchin roept nooit op tot een *terugkeer* naar geïdealiseerde opvattingen over deze politieke entiteiten of over zijn historische voorbeelden, maar hij pleit enkel voor een herformulering van de concepten en principes die ons zouden kunnen leiden bij de ontwikkeling van een nieuwe politiek voor de toekomst.

De betekenis van deze oorspronkelijke opvatting van politiek is volgens Bookchin evenwel in de hedendaagse tijd verloren gegaan, zowel bij de burger als bij de activist. Politiek heeft momenteel de betekenis gekregen van staatmanschap: politiek verwijst momenteel naar het terrein van de wetgever, van de militair, van de bureaucratie en niet naar het originele Helleense begrip van politiek als een activiteit voor het publiek welzijn, het domein van het authentieke burgerschap. Historisch gezien verwees de centralisering van macht in de maatschappij naar het domein van het authentieke burgerschap dat ontstond in de eerste steden en dat in diens latere institutionele uitdrukkingsvormen toegeëigend werd door professionele politici uit de machtscentra of de staat. Politiek werd het domein van de politicus, van de bureaucraat, van de politieke partij, van de enquê-

teur, van de nationale pers: elementen die zweven rond de staat die de originele politieke sfeer ingepikt heeft.

Deze focus op de toe-eigening van het authentieke politieke domein door de staat is van vitaal belang voor Bookchins politiek programma, omdat de toe-eigening van het politieke domein op de eerste plaats een toe-eigening van *macht* betekent. Zoals we eerder al aangaven, wordt macht volgens Bookchin ofwel gecontroleerd door het authentieke domein van de burger, door de authentieke politiek, ofwel door de staat. Volgens Bookchin heeft de staat en de praktijk van staatmanschap geen authentieke basis in het gemeenschapsleven en als dusdanig is elke macht van de staat, macht die onttrokken werd uit het authentieke politieke domein. Dit wil zeggen dat de groei van de staat haast volledig gebaseerd is op de vermindering van de macht van het politieke domein. Volgens Bookchin toont de geschiedenis aan dat de staat niet enkel het centrum van agenten en instellingen is, een aanfluiting van de politiek, maar dat het ook het proces is dat het individu als publiek wezen, als burger die een participatieve rol in de activiteiten van zijn of haar gemeenschap speelt, van zijn sokkel gehaald heeft.

Daarom parasiteert de staat op de gemeenschap, en berooft hij de gemeenschap van zijn materiële en spirituele bronnen, en berooft hij hem van zijn macht, van zijn legitiem recht het lot in eigen hand te nemen. Het zij hier nogmaals benadrukt dat deze focus op de machtsstrijd tussen het authentieke domein van de burger en de staat, tussen politiek en staatsmanschap, van cruciaal belang is voor Bookchins praktisch programma, want indien de staat zodanig toegenomen is dat hij zich het politieke domein van de macht toegeëigend heeft, dan is het herstel en de *re-empowerment* van het politieke domein – de *re-empowerment* van de lokale, direct democratisch beheerde gemeenschappen – de enige weg om weerstand te bieden aan de staat en een nieuwe maatschappij uit te bouwen. Er bestaat volgens Bookchin geen andere weg om de sociale en de ecologische crises van onze tijd te boven te komen dan het begrip staatsmacht aan te pakken en alternatieven te creëren die de macht van de staat terugnemen en in handen van de lokale gemeenschap leggen.

Omwille van de historische verwarring tussen politiek en staatmanschap hebben volgens Bookchin de radicale bewegingen van het verleden dikwijls staatmanschap beschouwd als politiek en zijn ze er niet in geslaagd te begrijpen dat die twee concepten niet enkel radicaal van elkaar verschillen, maar dat er een radicale spanning – in feite een tegenstelling – tussen hen bestaat. Dus dat de bewegingen uit het verleden niet op een succesvolle manier omgegaan zijn met *politiek* in zijn oorspronkelijke Helleense betekenis, en evenmin met de staat als een geheel van apparaten en sociale relaties die *specifiek* de taak hebben de heerschappij over en de uitbuiting van de *politiek* van de burgers mogelijk te maken. Ze hadden slechts vage begrippen over macht en over diens rol in revoluties en over de creatie van een vrije maatschappij. Voor marxisten werd de machtsovername van de staat, die ze verwarden met politiek, het doel: de arbeidersklasse moest de controle over deze repressieve instantie verwerven en haar voor haar eigen belang inzetten. Door de anarchisten werd macht anderzijds gezien als het enige bestanddeel van de staat en bijgevolg veroordeelden ze elke institutionele vorm van macht, hoe radicaal die ook was.

Volgens Bookchin verwarren beide benaderingswijzen politiek en staat en wordt bijgevolg geen juiste analyse gemaakt van het begrip macht: enerzijds zouden politieke macht en haar apparaat veroverd dienen te worden; anderzijds zou het in zijn geheel verworpen dienen te worden. Dit is volgens Bookchin geen juiste opvatting over de spanning die er tussen politiek en staat bestaat en over hun strijd om de macht. Volgens Bookchin komt macht nooit enkel in één domein voor en kan men nooit binnen het institutionele kader van de staat voor macht strijden. Daarenboven kan macht nooit losgekoppeld worden van een institutioneel kader als dusdanig: een dergelijk kader dient uitgebouwd te worden om macht te incorporeren, maar het dient uitgebouwd te worden in directe tegenstelling tot de staat. De weigering om macht in tegenstelling tot de staat te institutionaliseren, betekent uiteindelijk geen enkele uitdaging voor de staat. Want volgens Bookchin is macht die niet in handen van het volk berust, macht die overgeleverd wordt aan de staat. Omgekeerd is het zo, dat elke macht die het volk verwerft, macht is die uit de handen van de staat ontfutseld moet worden. Er kan geen institutioneel vacuüm bestaan waar macht voorkomt: ze berust ofwel bij het volk ofwel bij de staat.

In tegenstelling tot de radicale programma's van het verleden, stelt Bookchin dat het communalisme zich in dit opzicht op de eerste plaats bekommert om het probleem van de macht. Macht dient volgens Bookchin niet louter opgevat te worden als staatsmacht en bijgevolg verworpen te worden. Het moet ook als iets reëels, als iets stevigs en tastbaars beschouwd worden en niet louter als iets spiritueels en psychologisch. Ontkennen dat macht een krachtig levenselement is, komt erop neer dat men er iets ongrijpbaars van maakt.

Bookchin: 'Macht is niet iets dat kan worden uitgeschakeld. Hiërarchie, overheersing en klassen kunnen en zouden uitgeschakeld moeten worden, net zoals het gebruik van macht om mensen tegen hun eigen wil iets te laten doen. Maar de *bevrijdende* werking van macht, de toename van macht van machtelozen, is onontbeerlijk voor de uitbouw van een maatschappij op basis van zelfbeheer en voor de behoefte aan sociale verantwoordelijkheid – kortom, voor *vrije instellingen*. Het is niet mogelijk een vrije maatschappij te verkrijgen, zowel voor sociale als voor individuele wezens, zonder macht te eisen, zonder macht te institutionaliseren voor gemeenschappelijke en rationele doelstellingen, en zonder in de natuurlijke wereld voor rationale behoeften op te treden.'

Deelname aan lokale verkiezingen

Bookchins politiek programma is gericht op de institutionalisering van de macht – het bevrijdend gebruik van macht om vrije instellingen te creëren. Hij wil macht ontfutselen uit het domein van de staat en het plaatsen in het authentieke domein van de burger: de direct democratische gemeente. Deze bekommernis om de institutionalisering van de macht in de gemeente leidt naar het meest controversiële aspect van zijn benadering: Bookchin pleit ervoor dat in dit proces van politieke *empowerment* de aanhangers van het communalisme zouden deelnemen aan de *verkiezingen* voor een potentieel belangrijk machtscentrum – *de gemeenteraad* – en dat ze zich zouden inzetten voor de uitbouw van krachtige *wijkraden*.

Bookchin beschouwt de gemeente niet simpelweg als de lokale arm van de staat. Het lokale, gemeentelijke niveau ligt volgens hem aan de basis van het begrip *humanitas* toen de menselijke soort begon met steden te bouwen en de bekrompenheid van het verleden achter zich te laten. Dit wil niet zeggen dat Bookchin de gemeente zoals ze momenteel bestaat zou aanvaarden. Veeleer het tegendeel. Bookchin ziet in dat de moderne gemeente door vele aspecten van de staat doordrongen is en dikwijls optreedt als een agent van de burgerlijke natiestaat. Maar Bookchins oproep voor verkiezingsdeelname op gemeentelijk niveau is een poging om de etatistische gemeentelijke structuren uit te schakelen en hen te vervangen door instellingen voor een libertaire politiek. Het zou uiteindelijk moeten gaan om een radicale herstructurering van de gemeente in overeenstemming met haar *mogelijkheden*, d.w.z. dat de gemeente in overeenstemming zou moeten worden gebracht met het bevrijdende potentieel dat het heeft als burgerlijk domein waarin de mensheid in de loop van de geschiedenis zijn oorspronkelijk tribale animisme overwonnen heeft en waar hij in de toekomst zijn rationeel bewustzijn verder kan ontwikkelen.

> Bookchins oproep voor verkiezingsdeelname op gemeentelijk niveau is een poging om de etatistische gemeentelijke structuren uit te schakelen en hen te vervangen door instellingen voor een libertaire politiek

Bookchins analyse in zijn belangrijkste politiek werk is gebaseerd op de overtuiging dat de belofte die de eerste steden in zich droegen, doorheen de toenemende centralisering en groei van de staat in een proces van verstedelijking verloren gegaan is. De urbane olievlek die we momenteel steden noemen, kan volgens Bookchin al vele eeuwen niet meer 'stad' genoemd worden: aan de grote stap voorwaarts in het bewustzijn dat de eerste steden betekende, en dat zijn grootste institutionele uitdrukking vond in het Griekse experiment met democratie, kwam een einde toen het urbane centrum in toenemende mate overgeleverd werd aan een vreemde macht. Nergens wordt deze vreemde macht en dit machtsverlies duidelijker tentoongespreid dan in de grote steden van de huidige tijd. Daarom stelt Bookchin dat het herstel van de gemeentelijke macht een belangrijke opdracht is.

Niettemin stelt Bookchin dat deze opdracht veel moeilijkheden op zijn weg zal tegenkomen indien men de gemeente enkel opvat in strikt structurele en ruimtelijke termen. Want dan zou het inderdaad voor de mensen niet mogelijk zijn om zich zelfs maar bewust te worden van de mogelijkheid van zelfbeheer en gemeenschapscontrole of dat ze zich zelfs maar bewust zouden worden van de grenzen van hun gemeenschap: indien de bestaande lokale gemeentelijke structuren zich enkel zouden uitstrekken tot het niveau van de staat en de stad, dan zou zelfs de politiek die de burgers ontwikkelen vreemd en onpersoonlijk lijken. Bookchin merkt daarom op dat het evident is dat steden als New York City en Londen geen kans maken om burgers naar het model van het antieke Athene bijeen te brengen. Maar het fundamentele principe dat doorheen deze vorm van verstedelijking loopt is dat ze gevormd worden door buurten of kleine gemeenschappen die een zekere mate van identiteit kennen, die kan bepaald zijn door culturele, economische of sociale aspecten.

Het is op het niveau van deze buurten – zelfs op het niveau van woonblokken in steden als New York – dat volgens Bookchin het proces van municipalisering kan plaatsvinden. En alhoewel deze buurten *in hun huidige vorm* een centrale coördinatie van experten en dergelijke vereisen – dus van staatsfunctionarissen –, staan ze in feite reeds open voor een politieke, en met verloop van tijd ook een fysieke decentralisering. Dit onderscheid tussen *politieke* en *fysieke* decentralisering is van belang: dit is waar de deelname aan het lokaal bestuur ontstaat, want, zoals we reeds eerder aanhaalden, is volgens Bookchin het proces van municipalisering expliciet gebaseerd op het ontfutselen van macht aan de staat.

De burgers van een buurt in New York of Londen die macht willen verwerven hebben twee opties. Ofwel kunnen ze het domein van het staatmanschap, van de officiële politiek binnentreden en lokale en nationale macht verwerven. Ofwel kunnen ze hun eigen macht uitbreiden en institutionaliseren door een lokale communalistische groep in hun buurt op te richten en een lijst van principes en doelstellingen op te stellen. Ze zouden zichzelf kunnen vormen door middel van leesgroepen, vergaderingen en lokale campagnes. Dan, en enkel dan, kunnen ze zich wenden tot lokale structuren, die momenteel nog met de structuur en de mentaliteit van de staat belast worden, en er trachten invloed op uit te oefenen. Het komt er dus op aan dat de communalisten de publieke ruimte betreden, hun ideeën aan een ruim publiek bekend maken en met zoveel mogelijk mensen uit hun gemeenschap gaan samenwerken.

In dit opzicht kan de municipalisering van zelfs de kleinste eenheid van een grote stad beschouwd worden als deel van een brede beweging die de stad terug opeist, en als deel van een breder herstel van het actief burgerschap. De weg is even belangrijk als het doel: doel en middelen vallen op een rationele manier samen. Zelfs indien het project om de gemeente te herstellen in een

eerste fase zou mislukken, dan is er niettemin een tweevoudige transformatie op gang gebracht.

Ten eerste is er een transformatie in de opvatting van de burger over de toekomstige fysieke decentralisering en in de opvatting van een nieuw burgerschap: het begrip van een libertaire gemeente wordt in de lokale verkiezingscampagne uitgedragen. Het proces van een lokaal electoraal engagement brengt bijgevolg een nieuw perspectief met zich mee: een nieuw concept van politiek en burgerschap dat het idee van zowel politieke als ruimtelijke, ethische als fysieke transformatie opwekt.

Ten tweede worden de leden van de lokale buurtgroepen door het proces zelf getransformeerd. Ze worden gevormd voor de mogelijkheden van een toekomstige maatschappij, maar ook voor hun eigen rol daarin, hun eigen verantwoordelijkheden en creatieve capaciteiten in een actieve gemeenschap in zelfbeheer. Zelfs indien deze opvatting in de vroegste stadia van de creatie van een libertair municipalistische maatschappij een ver verwijderd doel blijft, dan zal de deelnemer aan het project er hoe dan ook door getekend worden. Niemand die aan de strijd voor een maatschappelijke herstructurering deelneemt, zo stelt Bookchin, zal uit deze strijd tevoorschijn komen met de vooroordelen, gewoontes en gebruiken waarmee hij of zij eraan begonnen was. De deelnemers aan een communalistisch project zullen door educatie en ervaring getransformeerd worden tot actieve burgers.

De ontwikkeling van de opvatting van een toekomstige maatschappij en van het actief burgerschap, het langdurige proces om machtsposities op gemeentelijk niveau te verwerven, zelfs indien dit mislukt, is volgens Bookchin een zaak van *empowerment*. Want zelfs indien men zou falen om politieke macht te verwerven, dan heeft men in elk geval een morele macht verworven. De pas opgerichte wijkraden en de groeiende buurtgroepen hebben misschien geen politieke macht, maar ze kunnen een enorme morele macht uitoefenen. Een wijkraad die zich duidelijk uitspreekt over bepaalde thema's zou volgens Bookchin grote onrust onder de lokale overheden kunnen veroorzaken en een brede publieke reactie kunnen op gang brengen, die soms zelfs de regio overstijgt.

> De pas opgerichte wijkraden en de groeiende buurtgroepen hebben misschien geen politieke macht, maar ze kunnen een enorme morele macht uitoefenen

De stappen die hier geschetst worden, hoe aarzelend ze in het begin ook zijn, zijn voor Bookchin een vitaal onderdeel van de radicale herstructurering van de maatschappij en vormen een centraal onderdeel van zijn algemeen politiek programma. Maar veeleer dan een einddoel is het veroveren van de macht op gemeentelijk niveau enkel het begin voor een nieuwe regeling van de relatie tussen volk en kapitaal. Ze vormt het ‘minimum programma’ van het communalisme. Vertrekkende vanuit lokale vergaderingen en leesgroepen, zouden lokale thema’s kunnen aangesneden worden, zoals parkruimte of verkeer en dergelijke meer, die tegemoetkomen aan de elementaire behoeften van het volk en haar dagelijks leven aangenamer maken.

De uitbouw van een duale macht

Al deze activiteiten, die op zichzelf niet revolutionair zijn, maken deel uit van een geleidelijk proces dat niet enkel de gemeente maar ook het individu transformeert: van passieve kiezer wordt hij actieve burger. Volgens Bookchin maakt dit ‘minimum programma’ het communalisme geenszins tot een reformistisch programma, als zou een communalistische maatschappij via verkiezingen tot stand kunnen komen. Deze eerste stappen maken veeleer deel uit van een brede ontwikkeling waarin elke nieuwe eis als springplank fungeert voor nieuwe eisen, en het systeem op de proef stelt. Hier komt het ‘maximum programma’ van het communalisme in zicht, waarvan het uiteindelijk doel erin bestaat deze eerste vormen van zelfbestuur te institutionaliseren.

Wanneer deze ontwikkelingen eventueel op gemeentelijk niveau tot electoraal succes zouden leiden en er machtsposities in de gemeenteraad kunnen ingenomen worden, dan zouden deze machtsposities, die wortelen in de gemeenschapsorganisatie, gebruikt kunnen worden om wijkraden in het leven te roepen en hen wetgevende bevoegdheid te verlenen. Dit betekent nog niet de uitbouw van de nieuwe maatschappij maar legt er wel de institutionele basis voor. Het maximum programma tracht volgens Bookchin de leidinggevende instellingen van de gemeente te herstructureren in volkse democratische assemblees in buurten, steden en dorpen. In deze volksassemblees zouden de burgers – zowel uit de middenklasse als uit de arbeidersklasse – de problemen van het openbare leven aanpakken, beleidsbeslissingen nemen in een directe democratie, en het ideaal van een humane en rationele maatschappij in de praktijk omzetten.

De macht zou verschuiven van de staat naar de gemeenschap, waardoor volgens Bookchin de relatie tussen het volk en het kapitaal zou kunnen veranderen. Maar meer dan dit verandert het de relatie tussen de mensen onderling. De creatie van wijkraden beoogt niet enkel het politieke leven van de maatschappij te veranderen maar ook diens economisch leven. Ook voor de economische reconstructie is de gemeente van cruciaal belang: het gaat er volgens Bookchin niet om de economie te nationaliseren of de productiemiddelen aan het privébezit over te geven maar om de economie in *gemeentebeheer* te plaatsen, zodanig dat elk bedrijf onder het beheer van een lokale assemblee terecht komt.

De assemblee neemt beslissingen over de productie en over de economie in het algemeen, in het belang van de gemeenschap in zijn totaliteit. Niet enkel vertrekt dit principe vanuit de overtuiging dat de gemeenschap, georganiseerd in lokale assemblees, het beste weet wat haar eigen belangen zijn, maar dit betekent ook dat de strikte scheiding tussen leven en werk opgeheven wordt, vermits de burgers niet enkel economische beslissingen nemen op basis van eigenbelang en los van alle andere aspecten van het leven, maar met alle aspecten van het gemeenschapsleven voor ogen, zowel werk als vrije tijd, zowel spel als productie. Wanneer arbeiders uit verschillende sectoren aan de volksassemblees deelnemen, dan doen ze dat volgens Bookchin niet als *arbeiders* – drukkers, loodgieters, staalarbeiders, en dergelijke, met specifieke belangen – maar als *burgers* die vooral bekommerd zijn om het *algemeen belang* van de maatschappij waarin ze leven.

Bookchin beperkt zich niet tot een louter economische analyse van de maatschappij maar is geïnteresseerd in alle aspecten van het leven en alle vormen van hiërarchie worden door hem met elkaar in overeenstemming gebracht in de politieke structuur van de maatschappij. Doordat hij de drager van het revolutionair project in de *burger* ziet, ontwikkelt Bookchin het idee dat de revolutie dient plaats te vinden in elk aspect van het leven. Daartoe zou de burger dienen losgekoppeld te worden van zijn specifieke identiteit als arbeider en als individu die zich vooral voor zijn eigen belangen interesseert. De controle die hij in het verleden in het economisch domein gezocht heeft, kan uitgebreid worden tot de creatieve controle over zijn leven in zijn totaliteit. De burger kan als actief lid van de gemeenschap beginnen in te zien dat volwaardig burgerschap een veel grotere bevrediging geeft dan zijn persoonlijke economische vooruitgang. Het engagement in het nieuwe, versterkt gemeentelijk leven zal volgens Bookchin in dit opzicht een school voor de vorming tot actief burgerschap worden en een nieuw perspectief openen; de assemblees zouden niet enkel functioneren als permanente instellingen om beslissingen te nemen maar als arena's voor de *vorming* van de mensen in het omgaan met complexe regionale aangelegenheden.

> Macht kan door het volk verworven worden in de mate dat ze aan de staat ontfutseld wordt

Het ontstaan van deze assemblees wil evenwel niet automatisch zeggen dat er een communalistische maatschappij ontstaan is. De belangrijkste laatste stap in het maximum programma bestaat er volgens Bookchin in dat de gemeenten met elkaar een confederatie dienen te vormen. Dit wil zeggen dat deze nieuwe, direct democratische gemeenschappen volgens Bookchin nooit kunnen beschouwd worden als autarkisch. De opvatting dat de gemeenschappen op zichzelf zouden kunnen bestaan is reactionair: de macht van de staat zou nooit bekampt kunnen worden door middel van een veelheid van individuele en van elkaar losstaande gemeenten; de staat zou daar goed mee kunnen omgaan. Daarom zou een lokale politiek nooit geïnterpreteerd mogen worden als kleinsteedsheid; evenmin zou decentralisering betekenen dat kleinschaligheid een doel op zichzelf zou zijn. Dit wil zeggen dat de versterkte gemeentelijke assemblees nooit opgevat mogen worden als het eindstadium van de maatschappelijke transformatie: veeleer vormt een grote confederatie van assemblees, een commune van communes, de vitale eindfase van het project van de uitbouw van een leefbare institutionele structuur. Op die manier komt er een duale macht in de maatschappij tot stand die mogelijkerwijze de natiestaat kan weerstaan.

Hopelijk is duidelijk geworden dat de gemeentelijke assemblees de centrale organisatorische eenheid in Bookchins politiek programma vormen. Zij krijgen de opdracht de staatsorganen die momenteel de dorpen en steden controleren, te ondergraven en de macht naar zich toe te trekken; ook fungeren zij als een school in actief burgerschap. Maar het is enkel wanneer de gemeenten systematisch met elkaar confedereren, dat ze de macht van de natiestaat beginnen uit te hollen en door middel van volksassemblees en confederale raden de controle over het economische en politieke leven kunnen verwerven. Het is belangrijk zich te herinneren dat voor Bookchin het begrip macht en de plaats waar ze uitgeoefend wordt van cruciaal belang is: macht kan door het volk verworven worden in de mate dat ze aan de staat ontfutseld wordt. Bijgevolg kan dit uiteindelijk niet bereikt worden via gedecentraliseerde, direct democratische gemeenten die zich enkel maar bekommeren om hun eigen welzijn maar in een confederatie van deze gemeenten, in een netwerk van raden wiens leden of afgevaardigden door het volk in assemblees gekozen worden. Het is deze confederatie van democratische, libertaire gemeenten – deze commune van communes – die zich als een *duale macht* in de maatschappij opstelt tegenover de gecentraliseerde natiestaat.

Met betrekking tot de relatie tussen het lokale, gemeentelijke niveau en het confederale niveau brengt Bookchin een belangrijk onderscheid aan: dat tussen het *uitwerken* van het beleid en het *uitvoeren* van het beleid. Het beleid wordt volgens Bookchin enkel uitgewerkt in de assemblees, in het beleidsvormingsproces dat bepaalt hoe een maatschappij bestuurd zal worden. Het confederale niveau heeft een louter *uitvoerende* taak, het is de coördinerende instantie die de politiek uitvoert zoals ze door de burgers in de assemblees voorgeschreven werd, hun functie is dus van louter administratieve en praktische aard.

Met zijn model voor een maatschappelijke organisatie waarin burgerparticipatie en gemeentelijk zelfbeheer centraal staan, heeft Murray Bookchin een utopische politiek praktische vleugels gegeven.

door Andy Price

vertaling en bewerking: Johny Lenaerts

Bron:

Andy Price, *Recovering Bookchin. Social Ecology and the Crises of Our Time* (Porsgrunn/Norway: New Compass Press, 2012).

Paul Brousse:
Een pionier van het gemeentelijk zelfbeheer

Paul Brousse (1844-1912) is een vergeten figuur uit de Franse socialistische beweging. Na een periode als anarchist actief geweest te zijn gaf hij een cruciaal beginsel van het anarchisme op – het afzien van het stemrecht – maar bleef hij geloven in het ideaal van een anarcho-communistische samenleving en hij was overtuigd van het belang om op lokaal, gemeentelijk vlak politiek actief te zijn. In 1905 zou hij voorzitter van de Parijse gemeenteraad worden. Brousse is de man van het 'possibilisme' (pleidooi voor een politiek van het mogelijke). Wat kunnen we van zijn pragmatisch anarchisme leren, vraagt Johny Lenaerts zich af.

Paul Brousse (1844-1912) is een vergeten figuur uit de Franse socialistische beweging. Na een periode als anarchist actief geweest te zijn gaf hij een cruciaal beginsel van het anarchisme op – het afzien van het stemrecht – maar bleef hij geloven in het ideaal van een anarcho-communistische samenleving en hij was overtuigd van het belang om op lokaal, gemeentelijk vlak politiek actief te zijn. In 1905 zou hij voorzitter van de Parijse gemeenteraad worden. Brousse is de man van het 'possibilisme' (pleidooi voor een politiek van het mogelijke). Wat kunnen we van zijn pragmatisch anarchisme leren, vraagt Johny Lenaerts zich af.

De Commune

Paul Brousse[1] werd op 23 januari 1844 in Montpellier geboren. Zijn vader was geneesheer, zijn moeder was huisvrouw. Niets in zijn familiale afkomst geeft een vermoeden van zijn later politiek engagement. Toen in 1870 de Frans-Duitse oorlog uitbrak werd hij ingelijfd in een medische afdeling van het leger, later zou hij als dokter benoemd worden in een legereenheid in Rodez. Hier was het dat hij de uitroeping van de Parijse Commune vernam.[2] Na de bloedige onderdrukking van de Commune zou hij in het spoor van de restanten van de radicale beweging naar links opschuiven, om zich in 1872 bij de Eerste Internationale[3] aan te sluiten.

In de nasleep van de Parijse Commune was de Internationale echter verboden, en Brousse werd tot vier maanden gevangenisstraf veroordeeld wegens lidmaatschap van een verboden organisatie. Hij vluchtte naar Spanje, en sloot zich opnieuw bij de Internationale aan. Kort voordien had er zich evenwel in de Internationale een breuk voorgedaan tussen de marxistische – autoritaire – vleugel van de Internationale en de door Bakoenin geleide antiautoritaire vleugel. De Spaanse afdeling had partij gekozen voor Bakoenin en Brousse werd bijgevolg betrokken bij de anarchistische propaganda. In deze periode zag Brousse in de Commune een model om de maatschappij op radicale wijze te hervormen.

De Commune was de elementaire administratieve eenheid in het Franse bestuur en kan vertaald worden als 'gemeente'. Door de anarchisten werd ze vooral beschouwd als

de elementaire politieke eenheid. Brousse vatte de Commune op als een plaats waar onder bepaalde omstandigheden de arbeidersklasse een bewuste revolutionaire meerderheid kon vormen en bijgevolg de macht kon grijpen. Hij zag zulke Communes ontstaan in grote steden als Parijs, Londen, Berlijn, maar ook in de kleinere steden.

Het is niet duidelijk welke methode hij voor ogen had om in de Commune de macht te grijpen (tenzij de vage omschrijving 'revolutie'), maar niettemin benadrukte hij dat er een meerderheid van arbeiders moest voorkomen. Eens als de Commune in handen van de arbeiders zou zijn, zou het leven volgens de anarchistische principes georganiseerd worden en zouden de nodige maatregelen daartoe genomen worden. Maar dit zou niet het einde van de strijd betekenen: het einde was de totale revolutie. Impliciet erkent Brousse met deze stelling dat er op lokaal niveau belangrijke socialistische maatregelen kunnen genomen worden vooraleer er een revolutie in het centrum doorgevoerd wordt. Het was in de arbeiderssteden dat het socialisme kon ingesteld worden.

Toen hij ook in Spanje dreigde gearresteerd te worden, week Brousse uit naar Zwitserland. Hij sloot zich aan bij de Jura Federatie, de Zwitserse afdeling van de Internationale die trouw gebleven was aan Bakoenin. In Bern werd hij benoemd tot assistent aan het scheikundige laboratorium van de universiteit.

'Propaganda van de daad'

De anarchisten waren verdeeld over de vraag welke middelen en welke doelen een revolutionaire actie kon hebben in de periode ná het neerslaan van de Parijse Commune. Was de Commune een revolutionair wapen? Vormde het de hoeksteen voor een anarchistische samenleving? Was het beide, en indien dat zo was, welke lessen konden er dan getrokken worden uit de ervaring van 1871? De beweging was verdeeld tussen een 'communalistische' en een 'syndicale' strategie, waarbij Brousse, en daarin werd hij gesteund door Kropotkin die eveneens kort voordien in Zwitserland aangekomen was, koos voor het communalistische standpunt.

In deze periode viel dat samen met de zogenaamde 'propaganda van de daad', terwijl het syndicalistische standpunt de nadruk legde op het uitbouwen van een stevige basis in de vakbondsbeweging. De 'propaganda van de daad' ging ervan uit dat de arbeider de propaganda niet verstond en dat dus actie hem de weg moest tonen. Maar het moest niet louter stimuleren tot actie, het had ook een opvoedende taak. De – zelfs maar tijdelijke – verovering van de lokale

politieke macht zou een grote mobiliserende invloed uitoefenen. Het blad waar Brousse aan meewerkte riep op tot een gewelddadige opstand om het voorbeeld van de Parijse Commune te volgen.

Op 18 maart 1878 nam Brousse deel aan een optocht ter herdenking van de Parijse Commune. De politie greep hardhandig in, en samen met een dertigtal medestanders werd Brousse voor de rechtbank gedaagd. Hij werd veroordeeld tot dertig dagen gevangenis. Het gaf Brousse de gelegenheid vragen te stellen over het nut van de 'propaganda van de daad'.

De Jura-anarchisten, die leden onder de algemene en langdurige crisis in de horloge-industrie en binnen de Europese socialistische beweging haast volledig geïsoleerd waren, begonnen zich bewust te worden van de leegheid van veel van hun parolen. Dit leidde tot een zelfonderzoek naar enkele fundamentele stellingen van hun anarchistische overtuiging.

Autonomie van de gemeenten

Op het Congres van Fribourg in augustus 1878 stelde Brousse vragen bij het nut van het traditionele anarchistische beginsel niet deel te nemen aan verkiezingen. Een tekst van Elisée Reclus, die de opvattingen weergaf die hij in zijn brochure Evolution et Révolution zou neerschrijven, werd op het congres voorgelezen. Daarop volgde een toespraak van Brousse, waarin hij de belangrijkste punten van zijn uiteenzetting aanhaalde. Het waren er drie, zei hij: (a) de anarchistische opvatting van de vorm van de komende maatschappij. Als man van de praktijk zei hij zich te realiseren dat de maatschappij niet met één klap totaal kon veranderd worden. Bijgevolg moest men een onderscheid maken tussen (b) de onmiddellijke doelstellingen, en (c) de te volgen methodes om deze doelstellingen te bereiken.

Deze inleidende schets toonde de richting en de omvang van Brousse's uitdaging van de traditionele anarchistische standpunten. Door een tussenliggende fase tussen de huidige en de komende maatschappij te plaatsen, brak hij met de anarchistische orthodoxie. Hij werkte vervolgens elk van de drie punten tot in detail uit. Met betrekking tot het eerste punt herhaalde hij zijn bekende argumenten om te streven naar een rationele maatschappij, in overeenstemming met de wetenschappelijke wetten van de maatschappij. Op economisch vlak zou dit de vrijheid van het individu via de collectivisering van het bezit betekenen, en op het politieke vlak de vernietiging van de staat en zijn vervanging door het principe van de autonomie – dat, zo zei hij, in een eerste instantie op regionaal niveau kon verwerkelijkt worden. Met betrekking tot het tweede en het derde punt, de kwestie van de onmiddellijke eisen, anticipeerde hij op het possibilisme waarmee hij later algemeen bekend zou worden.

> Hij stelde voor dat de gemeentelijke autonomie de belangrijkste onmiddellijke eis zou vormen

De anarchisten, zo zei hij, geloven niet dat het mogelijk is om met één klap de maatschappij in te stellen die hij net beschreven had. Daarom was het noodzakelijk zich af te vragen welke delen van het programma 'onmiddellijk mogelijk' waren. Hij stelde voor dat de gemeentelijke autonomie de belangrijkste onmiddellijke eis zou vormen: '(…) indien er plaatsen bestaan waar onze ideeën maar langzaam doordringen, dan zijn er ook gemeentes waarin ze vlugger aanvaard worden. Indien we dus de autonomie van de gemeenten zouden bekomen, dan zouden we in bepaalde centra bepaalde aspecten van de nieuwe maatschappij kunnen realiseren en metterdaad iedereen kunnen overtuigen van het voordeel van onze principes en van de mogelijkheid van hun toepassing.'

Indien de anarchisten de controle over de Commune konden verwerven, zo vervolgde hij, dan zou het onzinnig zijn te denken dat de onmiddellijke verwezenlijking van de anarchistische maatschappij aangebroken was. Van de erfgenamen van de bourgeoismaatschappij kon men niet verwachten dat ze de regels van de anarcho-communistische maatschappij onmiddellijk in de praktijk zouden brengen, en daarenboven zou het gek zijn, zo zei hij, om alles in de weegschaal te leggen door van iedereen het uiterste te vereisen. Dus moest het anarcho-communistische programma uitgesteld worden tot de tweede fase van de toepassing van de socialistische principes. Het noodzakelijke minimum was een maatschappij die georganiseerd zou worden op basis van de collectivisering van de grond en van de productiemiddelen, waarbij het communisme kon toegepast worden door dié groepen die daarvoor kozen. Ze zou uiteindelijk overal ingesteld worden. Het onmiddellijke programma van het anarchisme zou daarom moeten bestaan uit de autonomie van de Commune, de collectivisering van de grond en van de productiemiddelen en de vrijheid voor alle lokale groepen zoals vakbonden en politieke groeperingen.

Verkiezingsdeelname

Brousse sneed daarop het thema van de tactiek aan, waarin hij een radicale koerswijziging bepleitte. De anarchisten, zei hij, besteden veel tijd aan propaganda maar het was ook nodig te handelen. En dan wierp hij de vraag op: was het opportuun nog langer af te zien van elke electorale actie? Om te besluiten dat het gebruik van het stemrecht inderdaad zijn nut kon hebben. Eén van zijn argumenten luidde als volgt: 'Laten we veronderstellen – het heeft zich voorgedaan – dat in een Franse gemeente de meerderheid van de kiezers bestaat uit arbeiders en dat de minderheid Bonapartistisch gezind is. Indien de arbeiders hun stem niet uitbrengen, dan worden de Bonapartisten verkozen, hetgeen het volk schade zou berokkenen. Om deze stemming te voorkomen hebben we een legale arbeiderspartij nodig, ofwel zou de anarchistische meerderheid eigen kandidaten moeten voorstellen en zich niet onthouden van verkiezingsdeelname. Zou het in dat geval niet beter zijn dat de anarchisten via verkiezingen de gemeente in handen zouden krijgen, de gemeentelijke gronden in vruchtgebruik aan de landbouwers geven en de gemeentelijke gebouwen aan

de arbeiders overdragen? Indien ze aldus gedeeltelijk het collectief bezit van de gemeente in de praktijk brengen, is het duidelijk dat er een strijd zal uitbreken tussen hen en de centrale overheid; dit wil zeggen dat er een revolutionaire situatie zal gecreëerd worden.

Indien we de staatsmacht nog niet in zijn geheel kunnen omverwerpen, indien het momenteel zelfs niet mogelijk is dat we ons krachtdadig tegen hem opstellen, dan is het veel beter dat we - zelfs via het stemrecht - het raderwerk verstoren en doen ontsporen dan met gekruiste armen te blijven toekijken hoe ze rustig verder draait. Geweld is niet méér een socialistisch principe dan het stemrecht. Wordt evenwel de noodzaak van het revolutionair geweld betwist? Welnu, het gebruik van het stemrecht kan soms ook nuttig zijn. We zouden dus niet omwille van de orthodoxie van de stemonthouding het geweld op een absolute manier moeten promoten.'

Door te pleiten voor het gebruik van het stemrecht trotseerde Brousse een centrale stelling van het anarchistisch geloof, het criterium dat haar onderscheidde van de andere richtingen in het socialisme. Alhoewel de meerderheid van de gedelegeerden op het congres het met Brousse eens waren, maar omwille van de verbeten tegenstand van een invloedrijk congreslid, werd er geen beslissing genomen en werd de kwestie naar een latere datum verschoven.

Breuk

Brousse bleef de gemeentelijke autonomie propageren als één van de punten van het anarchistisch programma en als het vertrekpunt voor agitatie en een mogelijke weg om de anarchistische principes te kunnen realiseren. De traditie van gemeentelijke autonomie zou, zo meende hij, net als in 1871, de basis kunnen vormen voor een beweging die op de steun van de massa kan rekenen. Zijn standpunt werd gedeeld door Kropotkin, die er een centraal thema van zijn anarchistische filosofie van maakte. De maatschappij evolueerde volgens hem naar de ontbinding van grote nationale staten en deze zouden worden vervangen door een vrije federatie van autonome gemeenten. In de toekomst zouden de revoluties onder deze vlag doorgevoerd worden, en zou de Commune de basis vormen voor de maatschappij van de toekomst. Dus het werk voor 'la commune libre' lag binnen de lijn van de geschiedenis en vormde het beste kader om de strijd van het volk op te voeren en de anarchistische ideeën te verwerkelijken.

Toen op het einde van de jaren 1870 er een golf van anarchistische aanslagen op koningen en notabelen doorgevoerd werd, bevestigde dit Brousse in de weg die hij ingeslagen was. Maar omdat hij de ver antwoordelijke uitgever was van een blad waarin deze aanslagen goedgepraat werden, werd Brousse opnieuw gearresteerd en werd hij tot twee maanden gevangenisstraf veroordeeld. Na zijn vrijlating week hij uit naar Brussel, waar hij door een koninklijk besluit uitgewezen werd, om uiteindelijk in Londen te arriveren, waar hij een jaar zou verblijven.

Met het afzien van verkiezingsdeelname plaatsen we ons buiten de beweging van de geschiedenis

Zijn breuk met zijn anarchistisch verleden viel hem zwaar omdat hij daardoor ook vele vrienden verloren had. Maar het betekende geen complete breuk: hij zou nooit zijn geloof in een anarcho-communistisch ideaal opgeven.

Net als vele andere ballingen werd hij in Londen getroffen door de ellende van de grootstad. Het stimuleerde hem verder te gaan op het pad dat hij ingeslagen was en de socialistische beweging te concentreren op de onmiddellijke verbetering van de leef- en werkomstandigheden van de arbeiders.

In tegenstelling tot in Brussel, betekende zijn verblijf in Londen geen bedreiging om uitgewezen te worden, en hij was in staat ongehinderd zijn politieke activiteiten verder te zetten. Zijn kritiek op het anarchisme nam meer vorm aan, hij werd zich bewust van zijn vroegere sektarisme, en hij zag de noodzaak in van een samenwerking van de verschillende socialistische stromingen met het oog op praktische doelstellingen. Hij spoorde de anarchisten aan, in plaats van te vitten over de verschillen, veeleer te zoeken naar wat hen met andere socialisten verenigt. Alhoewel hij zijn anarchistische activiteiten achter zich gelaten had, behield hij op persoonlijk en soms zelfs op politiek vlak contact met sommige vroegere medestrijders, waarbij hij bleef stellen dat zijn evolutie een herziening en niet het opgeven van het anarchisme betekende: 'Hoe meer ik de dingen van dichterbij bekijk, hoe meer ik erover nadenk, des te meer ben ik ervan overtuigd dat we – op straffe van de ondergang – onze tactiek moeten veranderen. Met het afzien van verkiezingsdeelname plaatsen we ons buiten de beweging van de geschiedenis.'

De weg van de geleidelijkheid

In die periode hield de mythe van de Parijse Commune nog goed stand en vormde het een band tussen de diverse socialistische groeperingen. De reformistische geest overheerste in de arbeidersbeweging, maar Brousse kon op verwante zielen rekenen. In Benoît Malon (1841-1893) herkende Brousse zo'n zielsverwant.

Malon had in de Eerste Internationale in nauw contact gestaan met de anarchisten, en alhoewel hij steeds een doctrinaire afstand bewaard had, stond hij aan hun zijde in de strijd tegen de Algemene Raad. In 1876 brak hij met hen over de kwestie of men een republiek tegen de monarchistische dreiging moest steunen, en sinds die tijd werd zijn naam door de anarchistische scherpslijpers vervloekt. In de periode tussen 1876 en 1880 had hij geleidelijk aan een reformistische strategie voor de Franse socialistische beweging geformuleerd. Hij lag hiermee aan de basis van de oprichting van de Franse Socialistische Partij, waar hij in botsing kwam met Jules Guesde en Paul Lafargue, die op de steun van Marx konden rekenen. Tegenover de anarchisten stelde hij dat de situatie van het moment – begin jaren 1880 – niet rijp was voor een revolutie en dat men de weg van de geleidelijkheid moest bewandelen: '(...) indien we via het stemrecht iets zouden kunnen veranderen en de verschrikkingen van een burgeroorlog zouden kunnen vermijden, zou dat dan niet beter zijn? (...) Laten we niet neerkijken op hervormingen die ons daarenboven tijdelijk van ontelbare kwalen verlossen. Laten we ook niet vergeten dat hoe meer de levensomstandigheden van het volk verbeteren, ook de ideeën zich verder ontwikkelen en de revolutie des te meer aanhangers verwerft (...)' Het was een argument dat uiteraard ook sloeg op Guesdes rigide marxisme. Brousse kon er zich in terugvinden.

In de schoot van de bestaande maatschappij

In de zomer van 1880 zou Brousse naar Parijs terugkeren en er zich vestigen in het 18de arrondissement, waar hij al snel de leider werd van één van de kleine socialistische studiegroepen. In het blad van Malon ontwikkelde hij zijn ideeën over gemeentelijk zelfbeheer: 'Wanneer zullen de klassenbewuste arbeiders het ermee eens zijn om onmiddellijk en zelf hun belangen ter harte te nemen? Vermits ze momenteel niet in staat

zijn de staatsmacht te veroveren… Waarom… maken ze zich dan niet meester van de agrarische en industriële gemeenten waar ze een meerderheid vormen?'

Het municipaal socialisme [oftewel: het gemeentesocialisme] waar Brousse voor pleitte, en dat voorzag in een nuttige activiteit op lokaal niveau, stond haaks op de opvattingen van Guesde en Lafargue, die nog steeds van de verovering van de staatsmacht droomden. Brousse had tijdens zijn leven genoeg ronkende revolutionaire verklaringen gehoord, wat de huidige tijd nodig had was volgens hem een 'politiek van het mogelijke' ('une politique des possibilités'). Vandaar dat hij ook ironisch een 'possibilist' genoemd werd.

Brousse vertrok vanuit de vaststelling dat binnen de kapitalistische maatschappij zelf er vormen van collectief bezit en van maatschappelijke controle tot ontwikkeling kwamen. Binnen de bestaande kapitalistische maatschappij werden de openbare diensten uitgebreid – bijvoorbeeld de spoorwegen en de post. Terwijl in bepaalde omstandigheden hun uitbreiding een negatieve uitwerking kon hebben, was het volgens Brousse de functie van de Socialistische Partij om de algemene trend te versnellen en te controleren, vooral in die domeinen waarin de bourgeoisie weinig belangstelling aan de dag legde voor voordelige maatschappelijke resultaten. Misschien zouden eens de openbare diensten in staat zijn de noden van iedereen op een communistische basis te beantwoorden – het oude anarcho-communistische ideaal van een vrije maatschappij volgens het devies: 'Van iedereen volgens zijn of haar vermogen, aan iedereen volgens zijn of haar behoeften'.

Toen in 1897 Brousse gevraagd werd wat 'possibilisme' was, antwoordde hij dat diens eerste doel erin bestond zo spoedig mogelijk de openbare diensten ten voordele van de directe noden van de werkende bevolking te organiseren. Een van de middelen daartoe was de activiteit op gemeentelijk niveau. Het geloof in een municipaal socialisme vormde de tweede pijler van het possibilistisch programma. Het betekende een verdere ontwikkeling onder nieuwe omstandigheden van Brousse's anarchistisch geloof in de Commune als de kracht van maatschappelijke verandering. Indien zijn theorie van de ontwikkeling van de openbare diensten juist zou zijn, zo redeneerde Brousse, dan zou de cruciale kwestie voor het socialisme niet langer bestaan in de vraag 'moeten we de staatsmacht vernietigen of gebruiken?' maar veeleer in de vraag: 'welke van deze krachten kunnen we het gemakkelijkst in handen krijgen?' Het antwoord was eenvoudig en voorspelbaar: de macht op gemeentelijk niveau.

Brousse beweerde niet dat het municipaal socialisme het antwoord op alle problemen was, maar op z'n minst, zo argumenteerde hij, zou het de arbeidersklasse confronteren met de realiteit van de macht en haar nuttige beleidservaring opleveren. Het zou bijdragen aan de afbraak van de verlammende indruk dat de huidige toestand niet te veranderen zou zijn, en omdat municipaal socialisme geen doel op zichzelf was, zou het op z'n minst een stap van het theoretische niveau naar het praktische niveau betekenen. Een revolutie, zelfs een vreedzame revolutie, zou op een mislukking uitlopen indien de arbeidersklasse niet voordien praktische ervaring in het beleid van de maatschappij zou opgedaan hebben. Kortom, de instellingen van de maatschappij van de toekomst zouden al in de schoot van de bestaande maatschappij moeten ontwikkeld worden.

Paul Brousse zou nooit een rol van betekenis in de nationale politiek spelen. In 1887 werd hij in Parijs tot gemeenteraadslid gekozen, in 1888 werd hij ondervoorzitter, om in 1905 voorzitter van de gemeenteraad te worden. Hij eindigde zijn carrière als directeur van een psychiatrische kliniek in Parijs. Hij overleed in 1912 op 68-jarige leeftijd.

Was Paul Brousse een verre voorloper van het libertair municipalisme van Murray Bookchin?

door Johny Lenaerts

Noten

1 David Stafford, From Anarchism to Reformism. A study of the political activities of Paul Brousse 1870-90 (Toronto, 1971).

2 De Parijse Commune bestond van 18 maart tot 28 mei 1871 en geldt als een van de eerste pogingen om een radendemocratie op grote schaal in praktijk te brengen. De Commune richtte zich tegen de conservatieve regering, die wegens de Frans-Duitse oorlog (1870-1871) steeds meer onder druk kwam te staan en ze was vooral een revolte tegen de toenemende verarming van de laagste bevolkingsgroepen. Na interne politieke spanningen en de poging om na de nederlaag van Frankrijk Parijs te ontwapenen, kwamen de arbeiders van Parijs in opstand en riepen ze, tegen de wil van de centrale regering in, de Commune uit. Er werden diverse socialistische decreten uitgevaardigd, zoals de collectivisering van een deel van de industrie, loonsverhogingen, het opschorten van huurbetalingen, enz. De Commune werd na 72 dagen door Franse regeringstroepen bloedig neergeslagen – er kwamen omstreeks 30.000 mensen om het leven.

3 Internationale Arbeiders Associatie (IAA), ook Eerste Internationale genoemd. Een internationaal verbond van socialisten dat actief was van 1864 tot 1876 en waarvan Marx (voorzitter van de Algemene Raad) en Bakoenin belangrijke figuren waren.

Bron

Dit artikel werd op 27 maart 2016 gepubliceerd op libertaireorde.wordpress.com. De inleiding is geschreven door Thom Holterman.

Gekozen om te saboteren

Het anarcho-parlementarisme van de Rapaillepartij

Anarchisten en het parlement gaan niet samen, of zouden niet horen samen te gaan. Anarchisten beschouwen het parlement als een instelling van het kapitaal, die uitsluitend erop gericht is de belangen van het kapitaal te behartigen. De parlementaire weg beschouwen zij daarom kortgezegd als een doodlopende weg. Toch hebben verschillende anarchisten, in Nederland en daarbuiten, zitting genomen in zowel nationale als regionale of lokale parlementen. In Nederland was Domela Nieuwenhuis de eerste, al was hij toen nog geen anarchist. Zijn parlementaire arbeid – de meest nutteloze jaren van zijn leven – duwde hem juist meer en meer richting het anarchisme. Toch hebben ook na Domela verschillende anarchisten meegedaan aan verkiezingen en sommigen van hen werden zelfs verkozen. Te denken valt bijvoorbeeld aan Provo's en daarna Kabouters, die hun parlementaire arbeid in meerdere of mindere mate nog serieus namen ook. Een anarchistische partij die dat duidelijk niet deed, was de Rapaillepartij.

Stemdwang
Aanleiding voor het ontstaan van de Rapaillepartij was een aantal wijzigingen in het kiesstelsel in de periode 1917-1919. Tot 1917 gold er censuskiesrecht, dat slechts stemrecht bood aan vermogende Nederlandse mannen van 23 jaar en ouder, die een minimum bedrag aan belasting konden betalen. Tot 1887 mochten alleen degenen die meer betaalden aan de overheid dan zij van de overheid ontvingen in de vorm van loon of steun bepalen waar het belastinggeld naartoe ging. Het kiesrecht werd daarna langzamerhand uitgebreid. Zo verleende de kieswet van 1896 ook stemrecht aan woningbezitters, mensen met een bepaalde hoeveelheid spaargeld of een bepaald opleidingsniveau. In 1917 werd het censuskiesrecht vervangen door het algemeen kiesrecht voor mannen en passief kiesrecht voor vrouwen. In 1919 kregen vrouwen ook het actief kiesrecht.

Met het algemeen kiesrecht werd ook de stemplicht (vanwege het stemgeheim feitelijk een opkomstplicht) ingevoerd, om stemfraude tegen te gaan. Elk individu moest persoonlijk komen opdagen om zijn stem uit te brengen, om te voorkomen dat anderen dat voor je deden en jouw keuze konden veranderden. Wie dat niet deed kon worden berispt of worden veroordeeld tot het betalen van een boete van maximaal drie gulden (vandaag de dag zo'n twintig euro), die in geval van recidive binnen twee jaar kon oplopen tot tien gulden. En dat lijkt misschien niet veel, maar als je een gezin moest onderhouden van een uitkering van 18,75 gulden per week, was dat toch een behoorlijk bedrag. In sommigen gevallen betekende dit ook meteen een aantekening in het dossier van de Centrale Inlichtingendienst.

Hadjemaar progamma

Juist tegen deze stemdwang ontstond nu verzet van anarchisten, die ten eerste al niet geloofden in het parlementaire stelsel, ten tweede niet in dwang, en dus al helemaal niet in het gedwongen stemmen. Voor de verkiezingen voor de Tweede Kamer van 1918 werden door anarchisten als protest op verschillende plaatsen 'anti-stembureaux' opgericht, waar mensen die niet wilden stemmen hun oproepkaart konden inleveren. Zowel in Amsterdam als Rotterdam werden vervolgens zo'n duizend oproepkaarten op het stadhuis afgeleverd, vergezeld van een protestbrief waarin in de Rotterdamse versie werd verklaard dat:
'(...) 't Strijdt immers tegen alle logica, dat wij een vertegenwoordiger zouden zenden naar een instelling, welke tenslotte niet bij machte is, hare besluiten door te voeren, en slechts kan dienen in het belang van het kapitalisme en bestendiging deze ongezonde samenleving. (...) Mensen te sturen naar een lichaam, waar zij tenslotte als onmondigen worden behandeld, zou een karakterlooze daad zijn. Wij bedanken er voor, een der onzen tot een willoos werktuig van het kapitalisme te verlagen; te schandelijker blijft het, ons tot deze karakterlooze daad te dwingen en tegen deze dwang protesteren wij hierbij.'

Hoewel de stemplicht in 1922 nog zou worden gewijzigd in een opkomstplicht die tot 1970 zou blijven bestaan, maakte dit voor anarchisten weinig verschil. Strijd tegen de stemdwang zou ook bij volgende verkiezingen gevoerd worden en de eerstvolgende gelegenheid daartoe boden de Amsterdamse gemeenteraadsverkiezingen van 1921.

Amsterdam
In het Amsterdamse café De Uilenkelder van kunstenaar Erich Wichmann aan de Reguliersgracht, een plek waar naast kunstenaars en bohemiens ook veel anarchisten over de vloer kwamen, werd het plan bedacht om met een 'schertskandidaat' mee te doen aan de verkiezingen om zo de stemplicht, het algemeen kiesrecht, en het parlementaire stelsel in het algemeen op de hak te nemen. Het initiatief ging waarschijnlijk uit van Wichmann zelf, maar ook de beeldhouwer Jan Havermans, de dadaïst Anthon Bakels en de anarchisten Gerhard Rijnders en Henk Eikeboom waren bij dit initiatief betrokken; anarchisten, dadaïsten, en – met de kennis van nu – proto-fascisten. Allen waren anti-parlementair, maar de anarchisten vanuit hun streven naar een samenleving waarin mensen de volledige zeggenschap hebben over hun leven, en hun geloof in directe actie en directe democratie, en niet vanuit een angst voor de massa, vanuit een autoritaire, elitaire houding die Wichmann kenmerkte.

Tijdens de Kamerverkiezingen van 1918 had Wichmann met zijn kunstenaarsgroep 'De Anderen', waar ook Theo van Doesburg deel van uitmaakte, in Amsterdam reeds posters geplakt tegen de stemdwang en het parlementarisme, met leuzen als 'Burgers van Amsterdam! Politiek is en blijft rot! Kiest niet!'. Nu waren 'De Anderen' in 1921 in contact gekomen met een groep anarchistische bootwerkers ('De Veelbelovers'), die samen met anarchistische groente- en aardappelbewerkers en de 'Amsterdamsche Anarchistische Taxichauffeurs', ook met een dergelijk plan rondliepen. Het idee van de Rapaillepartij was geboren.

Aanvankelijk zou een van de bootwerkers, een enorme lolbroek genaamd Redeker, de lijst aanvoeren, en eenmaal gekozen op klompen en met een hoge hoed, met zijn grappen en grollen de gemeenteraadsvergaderingen onmogelijk moeten maken. Maar omdat buiten het bootwerkerswereldje niemand Redeker kende en het gevaar bestond dat hij te weinig stemmen zou krijgen om daadwerkelijk gekozen te worden, kwam de groep op het idee om de bekende Amsterdamse straatfiguur Cornelis de Gelder te vragen, beter bekend als Hadjememaar, naar een liedje dat hij vaak zong. Het plan werd onder meer gelanceerd in De Vrije Socialist, waar het overigens ook heftig werd bekritiseerd door anarchisten die vonden dat ook stemmen op een protest-kandidaat indruiste tegen hun anarchistisch anti-parlementarisme. Maar dit weerhield de groep er niet van haar plan uit te voeren.

De partij zou aanvankelijk meedoen als 'Vrije Socialistische Groep'; de naam 'Rapaillepartij' zou pas ná de verkiezingen ontstaan door een denigrerende opmerking in dagblad *De Nederlander*, en vervolgens door de groep als geuzennaam worden aanvaard en bij volgende verkiezingen ook worden gebruikt als officiële partijnaam. In het partijprogramma (de zogenaamde 'Gelukslijst') dat werd verspreid stonden als belangrijkste punten: 'jajem [jenever] 5 cent, bier ook 5 cent', 'vrij vissen en jagen in het Vondelpark,' 'afschaffing van kunst en wetenschap' en 'afbraak van urinoirs en aanplanting van bomen.'

'Men dwingt ons te kiezen? Goed! Maar dan zal men er ook plezier van hebben!'

In 'De Buik van Parijs'. V.l.n.r.: Coremans, Jan C. Bos, J. Gijzen en Dirk Bravenboer. April 1927, kort na de Provinciale Staten-verkiezing, waarvoor dit viertal (met ene P. de Klerk) de Rapaillelijst vormde. (Gemeente-Archief Rotterdam)

De Rotterdamse Rapaillepartij in café De Buik van Parijs

Zoals gepland voerde Hadjememaar de kieslijst aan, de enige andere naam op de kieslijst was die van de anarchistische colporteur Bertus Zuurbier. De verkiezingen leverden de groep 14.246 stemmen op: 13.179 voor Hadjememaar en 1067 voor Zuurbier, waardoor beiden in de raad zouden komen.

Het hoge stemmenaantal voor deze zwerver leidde echter tot algemene ontzetting in de pers. Het Amsterdamse stadsbestuur was al in een eerder stadium bezorgd geraakt over de populariteit van Hadjememaar en had maatregelen getroffen. Enkele dagen voor de verkiezingsdag van 27 april werd Hadjememaar opgepakt voor openbare dronkenschap en moest hij in de cel een verklaring ondertekenen waarin hij afstand deed van zijn raadszetel, om vervolgens naar het Drentse verbeteringsgesticht Veenhuizen te worden gestuurd. Omdat de kandidatenlijst slechts uit twee personen bestond, ging Zuurbier dus alleen de raad in, waar hij weinig tot geen werk maakte van zijn lidmaatschap. Over Zuurbiers tijd in de gemeenteraad doen verschillende verhalen de ronde. Het schijnt dat hij nooit een raadsvergadering heeft gemist, vermoedelijk vanwege het presentiegeld van vijf gulden per zitting, maar dat hij ook nooit een mond heeft opengedaan. Op een enkele keer na dan, toen hij vroeg of er een raampje dicht mocht, omdat hij op de tocht zat.

Met het schandaal rond Hadjememaar had de Amsterdamse Rapaillepartij gelijk al haar kruit verschoten en in de ogen van Wichmann was de partij dan ook ten onder gegaan aan haar eigen succes. Teleurgesteld vertrok hij naar Italië waar hij al snel een aanhanger van Mussolini werd. Eenmaal terug in Nederland zou Wichmann een van de belangrijkste krachten achter het fascistische blad *De Bezem* worden, waarover later meer.

Rotterdam

Na het 'succes' van deze antiverkiezingsactie in Amsterdam verspreidde het idee van de Rapaillepartij zich in de aanloop van de Kamerverkiezingen van 1922 ook naar andere steden. Onder het motto 'Men dwingt ons te kiezen? Goed! Maar dan zal men er ook plezier van hebben!' verscheen de Rapaillepartij behalve in Amsterdam nu ook op de kieslijst in Rotterdam, Utrecht, Arnhem, Haarlem, Den Helder en Leeuwarden.

In januari 1922 deed de Arnhemse colporteur G.A. Lenderink in *De Vrije Socialist* het voorstel om met een wat serieuzere protest-kandidaat te komen. Geen Hadjememaar dus, maar een betrouwbare kameraad, die zou protesteren met zijn aanwezigheid, maar verder aan geen enkele bespreking zou deelnemen en zijn toelage aan *De Vrije Socialist* of de I.A.M.V. (Internationale Anti-Militaristische Vereeniging) zou afstaan voor propagandadoeleinden. Zo kon de staat bestreden worden met zijn eigen geld. Dit idee werd enthousiast begroet in De Vrije Socialist.

In de aanloop naar de landelijke verkiezingen zou de Amsterdamse zanger-humorist Klaas Driehuis (de nummer 1 op de lijst) in verschillende steden propaganda maken voor de Rapaillepartij en al zingend het partijprogramma bekendmaken. In Rotterdam vond een grote verkiezingsoptocht plaats waarbij de kandidaten kinderwagens en kachels op wielen voortduwden, omdat men voor echte praalwagens geen geld had, voorafgaand door twee trommelslagers en een muziekkorps, inclusief vaandels en banieren.

Op woensdag 5 juli 1922 was dan de dag van de Kamerverkiezingen. De Rapaillepartij kon rekenen op 11.160 stemmen, te weinig voor een Kamerzetel. In Amsterdam kreeg de partij duizend stemmen minder dan bij de gemeenteraadsverkiezingen die Zuurbier een jaar eerder in de gemeenteraad hadden gebracht. Het was daarna ook snel afgelopen met de Amsterdamse Rapaillepartij, al heeft Zuurbier zijn termijn in de raad gewoon afgemaakt.

De kandidaat die de meeste stemmen had gekregen was de Rotterdamse anarchist Leen Coremans. De 2631 stemmen die hij kreeg waren weliswaar niet genoeg voor een kamerzetel, maar Coremans had de smaak te pakken en zijn kandidatuur betekende wel het begin van zijn carrière als politiek saboteur in Rotterdam. De Provinciale Staten-verkiezingen van april 1923 leverden hem weliswaar meer stemmen (3420), maar nog steeds geen zetel op. De Rotterdamse gemeenteraadsverkiezingen deden dat echter wel en in mei 1923 werd Coremans met 4377 (2,3 procent) stemmen namens de Rapaillepartij in de raad gekozen. Maar wie was nu eigenlijk deze Coremans?

Leen Coremans
Leonardus Gerardus Antonius (Leen) Coremans werd op 3 juni 1887 geboren in het Brabantse Ginneken als eerste in een gezin van tien kinderen. Zijn toen 21-jarige vader was stoker bij de gasfabriek in Breda en zou zijn kinderen een streng-katholieke opvoeding geven. Het milieu van het 'zwarte Brabant' waarin hij opgroeide benauwde hem, en zijn vrijheidsdrang, die werd aangewakkerd door het lezen van Domela Nieuwenhuis, Zola, Tolstoj en Multatuli, maakten hem al op jonge leeftijd anarchist. Op zijn vijftiende werd hij lid van een lokale socialistische jongerenorganisatie en na het voltooien van zijn meubelmakersopleiding verliet hij op zijn negentiende het ouderlijk huis, om zich na wat omzwervingen in België, met vrouw en kinderen in 1913 te vestigen in Rotterdam als meubelmaker. Aldaar begaf hij zich al snel in anarchistische kringen. Hij werd lid van de vrij-socialistische meubelmakersbond 'Recht voor Allen', waarvan hij later ook voorzitter werd. Een zuivere anarchist was Coremans niet, en zowel links als rechts nam hij ideeën in zich op de hij de moeite waard vond. Hoewel zeer intelligent en belezen, sprak hij toch vooral vanuit zijn (bittere) emoties. Hij werd gedreven door haat tegen het establishment, tegen de katholieke kerk, de sociaal-democratie en het communisme, waarvan hij al vroeg na de Russische Revolutie op de gevaren wees. Hij was zeer begaan met het lot van de allerarmsten van het Rotterdamse proletariaat, dat hij zelf goed kende, aangezien hij ook regelmatig zonder werk zat en van de steun moest leven. Zijn talent voor spreken in het openbaar en de manier waarop hij het voorzitterschap van de meubelmakersbond had uitgevoerd maakten hem ongetwijfeld tot de beste kandidaat voor de Rotterdamse Rapaillepartij. En uiteraard zijn eigen antiparlementaire opstelling: 'Wie aan zijn eigen slavendrijvers een stuk hout gaf waarmee hij zelf een pak slaag kreeg, gaf blijk niet goed snik te wezen, of schaarde zich bij de kleurloze massa', zou hij daar eens over zeggen. Coremans deed geen van beide, en aanvaarde de kandidatuur. Op 4 september 1923 maakte hij officieel zijn intrede in de raad. De voorstelling kon beginnen.

> 'Er is geen verschil tussen het abattoir en de Coolsingel'

In de Rotterdamse gemeenteraad
Zijn lidmaatschap van de gemeenteraad besloot Coremans heel anders in te vullen dan Bertus Zuurbier deed in Amsterdam, waarvoor hij dan ook geen goed woord over had: 'Ik ben niet de Amsterdamsche Zuurbier, het is geen zuur bier, het is bokbier, het is koppiger. Hij heeft daar de zaak verpest. Wij zullen hier blijven werken om de heele kliek, die hier zit, vakbeweging en baantjesjagers, op de ruggen van het volk omhoog geklommen, kapot te maken. Dat is mijn dure plicht.'

De onlangs aangetreden burgemeester Wytema was niet de krachtige burgervader die de stad volgens sommigen nodig had. Hij kon Coremans dan ook totaal niet in de hand houden. Coremans kwam aanvankelijk nog met veel voorstellen om het lot van het Rotterdamse proletariaat te verbeteren, maar werd volkomen genegeerd. Dat bleek meteen al tijdens de algemene beschouwingen naar aanleiding van de begroting voor 1924. Hij rekende de raad voor hoeveel geld en kolen een werkloze nodig had voor zichzelf en zijn gezin en kwam prompt met allemaal voorstellen voor het verhogen van de steun, het uitdelen van kolen en subsidies voor het repareren van kleding en schoeisel. Dat er niets van zijn voorstellen terecht kwam en dat Coremans er alleen voor stond, had hij natuurlijk zelf ook wel in de gaten. Veel vertrouwen in zijn collega-raadsleden had hij dan ook niet:

'Als wij de zaak echter goed bezien, dan ben ik positief overtuigd, dat van een arbeider in den Raad, toch niets wordt aangenomen, want ik kan gerust zeggen, zooals Multatuli tot de hoofden van Lebak: "Komt hier naast mij staan, gij die niet gestolen en gemoord hebt", maar hij bleef alleen staan. Zoo zal het hier ook zijn.'

Toen een mede-raadslid hem vroeg waarom hij dan eigenlijk in de raad zat, antwoordde hij: 'Voor mijn baantje, om jullie te controleeren. Er is geen verschil tussen het abattoir en de Coolsingel, alleen, op het abattoir worden de dieren gevild en hier de gemeenschap. Ik dank u.'

Steun van de twee communisten in de raad – Van Burink en Van Ravestijn – kreeg Coremans zelden, eigenlijk alleen als zij er vanwege hun achterban niet onderuit konden. Maar Coremans' afkeer van het communisme was misschien nog wel groter dan zijn afkeer van het parlement. Van Burink en Coremans waren dan ook als water en vuur, en zeker wanneer het ging over de werklozen, kon het er hard aan toe gaan: 'Als ik [Coremans] geïnterrumpeerd heb tijdens de rede van de heer Van Burink, dan heb ik daar recht op, want als er iemand is, die over de werkloozen moet zwijgen, dan zijn het de ploerten, de afgezanten van Rusland. Te Moskou duldt men geen andersdenkenden. De werkloozen die in opstand komen tegen

de Sovjet, worden in Moskou neergelegd.'
Een enkele keer liet Coremans zien dat hij zich best kon voegen naar de regels van het parlementaire spel. Toen hij het in oktober 1926 wilde opnemen voor een 21-jarige jongen, Van Steijn, die door de politie tijdens zijn aanhouding was blind geschoten en door gebrek aan opvang tot de bedelstaf was veroordeeld, hield Coremans een gloedvol, haast poëtisch betoog, waarop de burgemeester beloofde Van Steijn tegemoet te komen.

Coremans besloot zijn rede met: 'Ik heb hedenavond getoond de parlementairen weg in zijn beleefdheidsvorm te kunnen bewandelen en ik hoop, met mijn beste hoop, dat in het belang van Van Steijn mijn verzoek een gunstig onthaal zal mogen vinden.' Hij wist dus donders goed hoe het hoorde in de raad en hoe hij iets voor elkaar kon krijgen. Maar hij geloofde niet in de parlementaire weg, en vertikte dit gewoon.

Afgezien van het succesje in de zaak-Van Steijn kwam de raad Coremans zelden tegemoet. De trage besluitvorming was hem een doorn in het oog en Coremans werd alsmaar bitterder en zijn optreden steeds feller. Interrupties, ontregeling van de agenda, talloze interpellatieverzoeken (zoals het verzoek om een biljarttafel in de koffieruimte, om tijdens de lange redevoeringen van zijn collega's de tijd te doden) – ze behoorden allemaal tot het arsenaal van Coremans' politieke sabotage.

Hij vervloekte en verachtte het parlementarisme: 'De geheele in staat van verotting verkeerende maatschappij is zo vastgeknoeid'. (...) Met het geboefte en de souteneurstroep, die hier zit, moet de arbeidersklasse gaan beseffen, dat zij op fabrieken en werkplaatsen moet trachten den arbeid te saboteeren en dat zij op straat moet overgaan tot de persoonlijke daad: dynamiet!'. Eens zei hij tijdens een raadszitting zelfs te snakken naar 'een vent als in Italië, die den boel in elkaar heeft getrapt en het parlement en de gemeenteraden heeft weggejaagd'. Maar een anarcho-fascist als Wichmann was Coremans duidelijk niet, zoals we verderop nog zullen zien.

Coremans werd steeds vaker de raadszaal uitgezet, en eens kwam het daarbij zelfs tot een knokpartij, nadat hij een collega voortdurend voor 'christelijk gespuis' had uitgemaakt. Zijn dagen als raadslid leken geteld en toen zijn termijn afliep in 1927 werd hij dan ook niet herkozen.

De Rapaillepartij en het ontluikende fascisme

Coremans stond er duidelijk alleen voor, niet alleen in de raad, maar ook daarbuiten. Veel anarchisten hadden zich al eerder van hem afgekeerd en eind 1923 kon men in *De Vrije Socialist* het volgende lezen: 'Voor het optreden van een vent als Coremans in den Rotterdamschen raad, voelen we evenmin iets. En het is gelukkig niet aan ons, om het optreden van dezen harlekijn tegen communisten en sociaal-democraten te verdedigen. Het vervaltijdperk der Nederlandsche revolutionnaire arbeidersbeweging demonstreert zich in deze paljas-figuur, met dit verschil, dat bij paljas droeve ernst en bitterheid ten grondslag lag. Deze Coremans echter is een flauwe grapjas en een analphabete gelukzoeker.' Terwijl Coremans door zijn mede-anarchisten in de steek werd gelaten, begon de belangstelling voor hem in geheel andere anti-parlementaire kringen juist toe te nemen.

Vanaf haar oprichting heeft de Rapaillepartij in de belangstelling gestaan bij een aantal voorlopers van het Nederlandse fascisme. En zowel Wichmann als Coremans zijn in contact geweest met het in januari 1923 opgerichte Verbond van Actualisten, de eerste fascistische organisatie in Nederland. De oprichters van de Actualisten, Hugo Sinclair de Rochemont en Alfred Haighton, zouden vijf jaar later ook verantwoordelijk zijn voor de oprichting van *De Bezem. Fascistisch weekblad voor Nederland*, waar Wichmann zoals eerder vermeld ook voor zou gaan schrijven.

Niet lang na de oprichting van de Actualisten legden Sinclair en Haighton contact met Coremans. Vermoedelijk zagen ze hem en de Rapaillepartij als een brug naar de arbeidersklasse, waar deze elitaire fascisten op dat moment zelf nog zeker geen contact mee hadden. Coremans had dat duidelijk wel, en was, net zoals zij, ook anti-parlementair, anti-socialistisch en anti-communistisch.

Dit alles begon vermoedelijk met een grote advertentie voor de Rapaillepartij, die een dag voor de gemeenteraadsverkiezingen verscheen in het *Rotterdamsch Nieuwsblad*. Voor Coremans en de zijnen kwam dit als een enorme verrassing, aangezien de paupers van de Rapaillepartij zoiets niet konden betalen. Later zou blijken dat de advertentie was betaald door de schatrijke Haighton, die allerlei fascistische initiatieven financierde. Een jaar later werd Coremans uitgenodigd door deze Actualisten, voor een 'verkennend gesprek'. Wat er precies besproken werd, is niet meer te achterhalen, maar eenmaal buiten zou Coremans tegen een vriend gezegd hebben: 'Als die lui werkelijk wat goeds met de arbeiders voor hebben, dan wil ik wel met ze samendoen. Ze zijn te stom om zelf wat te kunnen, maar ze hebben poen, en dat komen wij hier tekort, jongen. Maar dat hoeven ze niet zo dadelijk te merken, anders hebben ze nog meer praatjes. Ik weet nog helemaal niet of het wat voor mij is, daarom laat ik die knaap maar praten en zeg zelf niets.'

Toen een maand later de Actualisten proberen te interveniëren in een staking bij Werkspoor in Amsterdam, een staking die de arbeiders volgens hen door de sociaaldemocratische bonden door de strot was

Lijst No. 1. Kiezers!! Lijst No. 1.
In niet ÉÉN van de weinige plaatsjes in Nederland, waar de SOCIALISTEN in den Gemeenteraad de MEERDERHEID hadden, konden zij die meerderheid behouden!!
Hoe kan het ook anders?
KIEZERS, laat je ook in Rotterdam niet beduvelen.
Stemt niet op de lijst van de zich noemende Arbeiders-Partij, waarvan notabene de oer-kapitalisten Van Kol, Wibaut, Troelstra, Henri Polak, Dr. Stoop, enz. enz., de LEIDERS zijn!!
Weg met alle verlakkerij!
Kiest COREMANS.
Lijst No. 1. Lijst No. 1.

De vermoedelijk door de fascist Alfred Haighton betaalde advertentie van de Rotterdamse Rapaillepartij in het Rotterdamsch Nieuwsblad, 22 mei 1923

geduwd, werd Coremans benaderd met de vraag of hij geen werkwillige arbeiders kon leveren om de staking te breken. Coremans bedankte voor de eer en lijkt de fascisten vanaf dat moment op afstand te hebben gehouden.

Echter, in de zomer van 1940, toen Nederland reeds door de nazi's was bezet, zouden Coremans en de Rapaillepartij opnieuw in de belangstelling komen te staan van de Nederlandse fascisten, dit keer in de vorm van de NSB, die zich, misschien wel om indruk te maken op de Führer, van een lange voorgeschiedenis probeerde te voorzien. Al eerder, tijdens een landdag van de NSB in april 1934, had ds. Van Duyl, die binnen de NSB belast was met de politieke vorming van haar leden, geprobeerd de anti-parlementaire acties van de in zijn ogen 'pionier van het Nederlandse fascisme' Erich Wichmann te annexeren als eerste manifestaties van het Nederlandse fascisme: 'Nu pas zien wij in, dat Erich Wichman door deze actie de democratie in het absurde heeft willen voeren, om aan te tonen, waar zij in wezen reeds was terecht gekomen. Zonder idieel een nauw verband te willen leggen, kunnen wij dan ook "de rapaljepartij" een voorloopster noemen van de Fascistische beweging in Nederland.'

Wichman zelf kon dit, al zou hij dat waarschijnlijk niet hebben gewild, niet meer tegenspreken, aangezien hij in 1929 al was overleden. Coremans leefde echter nog wel. Nu probeerde in de zomer van 1940 een NSB'er (ene 'L.') Coremans ertoe te bewegen een politieke geschiedenis van Rotterdam te schrijven, waarin de Rapaillepartij als eerste manifestatie van 'volksch' verzet tegen de liberaal-democratische orde moest worden gepresenteerd. Coremans wilde daar duidelijk niet op ingaan. Wat er precies is gebeurd bij Coremans thuis is niet meer te achterhalen, maar 'L.' zou op de tafel hebben geslagen en Coremans met een revolver hebben bedreigd. Coremans hield echter voet bij stuk en zette de NSB'er de deur uit, maar nam wel het zekere voor het onzekere en besloot onder te duiken in Brabant, waar hij de oorlog zou overleven.

Na de oorlog, in april 1947, zou L.F. de Jong van het RIOD contact opnemen met Coremans, met de vraag of hij gegevens kon verstrekken over de Rapaillepartij, in verband met een onderzoek naar het ontstaan van het fascisme in Nederland. Coremans reageerde geschokt en schreef terug: 'Wij waren vrije socialisten! Wie heeft u zoo vals ingelicht? Als u zou willen weten de voorlopers van het Nat. Socialisme, zou u misschien beter bij [de bekende SDAP'er en verzetsman] Koos Vorrink om inlichtingen kunnen gaan'.

'L.' zou op de tafel hebben geslagen en Coremans met een revolver hebben bedreigd

Leen Coremans

Uit dit citaat blijkt niet alleen dat Coremans zijn anti-socialistische streken nog niet had verleerd, maar ook dat hij duidelijk geen fascist was. Dat verschillende fascisten geprobeerd hebben om de Rapaillepartij, al dan niet met terugwerkende kracht, voor hun karretje te spannen, hoeft ons geen verbazing te wekken: anti-parlementarisme en een afkeer van de liberale democratie in het algemeen is nu eenmaal een punt dat je zowel bij anarchisten als fascisten tegenkomt. Dat is voor anarchisten niet erg, maar wel iets om rekening mee te houden, aangezien, om met de woorden van Coremans te spreken, 'die lui te stom zijn, om zelf wat te kunnen'. Het zal immers niet de eerste keer en ook niet de laatste keer zijn dat fascisten leentjebuur spelen bij de anarchisten.

Tot slot

Toen Coremans in 1927 niet werd herkozen, zou hij nog even kroegbaas zijn van 'De Buik van Parijs', het café dat hij vernoemde naar zijn favoriete boek van Zola, en dat de thuisbasis was van Rapaljaans Rotterdam. Nadat het café datzelfde jaar op de fles ging, besloot Coremans zijn oude beroep van meubelmaker weer op te pakken. In de winter van 1927 werd overigens door andere anarchisten nog de 'Anti-Stemdwangpartij' opgericht, die in Haarlem de anarchist George Oversteegen in de gemeenteraad bracht. Coremans was daarbij niet betrokken, al zou hij in Rotterdam onder verschillende partijnamen nog drie keer tevergeefs meedoen aan de gemeenteraadsverkiezingen. Deed hij het misschien net als Zuurbier toch voor de inkomsten? De proletarische opstand die hij met zijn politieke sabotage probeerde te ontlokken... bleef in elk geval uit.

door Dennis

Bron

Over de Amsterdamse Rapaillepartij en vooral over het optreden van Hadjememaar is al veel gepubliceerd, zowel op het web als daarbuiten. De belangrijkste digitale bron voor Hadjememaar en de Amsterdamse Rapaillepartij is ongetwijfeld www.npogeschiedenis.nl, dat behalve veel info ook veel links bevat naar documentaires, authentieke filmbeelden, en interviews met tijdgenoten. Op www.onvoltooidverleden.nl staat een prachtig artikel van Dennis Bos over Bertus Zuurbier, getiteld 'De oude kranten van Bertus Zuurbier. Een 'broodje aap' uit anarchistisch Amsterdam'. De belangrijkste bron voor Leen Coremans en de Rotterdamse Rapaillepartij en de belangrijkste bron voor dit artikel is het boekje van de Rotterdamse historicus J.L. van der Pauw, Coremans de Rapaljaan. Opkomst en ondergang van L.G.A. Coremans en zijn Rapaille Partij (Rotterdam 1986). Alle citaten in dit artikel zijn daaraan ontleend.

Werking Solidariteitskas en Uitgangspunten Vrije Bond

Word lid van de Vrije Bond!
En ontvang Buiten de Orde vier maal per jaar thuis!
Contributierichtlijnen per maand:
Inkomen 0 t/m 500:
2,- per maand
Inkomen 500 t/m bijstand:
4,- per maand
Inkomen bijstand t/m minumumloon:
6,- per maand
Inkomen hoger dan minimumloon:
8,- per maand
(Meer is ook welkom)

Geef je op via www.vrijebond.nl/word-lid

Of

Word abonnee van Buiten de Orde!
Een abonnement kost 15,- per jaar
(Meer is ook welkom)

Geef je op via www.vrijebond.org/buitendeorde/abonnement

Je contributie- of abonnementsgelden kun je overmaken op:

IBAN: NL80INGB0005495473
BIC/Swift: INGBNL2A
T.n.v. de Vrije Bond, te Amsterdam

Werking Solidariteitskas

A) Elk lid van de Vrije Bond heeft bij stakingen, gedragen door de meerderheid van de werknemers, recht op een stakingsuitkering. In bijzondere situaties ook bij stakingen gedragen door een minderheid van de werknemers. Bij dit laatste gaat het om stakingen met een doelstelling die zeer verwant is aan de doelstelling van de Vrije Bond (VB). De uitkering bedraagt 75% van de vermindering aan inkomen, met een maximum van 50,- euro* per werkdag.

B) Financiële ondersteuning van acties van leden van de VB die werkloos zijn, met name wanneer de leden getroffen worden door sancties op hun uitkeringen. Bij dit laatste is het een voorwaarde dat het gaat om duidelijk aangekondigde collectieve of individuele actie. De doelstelling van de actie moet in de lijn van de doelstelling van de VB liggen. Het weigeren van werk valt hier ook onder, mits voldaan wordt aan eerder genoemde voorwaarde. De VB is namelijk tegen arbeidsplicht. De uitkering bedraagt 75% van de korting met een maximum van 50,- euro* per werkdag.

C) Het verstrekken van renteloze leningen voor het opstarten van bedrijven in zelfbeheer. Een bedrijf moet meer dan één werkende omvatten. Het uit te lenen bedrag is maximaal 1.000,- euro* en moet binnen drie jaar worden terugbetaald.

D) Het financieren van initiatieven/acties van (leden van) de VB die vallen binnen de doelstellingen van de VB.

E) Het financieren van initiatieven/acties waaraan, naast andere organisaties, (leden van) de VB deelneemt (nemen) en die vallen binnen de doelstellingen van de VB.

F) Het financieren van initiatieven/acties van organisaties waarvan leden van de VB lid zijn en die vallen binnen de doelstellingen van de VB; per activiteit maximaal 500,- euro*.

G) Het ondersteunen van landelijke of regionale activiteiten welke georganiseerd worden door leden van de VB en een bijdrage kunnen leveren aan de groei en uitbouw van de organisatie.

H) Minimaal 5% van de gelden die jaarlijks binnenkomen worden gereserveerd voor bijdragen aan (activiteiten van) buitenlandse organisaties waarmee de VB zich inhoudelijk verbonden voelt.

* Deze bedragen worden eens per drie jaar op de Algemene Leden Vergadering bepaald. Aanvragen worden schriftelijk ingediend bij de solidariteitskascommissie.

Uitgangspunten Vrije Bond

1) De Vrije Bond gaat uit van en streeft naar een anarchistische samenleving waarin een mens zelf kan bepalen hoe het leven in te richten.

2) De Vrije Bond is een organisatie van anarchistische individuen en groepen gebaseerd op:
– de gelijkwaardigheid van alle mensen;
– de autonomie van het individu;
– zelfbestuur en zelfbeheer, vrije vereniging en federalisme;
– een goed milieu en een vitale natuur;
– de afschaffing van alle vormen van gezag: bijvoorbeeld op economisch, politiek, sociaal, religieus, cultureel of seksueel gebied;
– de opbouw van een vrije samenleving zonder klassen, staten, of grenzen, gebaseerd op anarchistische werkwijzen en wederzijdse hulp.

3) De totstandkoming van een vrije samenleving kan onmogelijk het werk van de Vrije Bond alleen zijn. Wij willen de anarchistische beweging uitbreiden, bekendheid geven aan onze ideeën en deze verwezenlijken. Directe actie in woord en daad is het belangrijkste middel van de Vrije Bond.

4) Aangezien onderdrukking, kapitalisme en uitbuiting wereldwijde fenomenen zijn is onze strijd een internationale strijd. De Vrije Bond verwerpt elke vorm van nationalisme en stelt hiertegenover een federalistische organisatie van de maatschappij. Naast het verenigen van anarchistische groepen en individuen in onze directe omgeving, onderhoudt de Vrije Bond ook contacten met anarchisten en anarchistische federaties wereldwijd.

5) De samenleving waar de Vrije Bond naar streeft zal een pluriforme samenleving zijn. Verscheidenheid in ideeën en strategieën door aangesloten groepen en individuen zijn inherent daaraan.

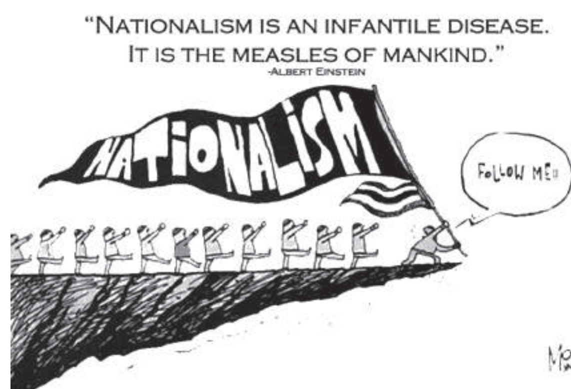
6) De Vrije Bond biedt geen blauwdruk voor een toekomstige samenleving. Alleen de praktijk kan dit uitwijzen. Wat de Vrije Bond wel biedt is een organisatiestructuur waar op anarchistische wijze mensen van allerlei schakeringen strijdbaar en solidair het debat kunnen aangaan, van elkaar leren en samenwerken.

7) De Vrije Bond initieert en ondersteunt activiteiten die de verwezenlijking van de uitgangspunten bevorderen.

Contact: secretariaat@vrijebond.nl | vrijebond.org | T: 085 8778958
solidariteitskas@vrijebond.nl | Postbus 1138 | 3500 BH Utrecht

Olympisch nationalisme

Het is dat nare spook dat steeds weer opgeld doet, dat op een afschuwelijke manier generaties tekent, steeds weer. De vloek van elk mens die vreedzaam samenleven en rechtvaardigheid is toegedaan. Ze noemen het vaderlandsliefde, nationalisme en het wordt gepresenteerd alsof het iets goeds in zich draagt. Vergeet het. Ik kan het woord nationalisme niet verdragen. Al die oorlogen. Al die haat. Geloven mensen werkelijk dat ze vanwege het feit dat ze dezelfde taal spreken, of dat hun familie al generaties op een bepaalde plek woont, of vanwege een zogenaamd gerechtvaardigde volksverhuizing of een vroegere oorlog die gewonnen werd, of weet ik wat voor flauwekul, dat ze uitverkoren zijn, meer rechten hebben, de baas zijn over andere groepen mensen, superieur zijn?

Nationalisme.
Spreek het uit, ik kots er op.

Denk aan Rio, de Olympische Spelen; het summum van nationalisme. Op het moment dat ik deze tekst schrijf zijn de Spelen nog volop aan de gang. De malle intocht van atleten bij de opening. Het idiote vlagvertoon. Daarna de overzichten met medailleoogst. Hoeveel gouden, zilveren, bronzen medailles worden door een staat binnen geharkt? Ik begrijp dat atleten het een eer vinden als ze de nationale vlag mogen dragen, dat ze het een eer vinden voor 'hun land' uit te komen. Wat een feest! Dat gedoe over de Russische overheid als kampioen dopingverstrekker. Voor wat flutmetaal, voor die extra nationale trots. In dit geval zelfs ter meerdere eer en glorie van de dictatuur. Ik heb opgelet. Ik heb geen enkele Russische atleet, geen enkele atleet uit een ander land, kunnen ontdekken die voor de camera zei dat hij met die bedriegersclub van Poetin niets te maken wilde hebben. Geïndoctrineerd. Gepatriotteerd. Gechauvineerd. Vergeef me die voor de gelegenheid gefabriceerde Nederlandse woorden.

De kwestie Yuri van Gelder. Ook zo'n drama. Maar anders dan de pers en de volksmond willen doen geloven. Niet het misdragen, wegzenden of je als een kind gedragen is een gotspe, maar het feit dat je blijkbaar alleen aan een groot toernooi kunt deelnemen als je het nationalistisch korset draagt. Ben je een uitstekend atleet, dan mag je toch alleen maar meedoen als je de nationale regels accepteert, je voegt in een landenploeg en belooft bij winst stram in de houding de marteling van het Nederlandse volkslied te ondergaan.

Dafne Schippers. Wie kent haar niet? Boegbeeld van Hollands chauvinisme. De trieste ondertoon is niet anders. Een atlete verpakt in vulgair oranje nationalisme. In de euforie over winstkansen, zelfs goud, lijkt het alsof we allemaal Dafne Schippers zijn. Natuurlijk. Ze is in Utrecht geboren en ziet er behoorlijk Nederlands (blank) uit. Maar ik gun het haar concurrenten Tori Bowie uit Sand Hill, Mississippi of Elaine Thompson en Shelly-Ann Fraser Pryce van het eiland Jamaica net zo goed. Het gaat om de prestatie toch? De sport? Om op die ene dag, bij dat ene toernooi, de beste te zijn. Voor wat het waard is. Prima. Moet iedereen zelf weten. Ieder mens zijn eigenaardigheden. Maar sporten voor een land? Groot nationalisme, klein nationalisme? Even braken.

Uw vriend, Peter Lenssen